

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION

Bryssel den 21.11.2001
KOM(2001) 681 slutlig

EUROPEISKA KOMMISSIONENS VITBOK

NYA INSATSER FÖR EUROPAS UNGDOM

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

EUROPEISKA KOMMISSIONENS VITBOK NYA INSATSER FÖR EUROPAS UNGDOM	1
FÖRORD	4
1. Bakgrund.....	6
2. Utmaningar	8
2.1. Befolkningsutvecklingen	8
2.2. Ungdomsgruppens förändring.....	9
2.3. Ungdomars delaktighet i samhällslivet.....	9
2.4. Den europeiska integrationen.....	10
2.5. Globaliseringen	10
3. Ett samråd med gott resultat	11
3.1. Huvudbudskapen	12
4. En ny satsning	14
4.1. Ungdomsområdet	15
4.1.1. Den öppna samordningsmetoden	15
4.1.2. Den öppna samordningsmetodens tillämpning på ungdomsområdet.....	16
4.2. Bättre beaktande av ungdomsfrågor i övrig politik.....	19
4.3. Utnyttjande av ungdomsprogrammet	21
5. Slutsatser.....	22
BILAGOR	24
Bilaga 1 Resultat av samrådet	24
1. Ingen demokrati utan deltagande	25
1.1. Analys av resultaten	25
1.2. Förslag som ställts under samrådet	28
2. Utbildning – ett avgörande steg för ungdomar	32
2.1. Analys av resultaten	32
2.2. Förslag som ställts under samrådet	37

3.	Sysselsättning som ett sätt att integrera ungdomar bättre.....	39
3.1.	Analys av resultaten	39
3.2.	Förslag som ställts under samrådet	44
4.	Att få ut så mycket som möjligt av sin ungdom.....	48
4.1.	Analys av resultaten	48
4.2.	Förslag som ställts under samrådet	52
5.	Ett Europa som grundar sig på värderingar	54
1.1.	Analys av resultaten	54
5.2	Förslag som ställts under förfarandet	59
6.	Bidrag till vitboken.....	65
Bilaga 2 Översikt över Europeiska unionens ungdomssatsningar.....		67
1.	Ungdomsprogrammet	67
2.	Politiska initiativ med konsekvenser för ungdomar	68
3.	Finansiering inom områdena sysselsättning, utbildning, kultur och skydd av ungdomar	75
4.	Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna	75
5.	Stöd från Europaparlamentet	75
6.	Bidrag från Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén.....	76
7.	Dialog med det europeiska ungdomsforumet	77
8.	Europarådets arbete	77
9.	Undersökningar och opinionsundersökningar som gjorts av Europeiska kommissionen	78

FÖRORD

Beslutet att ge ut en vitbok om ungdomspolitikerna och särskilt beslutet att låta den föregås av ett brett samråd grundar sig framför allt på viljan att främja nya europeiska styrelseformer.

Vitboken passar således perfekt in i den plan som kommissionen hade i juli i år när den antog vitboken om styrelseformer och som innebär att Europeiska unionens beslutsprocesser öppnas för medborgarnas deltagande i beslut som rör dem, vilket således också gäller de unga medborgarna.

Ungdomarna i främsta ledet

Resultaten av det omfattande samråd som fördes innan denna vitbok offentliggjordes är tydliga. Trots mycket skiftande situationer har ungdomar mycket gemensamt när det gäller värderingar och ambitioner men också när det gäller problem. Ungdomarna är en grupp i full utveckling som kännetecknas av att de kommer in i arbetslivet och bildar familj senare och växlar mellan studier och arbete. Men de har framför allt mer skilda personliga levnadsbanor än tidigare. Skolan, universitetet, arbetet och den sociala omgivningen har inte längre samma samhällsintegrerande funktion. Oberoende blir man allt senare.

Detta leder ofta till otrygga levnadsförhållanden, mindre förtroende för de nuvarande beslutsprocesserna och ett visst avståndstagande från traditionella former för engagemang i samhället, men också från deltagande i ungdomsorganisationer. Vissa menar att de inte riktigt finner sig till rätta i den offentliga politik som utformats för och av äldre generationer. En del ungdomar drar sig tillbaka i likgiltighet eller individualism, andra lockas av uttryckssätt som ibland kan vara extrema, till och med i utkanten av de demokratiska kanalerna. De flesta vill dock kunna påverka politiken, men hittar inga möjligheter.

De europeiska ungdomarna har ändå någonting att bidra med, eftersom det är de som i första hand berörs av den ekonomiska utvecklingen, den demografiska obalansen, globaliseringen och den kulturella mångfalden. Det är av dem man begär att de ska finna nya former för social samverkan och andra uttryck för solidaritet och att de ska leva med och berika sig av mångfalden, samtidigt som nya orosmoln tornar upp sig.

Trots att de ekonomiska och sociala förhållandena har blivit mer komplexa visar ungdomarna prov på stor anpassningsförmåga. De politiskt ansvariga, både på nationell och europeisk nivå har ansvar för att underlätta denna anpassning genom att göra de unga till fullständigt delaktiga aktörer i samhället.

Ungdomar och Europeiska unionen

Debatten om EU:s framtid har inletts. En utvidgning av tidigare inte skådad omfattning kommer att öppna nya perspektiv. Av de senaste årens politiska händelser på europeisk nivå framgår det otvetydiga budskapet att Europeiska unionen måste vidareutvecklas tillsammans med medborgarna. I samrådet inför EU:s utveckling och i diskussionerna om styrelseformer kan man inte bortse från dem som skall ta över rodret i framtiden. Själva tanken på europeisk integration är ny, den formas fortfarande efter hand och debatteras ständigt. För den kommande utvecklingen krävs visioner och entusiasm, men också ungdomarnas identifikation med de värderingar på vilka den europeiska integrationen grundas.

Ungdomarna själva har uttryckt sig klart och tydligt: De vill betraktas som fullvärdiga samtalspartner, bidra till att bygga EU och påverka debatten om dess utveckling. Det är dags att börja betrakta ungdomar som en drivkraft i den europeiska integrationen och inte som ett problem som måste hanteras. De måste således få möjlighet att framföra sina åsikter och konfrontera dem med de åsikter som framförs av andra aktörer i det civila samhället.

Från lokal till europeisk nivå: en ny dynamik

De flesta av de åtgärdsområden som tas upp i denna vitbok ställer krav på EU:s medlemsstater och regioner, som måste göra de största ansträngningarna i genomförandet av åtgärderna för ungdomar. Det är ju på fältet, där ungdomarna på ett konkret sätt kan bedöma resultatet av sitt personliga engagemang, som de kan tillägna sig ett aktivt medborgarskap. Det är genom delaktighet i skolans, bostadsområdets, kommunens eller en organisations verksamhet som ungdomar får erfarenhet, men också det förtroende som krävs för ytterligare samhällsengagemang, även på europeisk nivå, nu eller i framtiden. Det är genom att engagera sig i social verksamhet, öppen för alla, utan någon form av diskriminering, som ungdomar bidrar till ett mer solidariskt samhälle och tar på sig sitt ansvar som medborgare.

Det är dock viktigt att ge insatserna för ungdomar en europeisk dimension, för att öka insatsernas effektivitet och synergieffekter och samtidigt respektera och förstärka ansvaret på alla åtgärdsnivåer. Detta är vad de ungdomar som rådfrågats begär, det är vad Europaparlamentet önskar och det är vad som rekommenderas av medlemsstaterna som har uttryckt sig i den riktningen vid det samråd som kommissionen har genomfört. För att ta hänsyn till vad som framförts, föreslår man i vitboken en ny ram för europeiskt samarbete som består av två huvuddelar: tillämpning av den öppna samordningsmetoden på ungdomsområdet och ett bättre beaktande av ungdomsfrågor i övrig politik.

Den europeiska dimensionen kommer att skapa dynamik på fältet, stimulera kreativitet genom att möjliggöra utbyte och jämförelse av god praxis och erkännande på nationell och europeisk nivå av det arbete som bedrivs lokalt och regionalt av såväl enskilda personer som ungdomsorganisationer. Den gör det möjligt att skapa ett gemensamt synsätt och få bättre kunskap om frågor som gäller ungdomar, att arbeta bättre genom att samarbeta och sätta upp gemensamma mål.

Det tillvägagångssätt som föreslås i denna vitbok för att skapa förutsättningar för ungdomars fulla delaktighet i ett samhälle präglad av demokrati, öppenhet och solidaritet är att låta ungdomarna komma till tals, erbjuda möjligheter till gensvar för lokala initiativ, möjliggöra ett bättre samarbete mellan medlemsstaterna, redan nu vidta konkreta åtgärder inom de befintliga EU-programmen och se till att "ungdomsdimensionen" ingår i alla politikområden.

1. BAKGRUND

I den utvidgade Europeiska unionen kommer antalet ungdomar mellan 15 och 25 år¹ att uppgå till 75 miljoner. Oavsett de skillnader som finns (t.ex. i fråga om arbete, utbildning, familjeliv och inkomst) kräver ungdomarna att få status som medborgare som ger dem rättigheter och skyldigheter. En satsning på ungdomar innebär en investering i vad som nu och i framtiden utgör våra samhällens rikedom. Det är en av förutsättningarna för uppnå det politiska mål som Europeiska rådet fastställde i Lissabon: att Europa skall bli *världens mest konkurrenskraftiga och dynamiska kunskapsbaserade ekonomi*.

Genom fördragen ges möjligheter till insatser på många olika områden² som direkt eller indirekt berör ungdomar, t.ex. verksamhet som gäller arbete mot diskriminering, europeiskt medborgarskap, sysselsättning, arbete mot social utslagning, allmän och yrkesinriktad utbildning, kultur, hälsa, konsumentskydd, fri rörlighet för personer, miljöskydd, internationell rörlighet för unga forskare, utvecklingsamarbete och kamp mot fattigdom.

Olika gemenskapsinsatser som direkt berör ungdomar har utvecklats, såväl när det gäller allmän utbildning som sysselsättning och yrkesinriktad utbildning, eller på senare tid tillgång till informationsteknik, för att bara ta några exempel.

Utöver den allmänna och områdesspecifika ungdomspolitikerna har även en annan typ av verksamhet utvecklats för att främja rörlighet, interkulturella sammankomster, delaktighet i samhällslivet och volontärtjänst osv. I detta sammanhang har unionen på grundval av artikel 149 i EG-fördraget³ gjort en rad insatser, t.ex. programmet

¹ Med ungdomar avses här personer mellan 15 och 25 år, liksom i Europaparlamentets och rådet beslut om programmet Ungdom. Med ett utvidgat EU avses Europeiska unionens medlemsstater och de tolv kandidatländerna.

² Jfr bilaga 2 – Översikt över EU:s ungdomssatser. I detta översiktsdokument redovisas allt som uppnåtts på europeisk nivå till förmån för ungdomar och på vilket alla kommande insatser måste bygga.

³ Artikel 149 i EG-fördraget:

1. Gemenskapen skall bidra till utvecklingen av en utbildning av god kvalitet genom att främja samarbetet mellan medlemsstaterna och genom att vid behov stödja och komplettera deras insatser, samtidigt som gemenskapen fullt ut skall respektera medlemsstaternas ansvar för undervisningens innehåll och utbildningssystemens organisation samt medlemsstaternas kulturella och språkliga mångfald.

2. Målen för gemenskapens insatser skall vara att

- utveckla den europeiska dimensionen inom utbildningen särskilt genom undervisning i och spridning av medlemsstaternas språk,

- främja rörligheten för studerande och lärare, bl.a. genom att verka för ett akademiskt erkännande av examensbevis och studietider,

- främja samarbete mellan utbildningsanstalter,

- utveckla informations- och erfarenhetsutbyte i frågor som är gemensamma för medlemsstaternas utbildningssystem,

- främja utvecklingen av ungdoms- och ungdomsledarutbyte,

- främja utvecklingen av distansundervisning.

3. Gemenskapen och medlemsstaterna skall främja samarbetet med tredje land och behöriga internationella organisationer på utbildningsområdet, särskilt Europarådet.

4. För att bidra till att de mål som anges i denna artikel uppnås, skall rådet

- enligt förfarandet i artikel 251 och efter att ha hört Ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén besluta om stimulansåtgärder som dock inte får omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar eller andra författningar,

Ungdom. Genom dessa insatser har samarbete kunnat inledas i frågor som gäller rörlighet och utbytesverksamhet för ungdomar. Samarbetet har successivt utvidgats till att även omfatta andra områden såsom information, utbyten mellan organisationer och volontärtjänst.

Mer allmänt finns det en rad frågor, exempelvis ungdomars delaktighet och oberoende, som inte direkt ingår i gemenskapens behörighet, men som förtjänar en djupgående analys på grund ett nära samband med ungdomsområdet och inverkan på det politiska planet. En sådan analys skulle ge medlemsstaterna ett praktiskt verktyg för samordning av sina åtgärder inom de berörda sektorerna

Alla dessa särskilda ungdomssatsningar har hela tiden stötts av Europaparlamentet, antingen i samband med antagandet av programmen eller i form av resolutioner eller utfrågningar av ungdomar. Rådet (ungdomsfrågor) har antagit en rad resolutioner om ungdomars delaktighet, idrottens uppfostrande betydelse, social integrering och ungdomars initiativförmåga och företagsamhet. Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén lämnar regelbundet positiva och uppmuntrande yttranden om olika aspekter som rör ungdomar.

Frågan är nu om dessa särskilda insatser är relevanta för alla utmaningar som ungdomar idag står inför, och om de politiskt ansvariga i Europa tar vara på den potential som ungdomar utgör på bästa sätt. Man måste konstatera att resolutioner och uttalanden som gäller ungdomar ofta har stannat vid goda föresatser och att EU-institutionerna och medlemsstaterna inte har någon övergripande blick över den politik som förs och över de möjligheter till ungdomssatsningar som finns. Det nuvarande europeiska samarbetet i ungdomsfrågor har nått sina begränsningar och kanske inte längre kan ta itu med de nya utmaningar (se punkt 2) som måste antas:

- Befolknings- och samhällsutvecklingen som leder till mer komplexa relationer mellan generationerna.
- Ungdomars ökade avståndstagande från samhällsfrågor på nationell, europeisk och internationell nivå som riskerar att skapa en brist på medborgarengagemang.
- Investeringen i kvalitet i debatten om unionens framtid, såsom en demokratisk nödvändighet och främjandet av ökad medverkan av medborgarna, det civila samhället och aktörerna på lokal och regional nivå i överensstämmelse med vitboken om styrelseformer i EU.⁴

Att främja nya europeiska styrelseformer är en av de fyra strategiska prioriteringar som kommissionen fastställt. Med *styrelseformer* avses alla regler och mekanismer och all praxis som påverkar kopplingen mellan olika befogenheter som utövas samt öppnandet av EU:s beslutsprocess för medborgarnas deltagande i de beslut som berör dem.

Denna modernisering av den offentliga verksamheten på europeisk nivå bygger på fem grundprinciper: öppenhet, delaktighet, ansvar, effektivitet och samstämmighet.

⁴ - genom beslut med kvalificerad majoritet på förslag av kommissionen anta rekommendationer. Styrelseformer i EU – vitbok; KOM(2001) 428, 25.7.2001.

Ungdomsområdet är ett område där dessa principer i allra högsta grad bör tillämpas:

- **Öppenhet:** Att informera och aktivt kommunicera med ungdomar på deras eget språk för att de skall förstå hur EU-institutionerna och den politik som berör dem fungerar.
- **Delaktighet:** Att samråda med ungdomar och främja deras delaktighet i de beslut som berör dem, och mer allmänt deras medverkan i lokalsamhällen.
- **Ansvar:** Att utveckla ett nytt och strukturerat samarbete mellan medlemsstaterna och EU-institutionerna för att på lämplig ansvarsnivå kunna finna konkreta lösningar på ungdomars förväntningar.
- **Effektivitet:** Att dra nytta av den resurs som ungdomar utgör så att de kan ta itu med viktiga samhällsfrågor, bidra till en framgångsrik ungdomspolitik och bygga framtidens Europa.
- **Samstämmighet:** Att utveckla ett integrerat synsätt på de typer av insatser som berör ungdomar och de åtgärdsnivåer som är relevanta.

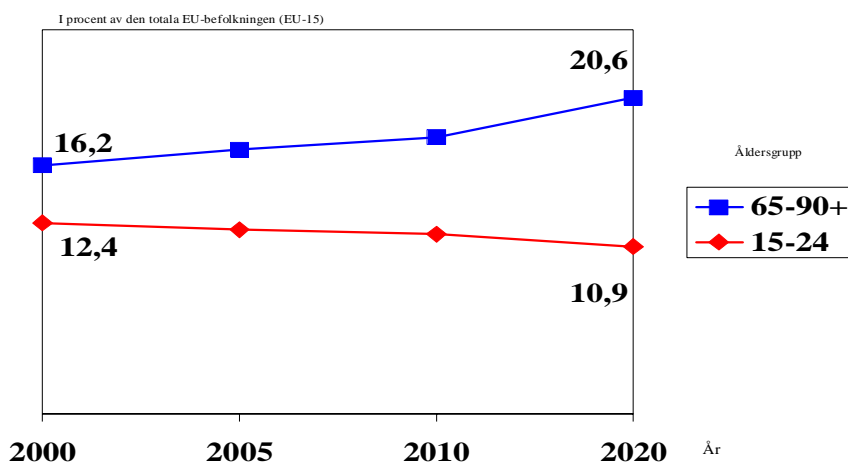
Beslutet att offentliggöra en vitbok om ungdomspolitik, och framför allt att ha låtit beslutet föregås av ett brett samråd, är en del av dessa *styrelseformer*.

2. UTMANINGAR

2.1. Befolkningsutvecklingen

På grund av den samverkande effekten av ett lägre födelsetal och en ökad medellivslängd blir befolkningen i våra samhällen allt äldre. Mellan 2000 och 2020 kommer andelen personer i åldersgruppen 65–90 år att öka från 16 till 21 % av den totala EU-befolkningen och andelen personer i åldersgruppen 15–24 år kommer att minska till 11 %⁵.

Den åldrande EU-befolkningen 2000-2020 (EU-15)

Källa : Eurostat, befolkningsstatistik 1999, nationella prognoser, s. 202-205

⁵ Källa: Eurostat, befolkningsstatistik 1999.

Denna kvantitativa obalans mellan unga och äldre innebär en kvalitativ förändring av förhållandet mellan generationerna. Det ekonomiska trycket på de sociala trygghetssystemen är bara en aspekt av denna utmaning. Det gäller inte bara att hitta nya system för solidaritet mellan ungdomar och deras föräldrar och far- och morföräldrar, utan framför allt att på ett sätt som passar alla finna kontaktpunkter mellan olika generationer i samhällen som präglas av djupgående förändringar.

Eftersom befolkningen åldras måste man även attrahera människor utanför Europeiska unionen för att bristen på arbetskraft skall kunna tillgodoses. Våra samhällen blir därmed mer diversifierade, såväl ur etnisk och religiös som ur social och språklig synvinkel. Denna ökade mångfald måste hanteras, bland annat när det gäller ungdomar, så att eventuella sociala spänningar eller negativa effekter på utbildningssystemen och arbetsmarknaden kan undvikas.

2.2. Ungdomsgruppens förändring

Ungdomsgruppen med sina specifika sociala, ekonomiska och kulturella kännetecken har i hög grad förändrats till följd av befolkningsutvecklingen och på grund av förändringar av den sociala miljön, det individuella och kollektiva beteendet, familjeförhållandena och villkoren på arbetsmarknaden⁶.

Faktum 1 – en förlängd ungdomsperiod: Demografer har konstaterat att ungdomar på grund av ekonomiska orsaker (t.ex. anställbarhet och arbetslöshet) och sociokulturella orsaker i genomsnitt är äldre när de övergår från en fas till en annan fas i livet, t.ex. när de avslutar sina studier, börjar arbeta eller bildar familj.

Faktum 2 – icke linjära levnadsbanor: Man kan idag konstatera *en sammanflätning av olika faser i livet*⁷: Man kan på samma gång vara studerande, familjeförsörjare, arbetstagare eller arbetssökande och bo hos sina föräldrar, samtidigt som det blir allt vanligare att man växlar mellan dessa olika faser. Enskilda människors levnadsbanor är mindre linjära eftersom våra samhällen inte längre ger samma garantier (t.ex. anställningstrygghet och sociala förmåner).

Faktum 3 – de traditionella kollektiva modellerna minskar i betydelse till förmån för mer individualiserade och personliga levnadsbanor: [Enskilda människors] *levnadsbanor för familjebildning, giftermål och inträde på arbetsmarknaden utformas inte på ett standardiserat sätt*⁸. Detta påverkar bland annat de offentliga myndigheternas verksamhet.

2.3. Ungdomars delaktighet i samhällslivet

Europeiska ungdomar vill i allmänhet främja demokratin och i synnerhet medverka i den demokratiska processen. En misstro gör sig dock gällande mot institutionella strukturer. Ungdomar engagerar sig i mindre omfattning än tidigare i traditionella strukturer för politisk och social verksamhet (partier och fackföreningar) och deras

⁶ Jfr Forskarrapport som lades fram vid ett seminarium i Umeå i mars 2001 (<http://europa.eu.int/comm/education/youth/ywp/umeareport.html>)

⁷ "Jeunesse, le devoir d'avenir" (Ungdomen, vår framtid), *Commissariat Général du Plan* i Frankrike, rapport av en kommission ledd av Dominique Charvet, mars 2001, s. 33.

⁸ "Jeunesse, le devoir d'avenir", *ibid*, s. 35.

valdeltagande är begränsat. Även ungdomsorganisationerna drabbas av denna situation och känner behov av förnyelse⁹.

Detta innebär inte på något sätt att ungdomar inte bryr sig om det offentliga livet. De flesta visar tydligt att de vill delta i och påverka samhällsutvecklingen, men på andra mer individbaserade och punktvisa sätt utanför de gamla strukturerna och mekanismerna för samhällsengagemang.

Det är de offentliga myndigheternas uppgift att överbrygga klyftan mellan ungdomars vilja att uttrycka sig och de former och strukturer för detta som våra samhällen erbjuder. Detta kan annars leda till att medborgarnas samhällsengagemang minskar och till att samhället ifrågasätts.

2.4. Den europeiska integrationen

Detta minskade engagemang kan också konstateras när det gäller Europeiska unionen, om vilken ungdomar i allmänhet har en kluven uppfattning. För ungdomar är Europeiska unionen både ett område där respekten för grundläggande värden framhävs och ett område där de lever, studerar, arbetar och reser. Men de anser att de institutioner som förvaltar detta område är fjärrade och att de fungerar bakom stängda dörrar. Denna klyfta mellan ungdomarna och EU är bara en avspiegling av samma klyfta som kan konstateras mellan unionsmedborgarna och "Bryssel"¹⁰. Gemenskapens framtid, bland annat med tanke på utvidgningen, beror dock i hög grad på de unga generationernas engagemang. Det är viktigt att de får vara med som aktiva parter i utarbetandet av konkreta projekt som är anpassade till deras förhållanden, deras förväntningar och deras möjligheter.

2.5. Globaliseringen

Denna klyfta kan i samma utsträckning konstateras mellan ungdomarna och globaliseringen. Ungdomar i Europa lever i samhällen som är öppna för kulturell och ekonomisk påverkan utifrån. De har världen som måttstock och använder utan betänkligheter vissa produkter som är symboler för globaliseringen¹¹. Samtidigt opponerar de sig mot vissa av globaliseringens konsekvenser till förmån för social rättvisa, vidsynthet och en utveckling som betecknas som "hållbar". De hyser misstro mot internationella institutioner, vilka de anser är svåra att nå, har ett komplicerat funktionssätt och är föga lyhörda för frågor som berör ungdomar. Ungdomars i allra högsta grad kluvna förhållande till globaliseringen är ett tecken på att allt inte står rätt till som man inte får bortse från.

⁹ Eurobarometerundersökning om ungdomar i EU 2001 (EB 55.1, 2001): Man kan konstatera att ungdomarna tar avstånd från organisationer. En av två personer uppger spontant att de inte tillhör någon rörelse. Man kan också konstatera regionala skillnader (i Nederländerna tillhör närmare 80 % av ungdomarna en organisation, medan denna andel uppgår till 30 % i Portugal). Detta mer eller mindre tydliga avståndstagande gäller alla länder utom Belgien och Luxemburg. Organiserade ungdomar tillhör främst idrottsföreningar (28 %). Långt därefter kommer ungdomsorganisationer (7 %), fackföreningar och politiska partier (4 %).

¹⁰ Jfr "Europeiska styrelseformer – en vitbok", Ibid.

¹¹ Det gäller bland annat informationsteknik såsom Internet, elektronisk post och mobiltelefoner. Enligt Eurobarometer 55.1 har andelen ungdomar i åldern 15-25 år som uppger att de regelbundet använder en dator, kopplar upp sig på nätet, spelar videospel etc. mer än fördubblats sedan 1997, från 21 till 43 %. En annan signifikativ uppgift är att 80 % av ungdomarna regelbundet använder mobiltelefon.

Ungdomarna bekräftar på detta sätt i hög grad på vilket sätt globaliseringsfrågan måste ses: *Vi får inte glömma att globaliseringen är här antingen vi vill det eller inte. Vår uppgift är att bemästra den och ställa den i hela mänsklighetens tjänst.*¹²

Tillsammans utgör alla dessa fakta en väldig utmaning. Förutsättningar måste skapas för att europeiska ungdomar bättre skall kunna hävda sig som ansvarskännande, aktiva och toleranta medborgare i de pluralistiska samhällena. Att se till att ungdomar i ökad utsträckning medverkar i det lokala, nationella och europeiska samhällslivet och att det växer fram ett aktivt samhällsengagemang är därför en av de största utmaningarna för våra samhällen inte bara just nu utan även i framtiden.

3. ETT SAMRÅD MED GOTT RESULTAT

Mot bakgrund av dessa konstateranden och inför de många utmaningarna och begränsningarna i det nuvarande samarbetet föreslog kommissionen vid rådsmötet (ungdomsfrågor) i slutet av 1999 att en vitbok skulle utarbetas med sikte på ett nytt europeiskt samarbete på ungdomsområdet. Under hela det omfattande samråd som fördes i samband med utarbetandet av vitboken har detta initiativ utan förbehåll fått stöd från Europeiska unionens medlemsstater, de tjänstgörande ordförandeländerna och Europaparlamentet.

¹² Jfr tal av Romano Prodi den 20 juli 2001.
(http://europa.eu.int/comm/commissioners/prodi/globalisation_sv.htm).

Ett unikt samråd

Denna vitbok bygger på det samråd som fördes från maj 2000 till mars 2001 med ungdomar med olika bakgrund, ungdomsorganisationer, forskare, beslutsfattare och deras förvaltningar. Detta samråd är unikt på europeisk nivå genom sin omfattning, varaktighet, mångfald av personer som rådfrågats och de rika erfarenheter som gjordes. För vissa medlemsstater var detta även första gången. Engagemanget var betydande:

- 17 nationella konferenser anordnades av medlemsstaterna. I konferenserna deltog flera tusen ungdomar och 440 förslag lämnades in.
- Vid den europeiska sammankomsten i Paris i oktober 2000 under Frankrikes ordförandeskap kunde resultaten från de nationella konferenserna sättas in i ett mer europeiskt perspektiv. 450 unga delegater som företrädde 31 länder enades om cirka 80 förslag.
- Över 60 organisationer som arbetar med praktisk ungdomsverksamhet deltog i februari 2001 i en utfrågning vid Ekonomiska och sociala kommittén i Bryssel.
- Forskarsamfundet företrätt av ett tiotal personer från olika discipliner engagerades för att belysa ungdomsgruppens framtida utveckling.
- Samtal med beslutsfattare på politisk och administrativ nivå har hållits i alla europeiska huvudstäder och även med nationella ungdomsråd. Två möten hölls även med generaldirektörer med ansvar för ungdomsfrågor (det ena i samband med att dessa samtal inleddes och det andra som avslutning på dessa).
- Ett möte hölls i mitten av mars 2001 i Umeå under det svenska ordförandeskapet. Ungdomar, ungdomsorganisationer, forskare och offentliga myndigheter kom överens om prioriteringar för de politiska insatserna.
- En debattdag hölls den 24 april 2001 i Europaparlamentet med närmare 300 deltagare, i huvudsak ungdomar.

Samrådet kommer att fortsätta. Det belgiska ordförandeskapet kommer i november 2001 att anordna ett symposium i Gent, där kommissionen får tillfälle att lägga fram vitboken och inleda debatten om de teman och åtgärder man föreslår.

Analysen av resultaten efter samrådet beskrivs närmare i bilaga 1. Den bekräftar i hög grad den lägesbeskrivning som gjorts ovan samt stärker tanken på att det nu krävs nya impulser.

Alla ungdomar vill se praktiska åtgärder som infriar deras förväntningar. De anser att de offentliga insatserna på lokal, regional, nationell och europeisk nivå inte löser de frågor de står inför i sitt vardagsliv. De uppmanar till nytänkande och nya praktiska åtgärder, men kräver framför allt full medverkan i utarbetandet av politiken.

3.1. Huvudbudskapen

Hela denna samrådsprocess utmynnar i följande fyra huvudbudskap:

➤ **Öka ungdomars aktiva samhällsengagemang**

De ungdomar som deltog i samrådet betraktar sig själva som ansvarsställande medborgare. Som sådana vill de i högre grad medverka i samhällslivet. De vill yttra sig i olika typer av frågor. Denna vilja till delaktighet måste kunna komma till uttryck på olika nivåer (från lokal till internationell nivå), inbegripa flera former (aktivt och representativt deltagande) och inte utesluta någon form av engagemang, varken enstaka eller mer långvarigt, spontant eller organiserat. Ungdomarnas delaktighet får heller inte begränsas till enbart samråd eller opinionsundersökningar utan måste innebära att de inbegrips i beslutsfattandet.

Delaktighet bör alltid uppmuntras, vilket förutsätter att man måste underlätta den praktiska medverkan för de ungdomar som står inför de flesta svårigheterna och i högre grad öppna de nuvarande strukturerna för icke organiserade ungdomar.

Ungdomarna förväntar sig mycket av den information som måste komplettera detta aktiva samhällsengagemang. Samtidigt som de är medvetna om att de områden som måste täckas in är omfattande (sysselsättning, arbetsförhållanden, boende, studier, hälsa osv.) och inte bara handlar om information om EU-programmen, förväntar de sig främst ett erkännande av att det finns behov som måste tillgodoses. Ungdomarna har också i stor utsträckning betonat respekten för principerna om lika möjligheter, närhet samt höga etiska krav. Tonvikt lades också vid information "med mänskligt ansikte", som gör ungdomarna delaktiga i både utformningen och spridningen av informationen.

➤ **Öka och i högre grad erkänna nytänkandet**

Ungdomarna skulle vilja att de offentliga myndigheterna erkänner att den allmänna och yrkesinriktade utbildningen inte begränsas till den utbildning som de får på traditionellt eller formellt sätt. De anser att denna övergångsperiod i deras lärande och erfarenhetssamlade skulle berikas om den behandlades på ett mer övergripande sätt och även omfattade de icke-formella aspekterna av den allmänna och yrkesinriktade utbildningen.

Mot bakgrund av detta borde större vikt läggas vid rörlighet och volontärtjänst, vilka fortfarande är alltför begränsade företeelser som erkänns i alltför liten utsträckning. Ungdomarna anser att man bör prioritera utvecklingen av dessa aspekter genom att koppla dem till den politik som förs inom den allmänna och yrkesinriktade utbildningen. De vill att dessa utvidgade erfarenheter erkänns och ges ekonomiskt stöd. För att kopplingen mellan de formella och icke-formella aspekterna av lärandet ska krönas med framgång måste hänsyn tas till begreppet personlig utveckling. Den måste bygga på de redskap och metoder som finns på ungdomsområdet, dvs. redskap och metoder som främjar utbyten på samma nivå och förnyelse, där det viktigaste inte är resultatet utan engagemanget.

➤ **Öka ungdomars oberoende**

Oberoende är ett viktigt krav från ungdomar. Detta oberoende grundas på de resurser ungdomar tilldelas, främst materiella. I detta avseende är inkomsten av avgörande betydelse. Sysselsättningspolitik, social trygghet, stöd till integrering men även bostads- och transportpolitik är områden som berör ungdomar. Den politik som förs på dessa områden är en förutsättning för att ungdomar snabbare skall bli oberoende

och bör utarbetas med beaktande av ungdomars synpunkter och deras intressen och dra nytta av de specifika resultaten och erfarenheterna från ungdomspolitik. Eftersom ungdomar vill vara aktiva i samhället och eftersom de känner sig berörda av den politik som rör olika aspekter av deras levnadsförhållanden finner de sig inte i att ungdomspolitik begränsas till specifika områden.

➤ **Europeiska unionen som värdegemenskap**

De allra flesta ungdomar bekänner sig till samma värderingar som den europeiska integrationen bygger på. Detta hindrar dem dock inte från att tycka att EU-institutionerna är föga tillgängliga organ som alltför lite bryr sig om ungdomars bekymmer.

Tack vare eller trots ungdomarnas mycket olika situationer och levnadsbanor framhåller den osäkerhet och de problem som de stöter på i privatlivet och yrkeslivet. Medvetenheten om den personliga levnadsbanans bräcklighet förklarar troligtvis delvis deras större omsorg om de utestängda. De anser därför att mycket mer måste göras för att säkerställa grundläggande rättigheter för varje enskild individ och på ett bättre sätt garantera minoriteters rättigheter och för att motverka all form av diskriminering och rasism på alla nivåer i det offentliga samhällslivet.

Europeiska ungdomarna bekänner sig till alla de grundläggande värderingar som Europeiska unionen bygger på. De förväntar sig att EU lever upp till deras förväntningar.

4. EN NY SATSNING

I denna vitbok behandlas alla de frågor som togs upp under samrådet, oavsett ansvarsnivå. Den politiska behörigheten när det gäller ungdomspolitik ligger visserligen i huvudsak på medlemsstaterna, i vissa länder i hög grad på regional nivå och ofta på lokal nivå. De beslut som fattas på lokal nivå är också de som påverkar ungdomarnas vardag mest. Av princip och av effektivitetsskäl bör därför subsidiaritetsprincipen tillämpas på detta område. Detta hindrar dock inte ett bättre samarbete på europeisk nivå, vilket skulle öka den nationella politikens effekter och samstämmighet.

Den främsta föresatsen i vitboken är därför att förse Europeiska unionen med en ny ram för samarbete på ungdomsområdet som dels är ambitiös och infriar ungdomars förväntningar, dels innehåller en realistisk prioritering av de många frågor som togs upp under samrådet och respekterar de befogenheter som finns på olika nivåer som berörs. Samarbetet måste bygga på den verksamhet som nu bedrivs. Det måste överensstämma med och komplettera andra befintliga initiativ, bland annat till förmån för sysselsättning, utbildning och social integration, om det visar sig behövas, samt leda till ett bättre samarbete mellan olika ansvarsnivåer och aktörer på ungdomsområdet. Denna nya ram för samarbete består av följande två huvuddelar:

- Tillämpning av den öppna samordningsmetoden på ungdomsområdet.
- Bättre beaktande av ungdomsfrågor i övrig politik.

4.1. Ungdomsområdet

4.1.1. Den öppna samordningsmetoden

I artikel 149 i EG-fördraget föreskrivs att gemenskapen skall bidra till utvecklingen av en utbildning av god kvalitet genom att främja samarbetet mellan medlemsstaterna.

De frågor som är viktiga för ungdomar såsom det tydligt framgår av samrådet och som tillhör utbildningsområdet i vid bemärkelse, kan i de flesta fall inte omfattas av lagstiftning. Det mervärde som ett gemensamt arbete skulle tillföra framhålls dock av alla aktörer på området. Hos medlemsstaterna finns det dessutom en tydlig vilja till ökat samarbete.

Det är därför som den öppna samordningsmetoden är lämpligast. Förutsättningar finns också för att den skall kunna komma till användning. Metoden innebär att det skall *fastställas riktlinjer för unionen i kombination med bestämda tidsplaner med uppgift om hur de mål som de anger skall uppnås på kort, medellång och lång sikt; det skall, när så är lämpligt, och i jämförelse med de världsledande på området, fastställas kvantitativa och kvalitativa indikatorer och referensvärden vilka skall anpassas till behoven i olika medlemsstater och sektorer för att bra lösningar skall kunna jämföras; dessa europeiska riktlinjer skall överföras till nationell och regional politik genom att man sätter upp specifika mål och beslutar om åtgärder, och i samband därmed skall nationella och regionala olikheter beaktas; det skall förekomma regelbunden övervakning, utvärdering och inbördes utvärdering upplagd som en process där man lär av varandra*¹³.

Den öppna samordningsmetoden är såsom framhålls i vitboken om styrelseformer ett sätt att *uppmuntra samarbete, utbyta goda erfarenheter och komma överens om gemensamma mål och riktlinjer för medlemsstaterna. - - - Metoden grundas på regelbunden kontroll av att målen uppnås. Medlemsstaterna kan jämföra sina insatser och lära av varandra.*

Den öppna samordningsmetoden så som den har anpassats till ungdomsområdet bygger på den öppna samordningsmetoden tillämpad på utbildning. Den tar fasta på att fastställa prioriterade teman, mål och gemensamma riktlinjer, samt att genomföra uppföljningsmekanismer. Den omfattar även metoder för samråd med ungdomar.

Kommissionen föreslår följande metod:

- På förslag av kommissionen fastställer rådet med jämna mellanrum de frågor av gemensamt intresse som skall prioriteras.
- Varje medlemsstat utser en samordnare för ungdomsfrågor, som blir kommissionens samtalspartner. Samordnaren underrättar Europeiska kommissionen om de politiska initiativ som tas, om exempel på god praxis och om diskussionsämnen för framtiden med anknytning till de utvalda frågorna.
- Europeiska kommissionen lämnar en översikt och en analys av denna information till rådet, med förslag till gemensamma riktlinjer.

¹³ Ordförandeskapets slutsatser från Europeiska rådets möte i Lissabon den 23–24 mars 2000, punkt 37.

- Rådet fastställer för varje fråga gemensamma riktlinjer och mål samt former för uppföljning, och eventuellt riktmärken (benchmarking) som grundas på indikatorer.
- Europeiska kommissionen granskar genomförandet och rapporterar till rådet (ungdomsfrågor) samt svarar för den periodiska uppföljningen och utvärderingen.
- Europaparlamentet bör medverka på lämpligt sätt i denna process och i dess uppföljning. Även Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén bör kunna yttra sig.
- Ungdomarna konsulteras om de prioriterade frågorna och om uppföljningen av dessa frågor (se 4.1.2 "Delaktighet").
- Kandidatländerna medverkar i så stor utsträckning som möjligt.

Den öppna samordningsmetod som föreslås kompletterar gemenskapsinstrumenten och påverkar inte de beslut som kan komma att fattas i enlighet med fördraget och som exempelvis skulle kunna innebära att kommissionen föreslår vissa rekommendationer med stöd av artikel 149.

4.1.2. *Den öppna samordningsmetodens tillämpning på ungdomsområdet*

Bland de frågor som anses vara ungdomsfrågor och som därmed passar för den öppna samordningsmetoden enligt ovan föreslår Europeiska kommissionen delaktighet, volontärtjänst, information, förbättring av kunskaperna på ungdomsområdet i offentliga myndigheter samt generellt sett allt som kan bidra till utvecklingen och erkännandet av ungdomsverksamhet (t.ex. ungdomsarbete, arbete i ungdomsföreningar och i ungdomsrörelser, arbete på fältet, projekt för ökat samhällsengagemang, integration och solidaritet bland ungdomar) förutom vad som omfattas av andra politiska processer som sysselsättning, social integrering och utbildning. Detta är verksamhet och instrument som i regel ingår i ungdomspolitikerna på nationell nivå.

Vid den praktiska tillämpningen av den öppna samordningsmetod kan man hämta inspiration ur de analyser och förslag som togs fram vid samrådet och som återges i bilaga 1, med sikte på att ta ett kvalitativt språng i samarbetet på ungdomsområdet och ta itu med de utmaningar som finns.

Med hänsyn till komplementariteten och samstämmigheten skulle resultaten av tillämpningen av den öppna samordningsmetoden på ungdomsområdet kunna berika och tillföra ett mervärde till övrig politik och övriga initiativ och processer på gemenskapsnivå, såväl i fråga om innehåll som i fråga om instrument.

I förhållande till det tillämpningsområde som anges ovan har Europeiska kommissionen identifierat följande prioriterade frågor för den öppna samordningsmetoden, och i första hand ungdomars delaktighet.

- **Delaktighet**

Ungdomars delaktighet är ett typiskt område där behörigheten ligger på medlemsstaterna. Tillämpningen av den öppna samordningsmetoden på detta område

kommer dock att tillföra ett mervärde på europeisk nivå, eftersom ökad delaktighet bidrar till utvecklingen av utbildningen och till ungdomarnas samhällsengagemang.

Det är i första hand på lokal nivå som en ökad delaktighet bör åstadkommas, inklusive i skolan som är ett viktigt område för medverkan. Det är också viktigt att utvidga delaktigheten till de ungdomar som inte tillhör någon förening.

Den öppna samordningsmetoden skulle kunna utmynna i att de lokala myndigheterna inför smidiga och nyskapande mekanismer för ökad delaktighet och i att det allmänt införs regionala och nationella ungdomsråd som också är öppna för de ungdomar som inte tillhör någon organisation.

Såsom en kraftfull markering till förmån för ungdomar föreslår Europeiska kommissionen även ett bestående av en struktur för samråd med ungdomar på europeisk nivå. Utan att utesluta direkt samråd med ungdomar och enstaka initiativ föreslår kommissionen att Ungdomsforumet, omstrukturerat för att även företräda ungdomar utanför ungdomsorganisationerna, skall vara ett forum för samråd med ungdomar om de frågor som prioriteras i den öppna samordningsmetoden och för uppföljningen av dem. Ungdomarnas representation i Ekonomiska och sociala kommittén bör också utvidgas.

Kommissionen anser att vissa åtgärder skulle kunna vidtas omedelbart som stöd för den öppna samordningsmetoden och avser därför att

- organisera en direkt dialog med ungdomar, bland annat med regelbundna möten om särskilda frågor under 2002,
- från och med 2002 få ungdomar att medverka i den debatt om EU:s framtid som inleddes efter Europeiska rådets möte i Nice,
- för 2003 föreslå pilotprojekt till stöd för insatser för ökad delaktighet på lokal, regional och nationell nivå¹⁴; resultaten från dessa pilotprojekt kommer att beaktas i den utvärdering som görs efter halva löptiden av programmet Ungdom och i förberedelserna av ett eventuellt kommande program.

• Information

Delaktighet går hand i hand med information till ungdomar. Ansvar för att informera ungdomar ligger i första hand på medlemsstaterna, även när det gäller EU-information. Därför måste även denna fråga behandlas inom ramen för den öppna samordningsmetoden. Om möjligt bör man nå ut till ungdomarna själva, och i vilket fall som helst till de personer ungdomarna kommer i kontakt med i skolan, klubbar och föreningar osv. För denna stora informationsinsats krävs ett samordnat tillvägagångssätt och betydande resurser samt att ungdomarna själva medverkar i utformningen och införandet av dessa kommunikationsmedel. Detta kommer att samordnas med Europeiska unionens nya informationspolitik, som bland annat kommer att bygga på principerna för styrelseformer och som håller på att utarbetas av kommissionen i nära samarbete med Europaparlamentet.

¹⁴ Exempelvis Internetprojekt som kompletterar den verksamhet som bedrivs inom ramen för initiativet "elektronisk demokrati".

Kommissionen anser att vissa åtgärder skulle kunna införas omedelbart som stöd för den öppna samordningsmetoden. Kommissionen har för avsikt

- att i början av 2002 starta en elektronisk portal som når ut med EU-information till så många ungdomar som möjligt och sträva efter att åstadkomma synergieffekter mellan de befintliga webbplatserna och den nya portalen,
- att inrätta ett elektroniskt forum i detta avseende.

• **Volontärtjänst för ungdomar**

Volontärtjänst är en form av samhällsengagemang, en erfarenhet för personlig utveckling och en faktor för anställbarhet och integrering samtidigt som det tillgodoser ungdomars och samhällets behov.

Genom den öppna samordningsmetoden bör en betydande utveckling av volontärtjänsten ske under kommande år, särskilt på nationell, regional och lokal nivå. Man bör också ta ställning till om unga volontärers rättsliga och sociala status skall tas upp till övervägande.

De positiva erfarenheterna av den europeiska volontärtjänsten kan tjäna som förebild för en sådan allmän utveckling av volontärtjänst för ungdomar (t.ex. när det gäller stöd och finansiering). Det är på europeisk nivå som det är viktigt att se till att volontärtjänsten erkänns som icke-formell utbildning och icke-formellt lärande. Den europeiska volontärtjänsten för ungdomar skulle kunna utvidgas genom partnerskap med internationella organisationer som organiserar och stöder volontärtjänstverksamhet. Medlemsstaterna bör utan dröjsmål undanröja hinder för unga volontärers rörlighet över gränserna.

• **Bättre kunskaper om ungdomars situation**

Det behövs bättre kunskaper på europeisk nivå om ungdomars situation. Europeiska kommissionen föreslår därför följande via den öppna samordningsmetoden:

- Nätverksbyggande efter en inventering av befintliga strukturer, pågående undersökningar och forskning om ungdomar i Europeiska unionen. I strävan att uppnå komplementaritet kommer arbeten och initiativ vid andra internationella organisationer (t.ex. Europarådet, OECD och FN) att beaktas.
- En diskussion om metodfrågor inom detta område på europeisk nivå.
- Vid behov utarbetande av ett program för studier och forskning som i första hand bör bygga på arbetet på nationell nivå och som utnyttjar de möjligheter som erbjuds genom det sjätte ramprogrammet för forskning.¹⁵

¹⁵ Prioritering 7 i ramprogrammet för forskning 2002–2006: "Medborgare och styrelseformer i det europeiska kunskapssamhället".

- Införande av de statistiska redskap som behövs genom att i största möjliga utsträckning utnyttja de redskap som redan finns till hands i det europeiska statistiksystemet.¹⁶

4.2. Bättre beaktande av ungdomsfrågor i övrig politik

De många andra frågor som togs upp vid samrådet, t.ex. sysselsättning, formell och icke-formell allmän och yrkesinriktad utbildning, social integrering, rasism och främlingsfientlighet, invandring, konsumentfrågor, hälsa och förebyggande av risker, miljö och jämställdhet kräver en nära samverkan med behöriga myndigheter såväl på nationell som på europeisk nivå.

På europeisk nivå utarbetas denna politik och verksamhet på grundval av fördraget och med hjälp av de olika politiska instrument som finns tillgängliga.

Europeiska kommissionen kommer att se till att riktlinjerna för ungdomspolitiken beaktas bättre i övrig politik och verksamhet på EU-nivå när detta är lämpligt, oavsett vilken typ av instrument det gäller. Resultaten av samrådet enligt bilaga 1 kommer att beaktas i det syftet.

Ministrar med ansvar för ungdomsfrågor bör också vaka över att de problem på ungdomsområdet beaktas inom dessa andra politikområden på nationell nivå men även när politiska åtgärder på europeisk nivå genomförs.

Efter det samråd som genomförts anser Europeiska kommissionen att utbildning, livslångt lärande, rörlighet, sysselsättning och social integration samt rasism och främlingsfientlighet är de områden där ungdomsfrågorna i första hand skulle kunna beaktas i högre grad. Frågan om ungdomars oberoende behöver också granskas närmare.

• **Utbildning, livslångt lärande och rörlighet**

Allmän och yrkesinriktad utbildning vid skolor och universitet eller utbildning utanför dessa institutioner enligt icke-formella utbildningsmetoder behandlas i meddelanden till rådet (den allmänna och yrkesinriktade utbildningens mål, förverkligande av ett europeiskt område för livslångt lärande) och är föremål för uppföljning på gemenskapsnivå.

I detta sammanhang gör ungdomsorganisationer, socialarbetare och kommuner ett betydande arbete tillsammans med ungdomar i många länder. Samtidigt som den nyskapande och icke-formella karaktären av detta arbete bibehålls skulle det inom den övergripande ramen för de insatser som görs för livslångt lärande vinna på

- en bättre definition av begrepp, förvärvad kompetens och kvalitetsstandarder,
- ett ökat värdesättande av de personer som deltar i sådan verksamhet,

¹⁶ Det europeiska statistiksystemet är ett nätverk som består av alla statliga organ som på olika nivåer – regional, nationell och europeisk – ansvarar för insamling, behandling och spridning av de statistiska uppgifter som behövs för den ekonomiska och sociala verksamheten i Europeiska gemenskapen. Centrum för detta system på EU-nivå är Eurostat.

- ett utökat erkännande av denna typ av verksamhet, och
- en ökad komplementaritet med den formella allmänna och yrkesinriktade utbildningen.

Även rörlighet har behandlats i en handlingsplan som godkändes vid Europeiska rådets möte i Nice i december 2000 och i en rekommendation som Europaparlamentet och rådet antog genom medbeslutandeförfarandet i juli 2001. Samstämmighet bör säkerställas mellan dessa initiativ och de initiativ som kan komma att tas i samband med tillämpningen av den öppna samordningsmetoden på ungdomsområdet.

• **Sysselsättning**

Sedan flera år tillbaka har Europeiska unionen varit särskilt aktiv på detta område. Efter Europeiska rådets möte i Luxemburg i november har EU utvecklat en europeisk strategi för sysselsättning. Denna strategi grundar sig på den nya avdelningen Sysselsättning i Amsterdamfördraget.

När det gäller sysselsättning uppmanas medlemsstaterna att genomföra politiska strategier som underlättar för alla att integreras och ta sig fram på arbetsmarknaden. Dessa strategier tar sig uttryck i fyra pelare: att förbättra förmågan till yrkesmässig integrering, att utveckla företagargandan och skapandet av arbetstillfällen, att främja anpassningsförmågan hos företagen och deras anställda och att stärka politiken för jämställdhet.

När det handlar mer specifikt om ungdomar betonar sysselsättningsriktlinjerna att det är nödvändigt med politiska åtgärder som förebygger långvarig arbetslöshet och som grundar sig på individuell vägledning. Vidare behövs en förbättring av systemen för allmän och yrkesinriktad utbildning, en minskning av antalet ungdomar som lämnat dessa system alltför tidigt och allmän spridning av undervisning i ny teknik.

• **Social integrering**

Vid Europeiska rådets möte i Lissabon i mars 2000 beslutades att man skulle införa en öppen samordningsmetod för att främja social integrering. Med sysselsättningsstrategin som förebild kombinerar denna öppna samordningsmetod gemensamma mål för kampen mot social utslagning och fattigdom (antagna av Europeiska rådet i Nice i december 2001) med nationella handlingsplaner (som lämnades för första gången i juni 2001).

Inom detta område uppmanas medlemsstaterna att presentera sina nationella handlingsplaner på grundval av fyra grupper av gemensamma mål som antogs i Nice: att främja deltagandet på arbetsmarknaden och tillgång för alla till resurser, rättigheter och tjänster, att förebygga risker för utslagning, att vidta åtgärder för det mest utsatta, att få alla aktörer att engagera sig och främja delaktighet.

När det särskilt gäller ungdomar tas olika aspekter upp både i de gemensamma målen och i handlingsplanerna: att utveckla en arbetsmarknad som är gynnsam för integreringen av ungdomar, att garantera lämpliga resurser och inkomster för ungdomar som befinner sig i osäkra eller svåra situationer, särskilt för minoriteter, unga kvinnor i besvärliga situationer eller ungdomar med funktionshinder; att

bekämpa bristande jämlikhet när det gäller utbildning, att främja tillgången till tjänster av god kvalitet (boende, hälsa och sjukvård, kultur, rättsväsendet) och att förbättra situationen i områden är missgynnade på flera olika sätt.

- **Ungdomar mot rasism och främlingsfientlighet**

Kampen mot alla former av diskriminering förstärktes betydligt genom Amsterdamfördraget (artikel 13) och unionen har dessutom antagit nya instrument på detta område (två direktiv och ett handlingsprogram)¹⁷.

Arbetet mot diskriminering, särskilt rasism och främlingsfientlighet, och värnandet av våra samhällens multikulturella karaktär har god grogrund bland ungdomar och kan få dem engagerade.

På europeisk nivå föreslås att arbetet mot rasism och främlingsfientlighet skall prioriteras i alla EU-program och EU-initiativ som berör ungdomar, även i socialfondens verksamhet. Samarbetet med Europeiska centrumet för övervakning av rasism och främlingsfientlighet skall förstärkas och det civila samhällets insatser på detta område kommer att stödjas. Inom ramen för programmet Ungdom kommer kommissionen under 2002 att inrätta en Internetplattform för kamp mot rasism och främlingsfientlighet som är avsedd för ungdomar och som om möjligt också sköts av ungdomar. Arbetet med denna plattform kommer att bygga på nätverksarbete mellan ungdomsorganisationer som arbetar mot rasism och främlingsfientlighet och för respekt för alla, särskilt minoriteter. Det skall samordnas med handlingsprogrammet mot diskriminering och målet är att ungdomarna skall bidra till EU-insatserna på detta område.

På nationell nivå bör även medlemsstaterna prioritera denna fråga i sitt ungdomsarbete. Arbete i närområden genom lokala projekt för solidaritet och ökat ansvarstagande bör vara av central betydelse i detta arbete.

- **Ungdomars oberoende**

Med hänsyn till den stora betydelse som tillmättes ungdomars oberoende under samrådet föreslår Europeiska kommissionen att det bildas en arbetsgrupp på hög nivå som kan stå till tjänst med rådgivning på detta område till kommissionen och till rådet i dess olika konstellationer. Frågan är komplex och kräver tvärvetenskaplig sakkunskap. För att hitta lösningar krävs också samordning med många andra politiska åtgärder utanför ungdomspolitiken (sysselsättning, familjepolitik, social trygghet, hälso- och sjukvård, transporter, rättsväsendet och inrikesfrågor).

4.3. Utnyttjande av ungdomsprogrammet

Programmet Ungdom skall främja ett aktivt bidrag från ungdomars sida till den europeiska integrationen, främja förståelsen mellan olika kulturer, stärka

¹⁷ Direktiv 2000/43/EG om genomförandet av principen om likabehandling av personer oavsett deras ras eller etniska ursprung.
Direktiv 2000/78/EG om inrättande av en allmän ram för likabehandling i arbetslivet.
Gemenskapens handlingsprogram mot diskriminering (2001-2006): Programmet stöder verksamhet mot diskriminering på grund av ras eller etniskt ursprung, religion och övertygelse, funktionshinder, ålder och sexuell läggning.

grundläggande värderingar (respekt för de mänskliga rättigheterna och kamp mot rasism och främlingsfientlighet), utveckla solidaritetskänslan, uppmuntra företagsamhet, initiativ och kreativitet, stimulera erkännandet av icke-formell utbildning samt öka samarbetet mellan alla som arbetar med ungdomsfrågor. I programmet får kandidatländerna delta.

Ungdomsprogrammet bör därför utnyttjas för det nya samarbete som förordas i vitboken. Med beaktande av Europaparlamentets och rådets beslut¹⁸ om inrättande av programmet, kommer Europeiska kommissionen varje år att i arbetsplanen för programmet att föreslå prioriteringar som är förenliga med de riktlinjer som fastställs inom ramen för den öppna samordningsmetoden. Den delutvärdering som görs efter halva programmets löptid och förberedelserna inför det nya program som skall genomföras från och med 2007 kommer också att tillvaratas för att styra programmet så att det på bästa sätt stöder arbetet inom ramen för den öppna samordningsmetoden på ungdomsområdet.

Utöver de särskilda åtgärder som nämnts ovan och som kommer att utvecklas inom ramen för programmet Ungdom som ett resultat av arbetet med vitboken, bör det tilläggas att det kommer att inrättas en Internetplattform för kamp mot rasism och främlingsfientlighet som är avsedd för ungdomar och som om möjligt också kommer att skötas av ungdomar.

5. SLUTSATSER

Vitboken föreslår en ny ram för samarbete på ungdomsområdet i Europeiska unionen.

Därmed reagerar den på ett starkt krav från alla aktörer på området ungdomspolitik, inbegripet medlemsstaterna.

Detta samarbete bygger på redan befintlig verksamhet på nationell nivå och på gemenskapsnivå, men grundar sig också på att den öppna samordningsmetoden tillämpas inom det mer specifika ungdomsområdet och på att ungdomsdimensionen beaktas när politiken utformas.

I första omgången skall vitboken läggas fram vid det seminarium i Gent som det belgiska ordförandeskapet anordnar och som samlar alla aktörer som har deltagit i samrådet. Vid rådets möte (utbildning och ungdom) den 29 november skall kommissionen presentera innehållet i vitboken. Den kommer även att läggas fram för Europaparlamentet samt för Regionkommittén och Ekonomiska och sociala kommittén för yttrande.

Kommissionen skall sätta i verket de samarbetsmekanismer som väljs ut och se till att de följs upp.

¹⁸ Beslut nr 1031/2000/EG av den 13 april 2000.

BILAGOR

BILAGA 1 RESULTAT AV SAMRÅDET

Det samrådsförfarande som föregått utarbetandet av denna vitbok var inte bara omfattande. Det skapade också en verklig dynamik ute på fältet och genererade många förslag.

Dessa förslag grundade sig på en dialog och ett utbyte mellan samtliga aktörer på ungdomsområdet: ungdomar, företrädare för ungdomsorganisationer, forskare samt beslutsfattare på politisk och administrativ nivå.

Det säger sig självt att den europeiska ungdomen inte är en homogen grupp. De sociala, ekonomiska, kulturella och regionala skillnaderna är tydliga på både kollektiv och individuell nivå. De nationella och europeiska myndigheterna bör uppmärksamma detta. Dessa förslag berör för övrigt många olika områden. De bekräftar i hög grad kommissionens analys av de utmaningar som Europa står inför när det gäller dess ungdomar och av behovet av nya politiska insatser. Förslagets kvalitet öppnar många vägar för genomförandet av dessa politiska insatser. Under samrådsförfarandet tog ungdomarna upp följande fem stora frågeställningar:

- Deltagande.
- Utbildning.
- Sysselsättning, yrkesutbildning och social integration.
- Välfärd, personligt oberoende och kultur.
- Gemensamma värderingar i Europa, rörlighet, förbindelserna med övriga världen.

De resultat som presenteras nedan har grupperats kring dessa grunder. För varje frågeställning har kommissionen gjort en analys av resultaten från samrådet samtidigt som den i första hand har försökt att återge ungdomarnas åsikter. Några exempel får illustrera att det redan har gjorts många praktiska framsteg (se textrutorna). Det handlar dock inte om ett urval av de bästa exemplen eller om någon uttömmande förteckning av alla erfarenheter som gjorts.

Slutligen sammanfattas i denna del de förslag som ungdomarna och alla som deltagit i samrådet har ställt till myndigheterna. Dessa förslag har delats in efter den nivå som åtgärder bör vidtas på då många av förslagen i själva verket riktar sig till medlemsstaterna. Detta stämmer också överens med kommissionens strävan att så troget som möjligt återge samrådets budskap till de europeiska beslutsfattarna. Kommissionen känner sig emellertid inte bunden av de förslag som formulerats såsom de återges nedan.

1. INGEN DEMOKRATI UTAN DELTAGANDE

1.1. Analys av resultaten

Den återkommande frågan om ungdomars deltagande har redan tagits upp i många texter på europeisk och internationell nivå. De samråd som genomförts inom ramen för vitboken illustrerar denna politiska vilja att ge ungdomars deltagande i olika former en central plats. De har sålunda gjort det möjligt för ungdomar att formulera förslag, samtidigt som de i sig har utgjort en konkretisering av det deltagande som förespråkas.

- ***Ett tydligt uttalat krav***

Det viktigaste budskapet från ungdomarna är deras vilja att delta aktivt i det samhälle de lever i. Om de stängs ute från samhällslivet fungerar inte demokratin som den skall. De anser att åsikten att de skulle vara ointresserade och oengagerade är omotiverad och ogrundad. De tycker att de varken ges de ekonomiska medel, den information eller den utbildning som behövs för att de skall kunna spela en mer aktiv roll. Även för ungdomsorganisationerna är rätten att delta grundläggande och bör omfatta alla – utan åtskillnad. Många av dem försöker hjälpa ungdomarna att göra detta i praktiken.

Valdeltagandet bland ungdomar under 25 år är i allmänhet ganska lågt i lokala och nationella val såväl som i val till Europaparlamentet. Det finns dock flera tecken på att de har ett levande politiskt intresse. Denna klyfta mellan ungdomars förväntningar och verkliga delaktighet förklarar enligt forskarna önskan och behovet att öka deltagandet. Detta krav är varken förvånande eller nytt, men det har kommit till nya uttryck. Engagemanget varierar dessutom kraftigt mellan enskilda ungdomar.

- ***En global tanke, en allmän rättighet och flera olika metoder***

Ungdomarna vill ha rätt att yttra sig om alla aspekter på deras vardagsliv såsom familj, skola, arbete, gruppaktiviteter, boendemiljö – men de åsyftar då mer övergripande ekonomiska, sociala och politiska frågeställningar.

Tillträde och dialog

"Young Voice – Llais Ifanc". Detta är ett initiativ från Wales parlament där man ger ungdomar ordet, föreslår sätt att skaffa sig information och organiserar debatter och konferenser. Se <http://www.wales.gov.uk/youngvoice>

Deras intresse begränsar sig inte till lokala frågor utan rör även hela deras region, land, Europa och världen. Med andra ord bör rätten att delta inte begränsas utan kunna utövas utan begränsningar. Då de engagerar sig för att vissa missgynnade eller marginaliserade ungdomar från etniska minoriteter eller olagliga invandrare skall kunna delta i högre grad sker detta inom ramen för en större kamp för ett allmänt deltagande utan diskriminering.

Organisationer i det civila samhället förespråkar ett liknande tillvägagångssätt, även om de i praktiken betonar snävare mål eller målgrupper (ungdomar i deras lokala omgivning, ungdomar på landsbygden, sårbara grupper, unga kvinnor). De förespråkar ett mer enhetligt och långsiktigt tillvägagångssätt, vilket innebär att de

främjar alla former av deltagande och all verksamhet som grundar sig på ungdomars personliga engagemang och på volontärarbete.

- ***Ungdomars deltagande, en fråga om lärande***

För att kunna delta måste ungdomarna förvärva och förbättra sina färdigheter. Det handlar om en gradvis inlärningsprocess.

Det första steget, som i allmänhet tas i den närmaste omgivningen (skola, bostadsområde, kommun, ungdomscentrum, föreningar m.m.), är av avgörande betydelse. Det gör det i själva verket möjligt att skapa självförtroende och förvärva de erfarenheter som krävs för att gå vidare till nästa steg. Dessutom är det på lokal nivå som deltagandet gör det möjligt för ungdomar att åstadkomma konkreta, synliga och kontrollerbara förändringar. Det är också på denna nivå som ungdomar har möjlighet att inte bara yttra sig utan också att själva bli beslutsfattare.

Stöd till lokalt deltagande

Stadsdelen Østerbro i Köpenhamn deltar tillsammans med 16 andra danska städer i ett pilotprojekt med målet att förbättra ungdomars demokratiska erfarenheter, ansvar och inflytande genom en rad olika aktiviteter. Distriktet Østerbro har sålunda skapat ett ungdomscenter med en personlig vägledningstjänst, kommunikationsverktyg och teaterverksamhet. Det viktigaste kännetecknet för detta center är att det leds av ungdomarna själva. Man har inte utsett någon direktör eller någon styrelse. Centret står öppet för alla ungdomar mellan 12 och 25 år. Man behöver inte anmäla sig för att delta i verksamheten: ungdomarna kommer för att förverkliga ett projekt som inte värderas på något sätt. Centret har som enda syfte att hjälpa ungdomarna att förverkliga deras projekt.

I ett andra steg lär sig ungdomarna att en rad beslut som påverkar deras lokala omgivning fattas på högre beslutsnivåer, särskilt på EU-nivå. Man bör därför verka för att gå från en nivå till en annan samtidigt som man knyter band och skapar nätverk.

Genom att delta kan ungdomarna också förvärva färdigheter som de måste få prova inom olika områden (ekonomi, det sociala livet, kultur, politik m.m.) och i olika institutionella sammanhang. I detta avseende har det framhållits att uppdelningen mellan formell och icke-formell utbildning är kontraproduktiv. Även om skolan förblir den främsta platsen för inläring och deltagande övningar har den enligt ungdomarna fortfarande den nackdelen att de inte betraktas som aktiva medborgare.

- ***Delta – ja, men hur?***

Ungdomarna anser att befintliga mekanismer för deltagande är otillräckliga. De misstror vissa former av representativ demokrati men är inte lika reserverade när det gäller ett engagemang i den närmaste omgivningen, som är mer direkt och omedelbart. Åsikterna om ungdomsorganisationerna är delade: vissa anser att dessa har de mest välanpassade strukturerna för deltagande medan andra finner dem föga lockande. Man föredrar sålunda mer eller mindre formella grupper som verkar på lokal nivå, föreningar, ungdomsklubbar, ungdomsparlament ... Det är få som tycker att ungdomarnas låga deltagande i det offentliga livet beror på ett principiellt avståndstagande eller en avsiktlig vilja från samhällets sida.

Genom att främja ungdomars direkta deltagande anser organisationerna att de utgör en bra motvikt mot samhällets institutioner. Inom organisationerna anser vissa att man måste vara organiserad för att kunna delta. Andra anser att befintliga

organisationer inte längre motsvarar vissa ungdomars förväntningar och förespråkar nya tillvägagångssätt som möjliggör en större öppenhet. Precis som ungdomarna vill ungdomsorganisationerna att man ökar det offentliga stödet till icke-statliga organisationer så att det motsvarar den sociala funktion de har.

Behovet att förnya organisationerna har även understrukits av forskarna. I själva verket kanske de avviker alltmer från ungdomarnas förväntningar med tanke på deras sociala bas och metoder. De bör utöver sina traditionella anhängare försöka finna sätt att nå ungdomar som inte vill ansluta sig till en organisation. Ny informationsteknik, särskilt Internet, skapar nya möjligheter: Den främjar tillgången till information och verkar bättre motsvara en önskan att delta som tycks skifta från ett kollektivt engagemang till mer individuella former.

- ***Verkligt deltagande jämfört med symboliskt***

Ungdomarna förkastar alla former av rent symboliskt deltagande. Däremot utgör det samråd som genomförts inom ramen för denna vitbok ett bra tillvägagångssätt förutsatt att det leder till att man beaktar ungdomarnas åsikter och rekommendationer.

En "produkt" av vitboken

"Gestalte Deine Zukunft selbst!": Detta projekt utgörs av en plattform för diskussioner och ett nätverk för ungdomar. Det är ett forum som leds av ungdomarna själva. Samtliga frågor som tas upp publiceras elektroniskt eller på papper. Huvudsaken är att information sprids och att man diskuterar idéer. Detta initiativ är ett resultat av den nationella konferens som man i Tyskland organiserade inom ramen för vitboken. Det finansieras av det ministerium som ansvarar för ungdomsfrågor.

<http://www.u26.de>

Även ungdomsorganisationernas representanter förespråkar att man mer systematiskt använder sig av denna typ av samråd, inbegripet på europeisk nivå. Vissa former av gemensam ledning¹⁹ – exempelvis den som tillämpas av Europarådet – har också nämnts som former för deltagande som man kan låta sig inspireras av.

Forskarna förespråkar för sin del livligt att ungdomarna skall inbegripas i beslutsprocessen. Ett chimäriskt deltagande skulle i själva verket kunna undergräva ungdomarnas förtroende för institutionerna och deras förmåga eller rent av vilja att garantera dem en fullständig delaktighet.

- ***Villkor för deltagande***

Ungdomarna anser att skapandet av en rättslig ram utgör en förutsättning för att man skall kunna utveckla ett verkligt deltagande för ungdomarna. Denna rättsliga ram skulle inbegripa ett stöd till strukturer för deltagande samt en hänvisning till

¹⁹

Sedan mer än 30 år är Europarådet den enda internationella organisationen som inom området ungdomspolitik tillämpar ett system med gemensam ledning (co-management). Rent konkret samlar dess beslutsstrukturer representanter för ungdomsorganisationer som tillsammans med regeringsrepresentanterna beslutar om institutionens samtliga politiska insatser och program. Denna politik och dessa program läggs fram för antagande av ministerkommittén, som är den högsta beslutsnivån inom Europarådet. Denna princip om gemensam ledning härrör från ministerrådets uttalande av den 12.1.1971 (dokument CM/Del/Concl (71) 196 XXII).

principen om utbildning i demokrati. Ungdomsorganisationerna begär också att alla former av deltagande – både befintliga och nya – skall främjas. Detta förutsätter att man erkänner och stöder befintliga eller nya strukturer. Det krävs mer medel – både tid och pengar – samt att man beaktar särskilda svårigheter att delta (som kan vara sociala, kulturella, fysiska, mentala m.m.) och utbildning i medborgarskap för alla. Slutligen anser de att ungdomars åsikter och bidrag skall konkretiseras i beslut och att de skall informeras om detta.

Denna ram skulle enligt ungdomarna inbegripa en hänvisning till principer, regler eller skyldigheter beträffande rösträttsålder och valbarhetsålder (inklusive frågan om att sänka den), till en utvidgning av denna rätt (exempelvis till invandrare) eller till att införa en utbildning i aktivt medborgarskap.

Skapande av en rättslig ram

Inom ramen för "Fonden för sociala initiativ" inledde Antwerpen 1997 projektet "Ungdom och stad" för att bättre beakta ungdomars åsikter och behov på kommunal nivå. För detta infördes en rättslig bestämmelse ("ungdomsparagrafen") enligt vilket alla politiska beslut som kommunen fattar skall föregås av en analys av dess konsekvenser för ungdomarna. Man bedriver också forskning och genomför kvalitativa undersökningar av livsvillkoren för ungdomar i staden.

<http://www.xs4all.be/~jesgent/index230.htm> eller JS@mail.dma.be

Ett annat villkor som ofta understryks är nödvändigheten att ha tillgång till lämplig information. Sedan flera år har olika organisationer gjort insatser för att förbättra kvaliteten på den information som riktar sig till unga. Men ungdomarna tycks inte känna igen sig i detta. På det stora hela klagar de inte över brist på information utan snarare på att de inte har någon nytta av den. Ungdomarna vill ha konkret information som motsvarar deras aktuella behov, men som också är befriad från alla förutfattade meningar eller nedsättande uttalanden om ungdomar eller minoriteter. Internet är ett av de kommunikationsverktyg som bör utvecklas förutsatt att det är lättillgängligt och har ett överkomligt pris. Ungdomsorganisationerna understryker också behovet av en bättre riktad, mindre centraliserad information som ingår i en verklig strategi.

För forskarna utgör införandet av en rättslig ram, utbildning i medborgarskap och strävan efter en dialog som utgår från ungdomarnas erfarenheter också förutsättningar för deltagande. Men man måste gå ännu längre och öppna nya områden där ungdomar, utbildare, ungdomsarbetare och förvaltningar tillsammans leder ett kollektivt arbete som bara är helt meningsfullt om det leder till beslut och framsteg i det verkliga livet.

1.2. Förslag som ställts under samrådet

Ungdomars deltagande i det offentliga livet

Detta deltagande inkluderar två aspekter: en mer formell inom ramen för den representativa demokratins mekanismer och en mer informell som syftar till att utveckla nya former av deltagande. Det är bara genom att ta till sig dessa båda aspekter som man kan utnyttja det sociala kapital som ungdomen utgör.

De handlingsvägar som föreslås grundar sig på följande principer:

- Den lokala nivåns betydelse.

- Nödvändigheten att utvidga deltagandet så att det även omfattar ungdomar som inte är organiserade och frågor som inte är ungdomsspecifika.
- Skolan förblir en av de platser för deltagande som måste framhävas, även om man erkänner betydelsen av icke-formell utbildning och lärande.
- Att få ungdomar att delta begränsar sig inte till att lyssna på deras åsikter.

På nationell, regional eller lokal nivå

- Att de lokala myndigheterna rent allmänt och i hela Europa inför smidiga och innovativa mekanismer för deltagande inom så varierade ramar som möjligt (skolor, idrottshallar, föreningar m.m.), och som ger plats åt metoder som ungdomarna själva har skapat och stöder sig på kontaktpersoner. Enligt särskilda former för olika lokala sammanhang skulle man också kunna införa mekanismer för dialog mellan olika beslutsnivåer samt utveckla nätverk för utbyte av erfarenheter och bästa metoder.
- Att förstärka den framträdande ställningen för de aktörer som verkar på fältet samt deras roll som främjare och kontaktpunkter i deltagandeprocessen.
- Att göra ungdomsråd allmänna på regional och nationell nivå. Dessa råd bör vara öppna för oorganiserade ungdomar och vara politiskt oberoende. De regionala och nationella myndigheterna bör samråda med dessa ungdomsråd i varje beslut som får betydande konsekvenser för ungdomarna.
- Den nationella nivån utgör en nödvändig kontaktpunkt mellan lokal nivå och EU-nivå genom
 - att den bör föra upp förslag och rekommendationer på europeisk nivå samt sprida bra metoder som utvecklas,
 - att den samtidigt ansvarar för att överföra mål som fastställts gemensamt på europeisk nivå och anpassa dem till nationella politiska, institutionella och organisatoriska förhållanden.
- Medlemsstaterna bör offentliggöra de åtgärder som de räknar med att genomföra till förmån för ungdomars deltagande. Dessa prioriteringar skulle åtföljas av kvantitativa mål (t.ex. i fråga om målgrupper, tidsfrister m.m.) och inbegripa uppföljningsformer.
- Att knyta ungdomarna till denna process skulle, i likhet med vad man gjorde inom ramen för vitboken, utgöra ett mål i sig.

På europeisk nivå

- Det europeiska ungdomsforumet bör inte bara vara öppet för nationella ungdomsorganisationer och ungdomsråd (och genom dessa för deras motsvarigheter på regional och lokal nivå), utan också för unga som inte är representerade av dessa strukturer. Ett utvidgat forum skulle utgöra den naturliga instansen för samordning med EU-institutionerna.

- Att främja nätverksbyggande och direkt dialog bland annat genom regelbundna möten (t.ex. kring de prioriterade frågor som tas upp i vitboken).
- Att (tillsammans med medlemsstaterna) finansiera pilotprojekt som syftar till att stödja de insatser som görs på lokal, regional och nationell nivå för att främja ungdomars deltagande på alla nivåer och i alla former.
- Att i samarbete med medlemsstaterna organisera ungdomars deltagande i den debatt om Europas framtid som inleddes efter Europeiska rådets möte i Nice.
- Att förstärka samarbetet med Europarådet.
- Att utvidga ungdomarnas representation i Ekonomiska och sociala kommittén (genom att begära att medlemsstaterna utser fler företrädare för ungdomarna).
- Att utse en ungdomsombudsman (även på nationell nivå).

Information och deltagande hör ihop

Målet för denna gemensamma insats är inte att mångdubbla de strukturer, kanaler och den informationsmängd som redan finns, utan snarare att höja kvaliteten på den information som riktar sig till unga.

Ansvar för att informera ungdomarna ligger främst hos medlemsstaterna, även när det handlar om EU-frågor. EU gör kompletterande insatser. Oavsett vad det handlar om bör alla informationsinsatser grunda sig på följande principer:

- Ett uttryckligt erkännande att det finns ett verkligt informationsbehov och att man därmed bör utarbeta en samordnad strategi för att informera ungdomarna.
- Lika rätt till information.
- Kostnadsfri tillgång till all praktisk information.
- Närhet och flexibilitet, ett budskap med ett mänskligt ansikte.
- Överensstämmelse med relevanta etiska normer.
- Ungdomar skall delta i utformningen och genomförandet och kanske rent av i utvecklingen av de kommunikationsmedel som berör dem.

En informations- och kommunikationsinsats som riktar sig till ungdomar bör grunda sig på följande tre riktlinjer:

- Innehållet i den information som sprids bör vara positivt och motsvara ungdomarnas förväntningar.
- De instrument och kanaler som används för att sprida denna information bör vara lättillgängliga och öppna samt nå ungdomarna där de verkligen finns (i de flesta fall i skolorna, men även i bostadsområden och "på gatan").
- Utformningen av dessa instrument och kanalerna mellan dem (skapande av nätverk).

På nationell, regional eller lokal nivå

- Att stödja sig på personer (ibland kallade resurspersoner) som verkar inom ungdomsorganisationer, idrottsföreningar, skolor och universitet för att ge ungdomarna ett relevant budskap. Att mobilisera ungdomarna själva som resurspersoner.
- Att främja nätverk för information till ungdomar. Framför allt på lokal nivå kan spridning av allmän information kopplas samman med personliga råd. På nationell och regional nivå bör möjligheterna till utbildning i "hur man skall informera ungdomar" ökas.
- EU-information bör spridas genom nationella eller regionala nätverk samtidigt som man beaktar geografiska och kulturella förhållanden. Att vända sig till grupper av ungdomar då man utarbetar informationsmaterial bör bli en vana.

På europeisk nivå

- Att undersöka möjligheten att inrätta ett elektronisk forum där man samlar politiska beslutsfattare och ungdomar samtidigt som försöker uppnå synergi-effekter mellan befintliga interaktiva tjänster och det framtida elektroniska forumet. Denna interaktiva tjänst skulle kunna utnyttjas för de samrådsförfaranden som organiseras vid utarbetandet och genomförandet av gemenskapsinitiativ som berör ungdomar²⁰.
- Att på grundval av det arbete som redan gjorts av nätverket Eurodesk²¹ främja och/eller införa en enda och unik elektronisk port som möjliggör tillgång till så mycket information som möjligt som är av intresse för ungdomar. De befintliga nätverken för information till ungdomar och de ungdomsorganisationer som verkar på europeisk nivå bör bjudas in att delta i utvecklingen av detta nya kommunikationsverktyg.
- Att upprätta/förstärka systemet för att samla in, sprida och uppdatera EU-information som riktar sig till unga och personer som arbetar med ungdomar. Denna insats bör inspireras av det arbete som utförts av befintliga nätverk. De resurspersoner som har ett nära samarbete med ungdomarna själva bör utnyttjas bättre.
- Spridningen av information genom andra medel än elektroniska bör fortsätta, särskilt genom direkta kontakter med ungdomarna.

²⁰ Detta förslag omfattas av de insatser som görs inom ramen för initiativen *eLearning* och *eEurope*, vilka kommissionen främjar och som stämmer överens med innehållet i vitboken om styrelseformer i EU.

²¹ Eurodesk är en tjänst för information om Europa som riktar sig till unga. Den grundar sig på en webbplats med förgreningar i medlemsstaterna. Denna tjänst förvaltas av en förening som företräder ungdomarnas och medlemsstaternas intressen.

2. UTBILDNING – ETT AVGÖRANDE STEG FÖR UNGDOMAR

2.1. Analys av resultaten

Ungdomarna tillbringar en allt längre tid inom utbildningssystemet. Formellt lärande på skolor, universitet och yrkesskolor och icke-formellt och informellt lärande utanför dessa miljöer är lika viktiga då det gäller att utveckla de färdigheter som unga människor behöver i dagens samhälle.

Lärandet har tre övergripande mål: personlig utveckling, social integration och aktivt medborgarskap. Lärandet har också en avgörande roll när det gäller att främja anställbarhet. Europeiska unionen har initierat ett antal program (som Sokrates och Leonardo) och initiativ (som handlingsplanen eLearning, meddelandet "Att förverkliga det europeiska området för livslångt lärande" och rapporten om framtidsmålen för systemen för allmän och yrkesinriktad utbildning) på utbildningsområdet²². Då det är möjligt och lämpligt kommer man att hänvisa till dessa för att komplettera de åsikter som olika aktörer uttryckte under samrådsförfarandet. Detta kommer att bidra till att identifiera de områden inom vilka Europeiska unionen utvecklar fler och bättre insatser.

• *Utbildningssystemens kvalitet och effektivitet*

Systemen för allmän och yrkesinriktad utbildning kritiserades kraftigt av både ungdomar och experter²³. Ett antal medlemsstater har genomfört grundläggande reformer av sina skolsystem. Man måste ändå förbättra kvaliteten på och effektiviteten hos dagens skolutbildning för att se till att ungdomar förvärvar adekvata färdigheter som gör det möjligt för dem att ta till sig information, att bli aktiva och ansvarskännande medborgare, att integreras i samhället och att förbereda sig för arbetslivet. Det uppgavs ofta att skolor och utbildningsstrukturer inte var tillräckligt demokratiska och inte främjade deltagande eller gav tillräckliga möjligheter till lärande. Det ansågs att de borde öppna sig för samhällets ekonomiska och sociala verklighet och krav samt för EU-frågor.

För att åstadkomma en hållbar social och ekonomisk utveckling behöver Europa medborgare med vissa kunskaper inom vetenskap och teknik. För att öka antalet unga som gör karriär i vetenskap eller teknik måste utbildningssystemen anpassas för att få fler unga att intressera sig för vetenskap.

Många ungdomar lämnar skola och yrkesutbildning innan de har fått formella färdigheter. Andelen som lämnar skolan i förtid är fortfarande hög i hela Europeiska unionen. Att försöka motivera ungdomar att stanna kvar inom den formella allmänna och yrkesinriktade utbildningen är dock inte den enda tänkbara lösningen. Att kombinera studier, förvärvsarbete och fritidsaktiviteter genom informellt, icke-formellt och formellt lärande kan höja den formella allmänna och yrkesinriktade utbildningens kvalitet och effektivitet samt göra den mer lockande för ungdomar.

²² För ytterligare upplysningar se bilaga 2.

²³ På EU-nivå har man inlett en diskussion om hur man skall förbättra utbildningssystemens kvalitet, se till exempel kommissionens rapport om konkreta framtidsmål för utbildningssystemen, KOM(2001) 59 slutlig, av den 31 januari 2001.

Bristerna i dagens skolor tillskrivs inte i första hand de enskilda lärarna eller skolorna, utan hela utbildningssystemet som är beroende av samarbete mellan tre aktörer: familj, samhälle och skola. Lärarna är bara en del av skolsystemet och deras roll måste ses i ett vidare socialt, politiskt och institutionellt sammanhang. Lärarna behöver dock en bättre utbildning och bättre arbetsförhållanden.

Bedömning av hela skolor (Whole schools evaluation)

Detta pilotprojekt inbegrep 17 gymnasieskolor och 18 grundskolor i hela Irland. Med stöd av alla aktörer på utbildningsområdet gick det ut på att bedöma kvaliteten på pilotskolornas planering, på deras ledning och på deras lärande och utbildning. Projektets resultat bekräftade möjligheterna att med framgång kombinera intern översyn inom skolorna med externa inspektioner – vilket utgör en milstolpe när det gäller kvalitetssäkring inom skolor och utbildningssystem.

<http://www.irlgov.ie/educ>

• *Tillgång till utbildning*

Ungdomar pekar på att det finns alltför många sociala och ekonomiska hinder för utbildningen. Om man skall förbättra kvaliteten hos allmän och yrkesinriktad utbildning måste man först garantera en öppen och fortlöpande tillgång till livslångt och "livstäckande" lärande inom alla områden. Effektiva väglednings- och rådgivningssystem bör ge alla ungdomar stöd, till exempel genom att anta en individuell strategi. Stödet för att integrera missgynnade ungdomar i utbildningssystemet måste ökas, exempelvis genom att man garanterar kostnadsfri utbildning från grundskola till universitet.

Såsom nämns i kommissionens meddelande "Att förverkliga det europeiska området för livslångt lärande"²⁴ består en viktig uppgift i att närma lärandet – eller den yrkesinriktade utbildningen – till dem som lär. För att nå detta mål krävs ett ömsesidigt erkännande av färdigheter samtidigt som man utvecklar informationssystem (inbegripet en bättre tillgång för alla till Internet och multimedia)²⁵. Dessutom krävs ett ökat ekonomiskt stöd för att uppnå positiva resultat.

Utbildningsvägledning

National Centre for Guidance in Education är ett organ inom Irlands utbildnings- och vetenskapsministerium. Dess viktigaste roll är att stödja metoder och tjänster för vägledning i alla formella och icke-formella utbildningsmiljöer samt att påverka ministeriets politik inom området. Individuell vägledning ges genom lokala projekt inom de olika utbildningsmiljöerna.

<http://www.iol.ie/ncge/faqs.html>

• *Förnyelse av inlärnings- och undervisningsstrategier*

Under samrådsförfarandet efterlystes en ändrad strategi för inläring och undervisning. Man bör utveckla en strategi som är mer inriktad på den som lär,

²⁴ Kommissionens meddelande om att förverkliga det europeiska området för livslångt lärande (som antogs i november 2001) är ett resultat av ett omfattande samrådsförfarande. Det grundar sig på det memorandum om livslångt lärande som Europeiska gemenskapernas kommission lade fram i oktober 2000.

²⁵ Se förslagen i kommissionens meddelande om Handlingsplanen eLearning - Att planera morgondagens utbildning, KOM(2001) 172, av den 28 mars 2001.

starkare band mellan lärare och elev, ungdomars deltagande i utbildning samt dynamiska och anpassningsbara utbildningsinstitutioner. Inlärningsprocesser måste organiseras som "dörröppnare" som förstärker motiven för att lära och leder till en rad olika alternativ. Skolorna bör underlätta elevernas delaktighet i utformningen av sin egen utbildning samt erbjuda möjligheter till och uppmuntra deltagande och demokrati (t.ex. genom att ge möjlighet att bedöma lärare).

Dessutom bör man erbjuda en "blandad" utbildning, med en rad olika metoder och material för att förvärva väsentliga färdigheter och verktyg för livslångt lärande. Vid sidan av teoretiska metoder i klassrummet och hemmastudier måste man använda sig av Internet och multimedia samt av ungdomsverksamhet, praktiska erfarenheter och arbete. Detta kan också vara ett sätt att göra vissa ämnen, som till exempel vetenskap och forskning mer lockande för ungdomar och uppmuntra dem att göra karriär inom detta område.

Att bygga broar mellan formellt och icke-formellt lärande

Eleverna vid Peace Child International utarbetade sin egen ungdomsvänliga utgåva av Agenda 21 ("Rescue Mission: Planet Earth – a children's edition of Agenda 21"), eftersom "originalet" ansågs vara otillgängligt²⁶. De skapade också sina egna "ungdomsindikatorer" för denna insats – 16 frågeformulär som gjorde det möjligt för ungdomar att undersöka sina egna samhällen för att se huruvida attityder och statistik visade att samhället blev mer eller mindre hållbart.

<http://www.peacechild.org/>

• Olika typer av kunskap och färdigheter

I många länder riktade ungdomar kraftig kritik mot hur utbildningsstrukturerna fungerar. Det ansågs att dessa inte kunde tillhandahålla tillräckligt mycket innehåll som är relevant för ungdomars behov och intressen. Utbildningen bör inte begränsas till de färdigheter som arbetsmarknaden efterfrågar. Utbildningen bidrar redan i ett tidigt skede till individers socialisation, integration och handlingsförmåga. Den utgör också ett sätt för personlig utveckling som kan bidra till att öka ungdomars anställbarhet. Ungdomar efterfrågar undervisning i främmande språk och förberedelser för Europeiska unionens utbytes- och rörlighetsprogram, de är intresserade av många andra ämnen såsom modern informations- och kommunikationsteknik, särskilt tillgång till Internet, och de vill ha en starkare betoning på praktiska ämnen. Utbildning i hälsofrågor, särskilt frågor och rättigheter på sexualområdet, är också viktig. Ungdomars intresse för forskning, matematik och teknik bör också uppmuntras.

Att utveckla balanserade och allomfattande läroplaner som inte är överlastade är dock en utmaning. De bör utformas för att ge erforderliga kunskaper och färdigheter samt återspegla våra samhällens mångkulturella karaktär. Det förefaller vara lämpligt med gemensamma strategier från de olika organisationer som tillhandahåller utbildning (skolor, utbildningscentrer, företag, kommuner, ungdomsarbete) om vi

²⁶

Agenda 21 är en handlingsplan för en hållbar utveckling i världen under 2000-talet. Den utarbetades vid FN:s världstoppmöte i Rio 1992, där 179 stats- och regeringschefer möttes. En hållbar utveckling innebär att man uppfyller dagens behov utan att äventyra framtida generationers förmåga att uppfylla sina egna behov.

skall förbättra vår förståelse för vilka de nya grundläggande färdigheterna är och hur de kan läras ut och in²⁷.

"Mångfald ger vingar"

Den fyra dagar långa gatufesten, kulturernas karneval, med cirka 5000 aktiva deltagare och minst 700 000 åskådare genomförs i Berlin varje pingst. BVAA (Berliner Verband für Ausbildung und Arbeit) arbetar med många olika missgynnade ungdomar med olika etnisk bakgrund, och utbildar och stöder dem då de skall gå från skolan eller arbetslöshet till arbetslivet. Flera grupper av ungdomar som företräder BVAA är engagerade i kulturernas karneval, där de får en rad olika yrkesmässiga, kulturella, sociala och praktiska färdigheter. Deras valspråk är "mångfald ger vingar", och de olika undergrupperna antar olika flygande objekt som symbol.

<http://www.bvaa-online.de>

- **Erkännande av kvalifikationer och färdigheter**

Erkännandet av kvalifikationer och färdigheter på EU-nivå är av avgörande betydelse när det gäller att utveckla rörlighet²⁸. Man måste finna effektiva sätt att erkänna färdigheter som förvärvats genom formella och icke-formella metoder för lärande. Det icke-formella lärandets roll och behovet av en bättre förståelse för och ett bättre erkännande av informellt förvärvade färdigheter genom ungdomsarbete bör betonas. Dessutom måste det ömsesidiga erkännandet av och komplementariteten mellan allmän och yrkesinriktad utbildning som en del av utbildningssystemet förbättras.

Studieboken för fritidsverksamhet

Denna studiebok, som De ungas akademi i Finland skapade 1994, ger studenter och ungdomar hjälp att träda in i arbetslivet. Den används för att samla meriter från projekt, förtroende- och ansvarsuppdrag, genomgångna kurser och annan fritidsverksamhet. Studieboken riktar sig till ungdomar över 13 år. Den är personlig och kostar 5 euro. Ungdomarna får en förteckning över meriter och olika färdigheter: Från universitetsnivå är det möjligt att samla extra poäng och/eller använda poäng som en del av erforderliga studier. De erfarenheter som förs in i studieboken kan också göra det lättare att hitta ett arbete. De uppgifter som förs in i studieboken måste bekräftas genom att en auktoriserad person undertecknar och noterar dem. För tillfället deltar cirka 30 procent av alla unga finländare i systemet.

<http://www.nuortenakatemia.fi>

- **Det formella och icke-formella lärandets kompletterande karaktär**

Behovet av livslångt och livstäckande lärande har under senare år visat att de färdigheter som krävs kan förvärvas genom lärande i formella, informella och icke-formella sammanhang²⁹. Icke-formellt lärande undervärderas ofta och betraktas inte som "riktig" inlärning.

²⁷ Vid sitt möte i Lissabon i mars 2000 efterlyste Europeiska rådet en gemensam ram för grundläggande färdigheter som skall ges genom livslångt lärande.

²⁸ När det gäller högre utbildning har det gjorts stora framsteg inom detta område med hjälp av Europeiska gemenskapens system för överföring av studiemeriter (ECTS) och Nätverket av nationella informationscentrum för akademiskt erkännande (NARIC).

²⁹ Formellt lärande sker vanligtvis i ett institut för allmän eller yrkesinriktad utbildning, och leder till att intyg utfärdas. Det är strukturerat (när det gäller inlärningsmål, inläringstid eller inlärningsstöd) och är avsiktligt från elevens perspektiv. Icke-formellt lärande sker inte i ett institut för allmän eller yrkesinriktad utbildning, och leder vanligtvis inte till att intyg utfärdas. Det är emellertid både

Det som vi lär oss i formella miljöer (skolor, högskolor, utbildningscentrer m.m.) utgör bara en del av våra förvärvade färdigheter. Vi lär oss även i icke-formella och informella miljöer (t.ex. i ungdoms- och idrottsföreningar, i familjen, i det politiska livet m.m.). Att lära sig genom verksamhet i det civila samhället och i sociala miljöer utgör en del av det informella och icke-formella lärandet, och sker inte bara av en slump utan även på ett avsiktligt och organiserat sätt.

Ungdomar deltar i en rad olika aktiviteter utanför de vanliga utbildningssystemen, och detta räknas också som icke-formellt lärande. Ungdomssektorn har med åren fått ökade erfarenheter av att tillhandahålla icke-formellt lärande. På europeisk nivå är programmet Ungdom ett bra exempel på detta arbete och de erfarenheter det kan ge.

I samrådet med ungdomar betraktades icke-formellt lärande ofta som den mest positiva, effektiva och attraktiva motvikten till ett i hög grad ineffektivt och oattraktivt system för formell utbildning. Det icke-formella lärandets fördel är framför allt dess frivilliga och ofta självorganiserade karaktär, dess flexibilitet, möjligheterna till deltagande, "rätten att göra misstag" samt den nära kopplingen till ungdomars intressen och förväntningar. Att den integrerar missgynnade ungdomar sågs också som en tillgång hos det icke-formella lärandet.

Det blir allt viktigare att utveckla effektiva och flexibla sätt att erkänna färdigheter som förvärvats utanför de formella systemen för allmän och yrkesinriktad utbildning. Att hitta en lämplig balans i en uppsättning verktyg som garanterar lämpliga och tillfredsställande lösningar för certifiering och erkännande mot bakgrund av utvecklingen av kvalitetsnormer, (själv-)utvärdering och förfaranden för att bedöma icke-formell utbildning blir en delikat uppgift. Det icke-formella lärandet får inte förlora sin öppenhet och bli en formell struktur genom att man imiterar det formella utbildningssystemet.

I samrådet påtalades en bristande förståelse för det icke-formella lärandets fördelar. Man måste sålunda öka medvetenheten hos nyckelpersoner och institutioner i samhället, näringslivet och den politiska världen, hos de viktigaste aktörerna (arbetsmarknadens parter, icke-statliga organisationer, utbildningsexperter m.fl.) och hos ungdomarna själva för att främja den icke-formella utbildningen som en integrerad del av lärande och utbildning.

Eftersom ungdomsarbete kan hjälpa ungdomar att förvärva erforderliga sociala, politiska och kulturella färdigheter bör man göra sitt yttersta för att engagera dem i icke-formell lärandeverksamhet. Ett av Ungdomsprogrammens syften är att bidra till att utveckla icke-formellt lärande för ungdomar. Även om det omfattar 100 000 ungdomar varje år kan programmet inte möta den stora efterfrågan hos 75 miljoner ungdomar i de länder som deltar i programmet. Ungdomsprogrammet har därför en pilotfunktion och kräver kompletterande insatser på nationell, regional och lokal nivå.

strukturerat och avsiktligt. Informellt lärande sker inte i institut för allmän eller yrkesinriktad utbildning, leder inte till att intyg utfärdas och är inte strukturerat. Det grundar sig på verksamhet i vardagslivet som rör arbete, familj eller fritid. Det kan vara avsiktligt men är i de flesta fall inte avsiktligt (eller är rent av slumpmässigt).

2.2. Förslag som ställts under samrådet

Det har ställts ett mycket stort antal förslag – både allmänna och specifika – när det gäller att förbättra villkoren och resultaten inom utbildningssektorn. Rekommendationerna riktar sig till det formella och icke-formella systemet för lärande och yrkesinriktad utbildning.

På skolor och universitet

På nationell, regional eller lokal nivå

- Ungdomars deltagande, respekten för deras personlighet och tanken på utbildning för ett demokratiskt och europeiskt medborgarskap bör vara oomtvistade, förhållandet mellan elev och lärare måste ändras och man bör främja en strategi inriktad på den som lär och en flexibel lärarroll som stöder inlärningsprocessen.
- Tillgång till utbildning måste garanteras för alla ungdomar, en personlig inlärningsstrategi riktad till ungdomar kräver en flexibel vägledning och rådgivning samt lämpliga informationssystem. Utbildningssystemen måste beakta mångfalden av livsstilar och göra det möjligt att kombinera olika aktiviteter och roller.
- Kvaliteten och relevansen hos möjligheterna till lärande och yrkesinriktad utbildning måste ökas.
- Det krävs en större öppenhet inför dagens verklighet och samhälle, det vill säga större flexibilitet och mindre stelbenthet från alla berörda parter sida.
- Alla skolor måste ha tillgång till Internet, och detta måste åtföljas av en förbättrad spridning av information i syfte att skapa effektiva inlärningsverktyg.
- Lärarutbildningen måste gå utöver konventionella färdigheter i informationsteknik och inbegripa "förmågan att använda tekniken på ett kritiskt sätt".
- Skolorna måste ges en chans att tillhandahålla bättre möjligheter att undervisa i och lära främmande språk samt att ta del i EU:s program för utbildningsutbyte och rörlighet.
- Skolor och universitet måste ges mer ekonomiskt stöd i syfte att bli effektivare och kunna investera mer i mänskliga resurser.
- Reform av undervisningsmetoder och undervisningsförhållanden (utbildning av lärare, mindre klasser, kombination av teoretisk och praktisk inläring och undervisning, interaktiva strategier).
- En tydligare betoning på allmän och yrkesinriktad utbildning för entreprenörskap och egenföretagande, riktade stödtjänster och utbildning för unga (potentiella) entreprenörer. Läroplanerna måste innehålla delar som förbereder ungdomar för entreprenörskap och egenföretagande.

På europeisk nivå

- Underlätta tillgången till europeiska utbildnings- och rörlighetsprogram samt förstärka gemenskapens handlingsprogram som till exempel Sokrates.
- Vidta åtgärder för att underlätta övergången mellan utbildningssystem och främja fri rörlighet för ungdomar i hela Europa.
- Genomföra Bologna-deklarationen, som syftar till att förbättra öppenheten hos utbildningssystem i Europa, ömsesidigt erkännande av utbildningsbevis samt främja Europeiska gemenskapens system för överföring av studiemeriter (ECTS).
- Förklara Europeiska gemenskapens system för överföring av studiemeriter bättre för studenter.
- Bidra till att öka skolutbildningens kvalitet och effektivitet genom att utbyta bra metoder och fastställa gemensamma mål.
- Utvärderingen av färdigheter bör inte begränsas till arbetsmarknadsfrågor (som informationsteknik och matematik), utan bör även inriktas på företeelser som socialisation, integration och handlingsförmåga.

I andra inlärningsmiljöer (utanför skolan)

På alla nivåer

- Kännetecknen hos icke-formellt lärande för ungdomar samt dess mål och uppgifter bör studeras mer i detalj. Den icke-formella utbildningens relevans liksom det formella och icke-formella lärandets kompletterande karaktär bör göras tydligare. Det krävs en dialog mellan relevanta aktörer inom området samt med arbetsmarknadens parter, forskare och politiska beslutsfattare för att förbättra erkännandet av icke-formellt lärande.
- Verktygen för övervakning och utvärdering bör förbättras i syfte att garantera kvalitetsnormerna.
- Det bör ges utbildning i olika frågor som ett väsentligt verktyg för att garantera ett icke-formellt lärande av hög kvalitet. Program för yrkesutbildning som riktar sig till yrkesverksamma bör inbegripa en europeisk dimension.

På nationell, regional eller lokal nivå

- Det icke-formella lärandets relevans bör förbättras genom att man stöder dem som tillhandahåller det och förbättrar deras ställning inom utbildningssystemet. Det ekonomiska stödet till ungdomsinitiativ, ungdomsorganisationer och andra former av icke-formellt lärande bör förbättras.
- Det bör skapas ytterligare gemensamma projekt inbegripet skolor, utbildningsinstitut, företag och aktörer som tillhandahåller icke-formellt lärande genom att man bygger broar mellan icke-formella och formella system.
- Ungdomsorganisationerna bör regelbundet publicera det stora utbudet möjligheter till icke-formellt lärande: dokumentation och offentlig presentation av resultaten

av projekt för icke-formellt lärande bör vara en integrerad del av deras verksamhet.

På europeisk nivå

- Ungdomsprogrammens kvalitetsnormer bör vidareutvecklas i samarbete med Europarådet. Dessutom bör man göra och sprida en förteckning över bra metoder. Missgynnade ungdomars tillträde till icke-formell utbildning i Ungdomsprogrammet och andra program bör förbättras ytterligare.
- Finansieringen och utvecklingen av gemensamma pilotinsatser inom ramen för programmen Sokrates, Leonardo da Vinci och Ungdom bör hjälpa till att bygga broar mellan icke-formella och formella system.
- Valideringen och certifieringen av deltagande i alla delprogram i Ungdomsprogrammet bör fullföljas. Detta kan ses som ett första steg som skall följas upp i andra icke-formella utbildningsmiljöer på alla nivåer.
- Man bör ge "förmedlare" och befrämjare av lärande mer utbildning i icke-formellt lärande.

3. SYSSELSÄTTNING SOM ETT SÄTT ATT INTEGRERA UNGDOMAR BÄTTRE

3.1. Analys av resultaten

Arbete är av avgörande betydelse när det gäller att ge ungdomar möjlighet att finna sin plats i samhället, uppnå ekonomiskt oberoende och förverkliga sina personliga förväntningar. Ett samhälle som inte kan erbjuda ungdomar konkreta arbetsmarknadsmöjligheter riskerar att hamna i en ond cirkel av arbetslöshet, marginalisering och sociala störningar. Genom att ge ungdomar tillträde till arbetsmarknaden bidrar man till samhällets stabilitet, vilket kan ses som grunden för ekonomisk tillväxt och välfärd. I vissa fall ses arbetslöshet till och med som ett brott mot ungdomars mänskliga rättigheter.

Tillgång till allmän och yrkesinriktad utbildning samt till information och vägledning utgör en central förutsättning, inte bara för att finna ett arbete och undvika arbetslöshet, utan också för att finna ett bra och tillfredsställande arbete. Detta är dock i sig inte tillräckligt: Man måste också beakta lösningar inom andra områden såsom hälsa, familj, sociala rättigheter, diskriminering m.m. Dessa områden är lika viktiga när det gäller att integrera ungdomar i samhället.

Genom att nya kapitel om sysselsättning och sociala frågor införlivats i fördragen har Europeiska unionen fått befogenhet att utveckla strategier och program inom dessa områden (t.ex. den europeiska sysselsättningsstrategin, Lissabonstrategin för att modernisera den europeiska samhällsmodellen, den sociala agendan, programmet för att bekämpa alla former av diskriminering och programmet för social integration)³⁰. Då det är möjligt och lämpligt kommer man att hänvisa till dessa för att komplettera de åsikter som de olika parterna uttryckte under samrådsförfarandet. Detta kommer

³⁰ En översikt över Europeiska unionens verksamhet inom området sysselsättning och socialfrågor ges i bilaga I.

att bidra till att identifiera de områden inom vilka EU och medlemsstaterna uppmanas att utveckla fler och bättre insatser.

- ***Sysselsättning är en förutsättning för social integration***

Ungdomar anser att de möjligheter de har på arbetsmarknaden är mycket viktiga. De anser att det bästa sättet att integreras i samhället är att finna ett arbete. Ungdomarna vill ha en verklig känsla av riktning, som vägleder dem till deras plats i arbetslivet på lång sikt. Att ha ett arbete innebär vuxenstatus, självkänsla, pengar, oberoende och möjligheter att bredda sina sociala kontakter. Ungdomar som inte får arbete förlorar en väsentlig möjlighet att få nya perspektiv och att integreras i samhället i stort³¹.

Ungdomar vill arbeta, men det blir svårare att finna ett bra arbete. De vet att deras anställbarhet³² och därmed deras möjligheter på arbetsmarknaden förbättras om de har en god utbildning och goda färdigheter samt om de har tillbringat en tid på en skola eller ett universitet i ett annat land. Detta sätter dem under ett ökat tryck, och förväntningarna är större än någonsin när det gäller deras rörlighet, flexibilitet, kompetens och färdigheter. Då ungdomar tillbringar en längre tid inom allmän och yrkesinriktad utbildning blir de beroende av sina familjer och offentliga institutioner under en längre tid.

När det gäller övergången från allmän och yrkesinriktad utbildning till arbetsmarknaden har situationen objektivt sett försämrats under de senaste 20 åren³³. Ungdomsarbetslösheten är fortfarande hög jämfört med den totala arbetslösheten. Under 2000 uppgick den totala arbetslösheten i de 14 EU-länderna i genomsnitt till 8,4 procent, samtidigt som ungdomsarbetslösheten hos ungdomar under 25 var nästan dubbelt så hög, nämligen 16,1 procent³⁴. Osäkra anställningsformer har blivit vanliga. Ungdomars löner har sjunkit i förhållande till vuxna arbetstagares löner. Det tar numera mycket längre tid för ungdomar att få en stabil ställning på arbetsmarknaden. Inte ens en god utbildning garanterar automatiskt ett arbete eftersom konkurrensen om jobben har hårdnat. Framgång på arbetsmarknaden är i mycket hög grad beroende av ungdomars personliga förhållanden och erfarenheter.

Upprepade upplevelser av besvikelse och ekonomiska begränsningar – ofta i kombination med personliga problem – kan leda till en mental blockering och ett liv i samhällets utkant. Varje politik som syftar till att utrota fattigdom och social utslagning måste följa en förebyggande strategi som är inriktad på ungdomar.

Det blir allt svårare att kategorisera ungdomar som en särskild social grupp. De sociala erfarenheterna varierar allt mer samtidigt som orättvisorna ökar³⁵. Känslan av

³¹ Under finansieringsperioden 2000–2006 bidrar Europeiska socialfonden till att utveckla och främja en aktiv arbetsmarknadspolitik i syfte att bekämpa och förebygga arbetslöshet.

³² En förbättrad anställbarhet utgör en av de fyra pelarna i de sysselsättningsriktlinjer som riktar sig till medlemsstaterna (EGT L 22, 24.1.2001).

³³ Se bidraget från professor Lynne Chisholm, University of Newcastle, Department of Education, till Europaparlamentets offentliga utfrågning om ungdomspolitik, 24.4.2001. (http://www.europarl.eu.int/hearings/20010424/cult/minutes_en.pdf)

³⁴ Det råder dock stora skillnader mellan medlemsstaterna: ungdomsarbetslösheten hos ungdomar under 25 år varierade inom EU under 2000 från 5,1 procent i Nederländerna till 31,5 procent i Italien. Se Eurostats pressmeddelande nr. 77/2001, 19.7.2001.

³⁵ Se den rapport som forskare presenterade vid mötet i Umeå (<http://www.europa.eu.int/comm/education/youth/ywp/umea.html>)

orättvisor mellan generationerna ökar hos ungdomar, som blir alltmer medvetna om de demografiska förändringarnas konsekvenser för välfärds-, sjukvårds- och pensionssystemen³⁶. Socialförsäkringssystemen kommer att bli beroende av unga människors vilja och förmåga att bidra till deras finansiering. Detta är bara möjligt om ungdomarna har tillgång till sysselsättning. Solidariteten mellan generationerna – och därmed unga människors vilja att bidra till social integration och till deras föräldrars och mor- och farföräldrars välbefinnande – ansträngs allt mer.

Ungdomar menar att övergången från skolan till arbetslivet borde vara lättare. Det offentliga arbetsmarknadssystemet har en viktig roll i detta avseende och måste förbättras. Ungdomar beklagar också bristen på strategiska offentliga eller privata partnerskap för att förbättra den sociala integrationen, särskilt för dem som har problem eller som diskrimineras på arbetsmarknaden.

Man måste undvika nya former av social utslagning i dagens snabba process av innovation och teknisk förändring. Många ungdomar lämnar skolan i förtid, det vill säga ungdomar som lämnar utbildningssystemet med högst grundskoleutbildning. Detta kan leda till en ond cirkel – från en fattig barndom, till en låg utbildningsnivå och fattigdom som vuxen. Det finns också en koppling mellan fattigdom och risken för en teknisk klyfta: till exempel använder personer i höginkomstgrupper Internet tre gånger mer än personer i låginkomstgrupper. Låginkomstgrupper har sålunda en sämre tillgång till teknik och löper därför större risk att utestängas från arbetsmarknaden och från den allmänna, sociala och kulturella utvecklingen.

"Social rörlighet" som en förutsättning för formell utbildning och sysselsättning

Det internationella centret för ungdomsrörelser i Champeaux, Frankrike, erbjuder några av de mest utestängda och missgynnade ungdomarna i Europa ett smakprov på "social rörlighet". Detta ger dem möjlighet att åter skapa förtroende och självuppskattning, och kan vara en viktig förutsättning för mer formell utbildning och sysselsättning.

<http://ww2.jqm.cie.fr/FWYM.htm>

Skapande av sysselsättning för unga på lokal nivå

Genom ett projekt som drivs av MJRC (en spansk medlem i den internationella katolska rörelsen för ungdomar på landsbygden) erbjuder man det lokala samhället olika tjänster såsom en tvätteritjänst för pensionärshem, en anläggning för ekologisk kycklinguppfödning, tillverkning av ekologiska konserver (sylt m.m.) och turismverksamhet på landsbygden. Tjänsten erbjuder sysselsättningsmöjligheter, särskilt för ungdomar, kvinnor, invandrare och personer med funktionshinder.

<http://www.mijarc.org/europe/index.htm>

• *En företagsvänlig attityd bidrar till att öka oberoendet*

Genom att sprida entreprenöranda hos ungdomar i vardagslivet (skolan, arbetet, hemmet m.m.) kan man hjälpa unga att övervinna hindren och utveckla sitt självförtroende. Det bidrar också till att skapa fler och bättre arbeten. I många EU-

³⁶

Medvetenheten om dessa frågor ökar på EU-nivå, se till exempel kommissionens meddelande om den framtida utvecklingen av den sociala tryggheten på lång sikt: trygga och stabila pensioner, KOM(2000) 622, av den 11 oktober 2000.

länder finns det en märkbar tendens att ungdomar startar eget och skapar små företag. Ungdomar tar över företag från föräldrar eller släktingar, eller så startar de något helt eget. Att skapa ett företag utgör ett sätt för ungdomar att nå oberoende och flexibilitet, att inleda en egen karriär, att utmana traditionellt affärstänkande (t.ex. genom ny ledarstil, mindre inriktning på vinst m.m.), att tänka och handla på nya sätt, och sålunda att bidra till hela samhällets ekonomiska och sociala utveckling. Denna utveckling måste främjas genom att man stöder unga entreprenörer och potentiella entreprenörer och genom att man främjar en större medvetenhet om företagande hos ungdomar, särskilt genom allmän och yrkesinriktad utbildning.

Hur ungdomar lär sig att starta ett företag

Den svenska ideella organisationen Communicare främjar entreprenörandan hos ungdomar i syfte att göra dem till arbetsgivare i stället för arbetstagare. Ungdomar mellan 18 och 25 får lära sig hur man startar, driver och lägger ner ett företag genom en kombination av teori och praktik.

<http://www.communicare.nu>

- ***Det krävs bättre information samt allmän och yrkesinriktad utbildning***

Ungdomar kritiserar särskilt bristen på information om arbetsmarknaden. De menar också att tillträdet till arbetsmarknaden till stor del – om än inte helt – avgörs av den nivå av allmän och yrkesinriktad utbildning man uppnått. När de väl fått arbete måste ungdomarna fortlöpande förbättra sina kvalifikationer och färdigheter för att anpassa sig till föränderliga mönster i arbetslivet.

Ungdomar tror inte att formella utbildningssystem förbereder dem inför utmaningarna på arbetsmarknaden. De upplever en klyfta mellan den (privata) arbetsvärlden och den (offentliga) allmänna och yrkesinriktade utbildningssektorn. Genom att bygga broar mellan dessa båda sektorer skulle man bidra till att lösa deras problem när det gäller längden på deras utbildning och de pengar de måste lägga ut på sin utbildning. Ungdomar vill ha information från sociala och ekonomiska organisationer (fackföreningar, arbetsgivareorganisationer m.m.), men tycker att det de har att erbjuda ofta är kient och inte motsvarar deras behov och förväntningar. De vill att fackföreningar och arbetsgivareorganisationer blir mer attraktiva för ungdomar.

Icke-statliga organisationer anser att det krävs bättre information och informationskampanjer riktade till ungdomar inom områdena utbildning, yrkesvägledning och sociala rättigheter för att förbereda dem bättre för arbetsmarknaden. Man måste även underlätta tillgången till information om aspekter som är direkt kopplade till ungdomars arbetsmarknadssituation, till exempel information om unga arbetstagares rättigheter vid sjukdom eller graviditet.

Fortbildning utan ekonomiska förluster

I Luxemburg kan arbetstagare under 30 år tack vare systemet för tjänstledighet för utbildning lämna sitt arbete för en viss period för att fullborda sin utbildning. Detta medför inga ekonomiska förluster för arbetstagaren eller arbetsgivaren eftersom staten ger arbetsgivaren ersättning som motsvarar den berörda personens lön.

http://www.snj.lu/s_conge_education.asp

- **Ungdomar kräver ett särskilt socialt skydd**

Ungdomar anser att man måste göra mer inom området sociallagstiftning på EU-nivå³⁷. Det har blivit svårare att få tillträde till arbetsmarknaden, och kraven på kunskap, arbetslivserfarenhet och geografisk och personlig flexibilitet har ökat avsevärt. De sociala rättigheterna – särskilt den lagstiftning som avser ungdomars särskilda behov – har dock inte hållit jämn takt med det ökade trycket från arbetsmarknaden. Det förekommer fortfarande diskriminering gentemot etniska minoriteter, kvinnor, ungdomar med funktionshinder m.fl.³⁸. Unga vill därför ha ett mer "socialt Europa".

Enligt ungdomarna måste huvudmålsättningen för medlemsstaternas regeringar och Europeiska kommissionen vara full sysselsättning i EU³⁹. De föreslår sätt och metoder för att uppnå detta mål: att förkorta arbetstiden eller använda arbetstidsförkortningen som ett sätt att hjälpa människor att integreras på arbetsmarknaden, en minimiinkomst och ekonomiskt stöd för att slutföra sina studier, förbättrade och utvidgade sysselsättningsprogram m.m. Det finns också ett uppfattat behov av en europeisk rättslig ställning för praktikanter.

Icke-statliga organisationer oroas av tendensen att ungdomars sysselsättning går mot relativt osäkra och oskyddade arbeten, såsom studentarbeten, säsongsarbeten, praktikplatser samt korttids- eller visstidskontrakt. Ungdomar exploateras ofta, får en dålig lön och råkar ut för olyckor i arbetet. I hela Europa är ungdomar överrepresenterade inom vissa branscher (såsom snabbmatsrestauranger, budtjänster, tjänsteleverantörer m.m.) eller inom nya typer av arbete (distansarbete, arbete i hemmet). Det är inom dessa sektorer som den traditionella sociala dialogen mellan arbetsmarknadens parter är mindre utvecklad och som arbetsförhållandena därför är mindre reglerade genom avtal.

Lär dig dina rättigheter

Telefonlinjen "Know your rights" är en telefonlinje som drivs av British Trade Union Congress (TUC), och som inrättats särskilt för att unga arbetstagare skall kunna få information om sina rättigheter i arbetslivet. TUC planerar en kampanj för att främja unga arbetstagares rättigheter i arbetslivet.

http://www.tuc.org.uk/tuc/rights_main.cfm

³⁷ Som en del av den socialpolitiska dagordningen (KOM(2000) 379 av den 28 juni 2000) beskrev kommissionen en rad olika åtgärder, till exempel att förverkliga Europas hela sysselsättningspotential genom att skapa fler och bättre arbeten, åtgärder för att modernisera och förbättra det sociala skyddet, främjande av social integration, en ökad jämställdhet, förstärkta grundläggande rättigheter och bekämpande av diskriminering, åtgärder för att förbereda utvidgningen och främja internationellt samarbete samt att se till att den sociala dialogen bidrar till att anta olika utmaningar.

³⁸ I juni 2000 beslutade rådet på grundval av artikel 13 i EG-fördraget att anta ett direktiv om genomförande av principen om likabehandling av människor oavsett deras ras eller etniska ursprung. I november 2000 antog rådet på grundval av samma artikel en allmän ram för likabehandling i arbetslivet (EGT L 303, 2.12.2000) och beslutade att inrätta ett gemensamt handlingsprogram mot diskriminering under perioden 2001–2006 (EGT L 303, 2.12.2000). Genom handlingsprogrammet stöds verksamhet för att bekämpa diskriminering grundad på ras eller etniskt ursprung, religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning.

³⁹ I den strategi som Europeiska rådet beslutade i Lissabon uppgavs uttryckligen att den skall göra det möjligt för unionen att "återskapa förutsättningar för full sysselsättning". Målet om full sysselsättning

Det är väldigt vanligt att ungdomar inte tjänar tillräckligt för att vara ekonomiskt oberoende: de måste bo kvar hos sina föräldrar till trettioårsåldern och är beroende av deras stöd⁴⁰. Dessutom upplever ungdomar ofta stress och påfrestningar i arbetet. Detta gäller särskilt för unga par och ensamstående med barn. I praktiken känner ungdomar inte till sina rättigheter och omfattas inte av kollektivavtal. Detta innebär att regelverket måste förbättras för att beakta ungdomars särskilda behov.

Skydd krävs särskilt för dem som inte deltar på arbetsmarknaden. Utan ett sådant skydd, särskilt för de som är missgynnade, får ungdomar inte uppleva sin ungdom som en övergångsperiod mellan barndom och vuxenliv och som en period med sociala experiment, där de utvecklar sin kreativitet, sin personlighet, sina åsikter, sin ansvarskänsla etc.

3.2. Förslag som ställts under samrådet

Sysselsättning

Att inom ramen för den europeiska sysselsättningsstrategin förbättra och förstärka åtgärder på nationell, regional eller lokal nivå.

- Att förbättra information och rådgivning för ungdomar i fråga om arbetsmarknaden.
 - Utveckla användarvänliga informations- och rådgivningstjänster som är anpassade till ungdomars behov.
 - Inbegripa beslutsfattare och arbetsgivare på lokal nivå i informations- och rådgivningstjänster för ungdomar.
 - Utveckla konkreta informationsresurser för ungdomar i fråga om lediga arbeten, arbetsförhållanden, socialt skydd m.m. på nationell, regional och lokal nivå.
 - Sprida information på platser där ungdomar tillbringar merparten av sin tid, såsom skolor, universitet, arbetsförmedlingar, föreningar, ungdomscentrer m.m.
 - Utveckla särskilda enheter för information till unga inom befintliga informationstjänster och vägledningssystem som är anpassade till lokala förhållanden och inriktade på personliga handlingsplaner.
 - Uppmana fackföreningarna att bli mer lockande för ungdomar.

upprepades i sysselsättningsriktlinjerna för 2001, där kommissionen föreslog konkreta åtgärder för hur man skall uppnå detta mål.

⁴⁰

Exempelvis uppger 20 procent av de ungdomar som har ett arbete att de får den största delen av sina ekonomiska resurser från sina föräldrar. Då man frågar ungdomar varför de bor kvar längre hos sina föräldrar anger nästan 70 procent materiella orsaker: de har inte ekonomiska resurser att flytta hemifrån. Mellan 1997 och 2001 har föräldrarnas betydelse som inkomstkälla ökat, ibland avsevärt, i alla EU-länder (utom Irland och Finland). Sålunda uppger mer än varannan ung person att de får huvuddelen av sina ekonomiska resurser från sina föräldrar eller från sin familj (en ökning med 7 procentenheter sedan 1997). Källa: EB2001, Ibid.

- Uppmuntra arbetsgivare att hjälpa till med karriärplanering.
- Att förbättra yrkesutbildningens spännvidd och kvalitet.
- Utöka lärlings- och praktikprogram.
- Undervisa i en rad olika färdigheter inom yrkesutbildning.
- Förbättra utbildningen i språk och IT-kunskap.
- Se över utbildningsinstitut och utvärdera utbildningsprogram som ungdomar erbjuds.
- Att underlätta ungdomars tillträde till yrkesutbildning, särskilt för personer med funktionshinder eller som är socialt utslagna eller löper risk att slås ut socialt.
- Erbjud kostnadsfri utbildning.
- Förbättra yrkesutbildningen för yrkesverksamma som arbetar för dem.
- Att förbättra övergången från utbildning till arbetsliv.
- Erbjuda möjligheter att studera eller genomgå yrkesutbildning på arbetsplatsen, arbeten för studenter, kvällskurser eller dubbla system med allmän och yrkesinriktad utbildning.
- Ge stöd till föreningar som skapar sysselsättning.
- Upprätta strategiska offentlig-privata partnerskap i syfte att förbättra ungas integrering på arbetsmarknaden.
- Minska könsstyrda yrkesval och inkomstskillnader mellan olika typer av arbete.
- Göra det möjligt för ungdomar att under övergångsperioden mellan skola och arbetsliv hantera sin "dubbla ställning" som praktikant/student/elev och arbetstagare.
- Införa stipendieprogram för ungdomar som avslutat sina studier.
- Förbättra arbetets kvalitet för ungdomar.
- Att göra det lättare för ungdomar att starta eget.
- Minska/undanröja eventuella hinder i form av administrativa och skattemässiga bördor, skatte- och finansregler, ekonomiska och sociala regler m.m. som kan hindra egenföretagande och ungdomars skapande av små företag. Underlätta ungdomars tillträde till finansiella medel och till rådgivningstjänster.
- Ge ekonomiskt stöd och logistikstöd till unga egenföretagare.
- Minska socialförsäkringsbördan för unga egenföretagare.

På europeisk nivå

- Att uppnå full sysselsättning bland ungdomar måste fortsätta att utgöra ett viktigt mål för medlemsstaterna och Europeiska kommissionen.
- Förstärka EU-politikens särskilda inriktning på ungdomar genom att förbättra samordningen mellan olika beslutsnivåer och mellan olika åtgärdsområden.
- Inbegripa det civila samhället och målgrupper i regelbundna samråd om den europeiska sysselsättningsstrategin.
- Stödja innovativa projekt för att återintegrera unga arbetslösa.
- Ge information om arbets- och utbildningsmöjligheter och om yrken som erkänns i hela Europa.
- Förbättra unga praktikanter europeiska rättsliga ställning.
- Utveckla en informationsplats på Internet som är särskilt anpassad till ungdomars behov.
- Att förbättra systemen för att överföra och erkänna yrkesmässig kunskap och kompetens mellan medlemsstaterna.
- Förbättra och samordna systemen för erkännande (t.ex. ECTS, NARIC, Europass)⁴¹.
- Erkänna och stödja kunskap och kompetens som förvärvats i ett annat EU-land eller genom volontärarbete eller program för icke-formellt lärande.

Social integration

Att förbättra och förstärka nationella, regionala eller lokala åtgärder som en del av den europeiska strategin för social integration.

- Att ge ungdomar tillgång till resurser, rättigheter och tjänster.
- En anständig och hälsosam bostad.
- Adekvat hälso- och sjukvård.
- Andra offentliga och privata tjänster, till exempel inom områdena rättvisa, kultur, idrott och fritid.
- Tillgång till dessa nya resurser, rättigheter och tjänster med beaktande av de särskilda behoven hos ungdomar med sociala och ekonomiska problem.
- "En andra chans" för ungdomar som hoppar av skraddarsydda program (inom t.ex. återanpassning och yrkesutbildning).

⁴¹ ECTS: Europeiska gemenskapens system för överföring av studiemeriter, NARIC: Nätverket av nationella informationscentrum för akademiskt erkännande, Europass: pass som anger kunskaper och erfarenheter som förvärvats i formella och icke-formella sammanhang.

- Att utveckla förebyggande strategier för att ta itu med orsakerna till social utslagning av ungdomar i ett mycket tidigt skede.
 - Fokusering på enskilda behov genom en mer individuellt inriktad strategi.
 - I högre grad uppmärksamma ungdomars behov på lokal och regional nivå när det gäller hälsocentrer, vägledning/rådgivning, kulturverksamhet, idrott, daghem, bostäder, transport m.m., särskilt för dem som är socialt utslagna eller löper risk att slås ut socialt (såsom unga ensamstående föräldrar).
 - Förbättra den sociala integrationen av etniska minoriteter.
 - Förstärka konfliktlösning med hjälp av socialarbetare.
 - Se till att politik som är inriktad på arbetsförhållanden, sociala rättigheter och social trygghet genomförs systematiskt.
- Att reformera socialförsäkringssystemen och sociallagstiftningen.
 - Garantera solidariteten mellan generationer i pensionssystemen.
 - Eliminera diskriminering i socialförsäkringssystemen (t.ex. mot kvinnor, ungdomar med funktionshinder och etniska minoriteter).
 - Att beakta ungdomars, särskilt missgynnade ungdomars, behov i sociallagstiftningen inom områden såsom osäkra anställningsavtal, flexibla arbetstider, lika lön, olyckor på arbetsplatsen, tillgång till omsorgstjänster för unga familjer.
 - Ge ungdomar information om deras rättigheter och sociala skydd.

På europeisk nivå

- Att när det gäller åtgärder för social integration prioritera de mest sårbara ungdomarnas behov⁴².
- Att intensivifiera arbetet för social integration av ungdomar med hjälp av EU:s program⁴³.
- Att bidra till ungdomars sociala integration genom att tillämpa en integration som grundar sig på vägar och språngbrädor i EU:s sysselsättningsprogram och sysselsättningspolitik.

⁴² I juni 2000 lade kommissionen för rådet och Europaparlamentet fram ett förslag till ett flerårigt program för gemenskapsåtgärder som skall uppmuntra medlemsstaterna att samarbeta för att motverka social utslagning (KOM(2000) 368 av den 16 juni 2000). Programmets syfte är att utveckla en integrerad strategi mot social utslagning där man kopplar samman olika politikområden såsom sysselsättning, social trygghet, utbildning, hälsa och bostäder. Några särskilda målgrupper nämns inte i programmet. Det slutgiltiga beslutet om programmet beror på resultatet av medbeslutandeförfarandet mellan rådet och Europaparlamentet.

⁴³ Många EU-program och finansieringsätt såsom Youth, Leonardo, Sokrates, programmet för att bekämpa diskriminering m.m. är inriktade på ungdomar med en missgynnad bakgrund. Europeiska socialfonden stöder åtgärder på nationell nivå som stöder ungdomars integration på arbetsmarknaden.

4. ATT FÅ UT SÅ MYCKET SOM MÖJLIGT AV SIN UNGDOM

4.1. Analys av resultaten

Under samrådsförfarandet stod det klart att det finns en rad komplexa frågor som påverkar ungdomars välmående och oberoende. Miljö, invandring, media, rättssystem, hälsa, droganvändning, sexualitet, idrott, personlig säkerhet m.m. berör alla på ett eller annat sätt aspekter som påverkar ungdomars liv liksom deras delaktighet i det offentliga livet, deras utbildning och deras sökande efter ett arbete. Exempelvis bestämmer ungdomarnas hälsa – eller frågor som rör denna såsom droger, sexualitet, personlig säkerhet, kost – i vilken omfattning de vill och kan gå i skolan eller genomgå yrkesutbildning. Dessutom påverkar det sätt på vilket "vuxenvärlden" hanterar dessa frågor ungdomarnas uppfattning av samhället och av de möjligheter som de upplever att samhället erbjuder dem. Ett samhälle som i ungdomars ögon inte kan hantera till exempel miljöproblem eller där lösningar på miljöproblem förblir rent retoriska uppmuntrar inte till ett aktivt medborgarskap.

• *Välmående grundar sig på rättvisa och icke-diskriminering*

Ungdomar har en mycket flexibel syn på välmående. De anser att deras personliga utveckling och oberoende är beroende av en gynnsam social miljö som är icke-diskriminerande, rättvis och försvarar mångfald. Man drar en direkt linje mellan å ena sidan enskilda ungdomars välmående och å den andra samhällets kamp mot alla former av orättvisor mellan generationer och mot omotiverad utslagning och diskriminering av någon social grupp samt kampen för mer rättvisa och en rättvis fördelning av resurser och möjligheter på global nivå.

Välfärdssystem och hälsovårdstjänster bör rent principiellt vara tillgängliga för alla på lika villkor och utan diskriminering. Detta innebär att missgynnade personers särskilda situation måste beaktas fullt ut. Ungdomar med fysiska eller mentala funktionshinder lever fortfarande under dåliga sociala och ekonomiska förhållanden. Rullstolsbundna har problem att få tillträde till kulturevenemang. Andra ungdomar med funktionshinder har inte tillgång till Internet. De lider av en otillräcklig infrastruktur för fysiska övningar och idrott, och den sociala acceptansen för och stödet till grupper som kämpar för oberoende är fortfarande svagt.

"Euro, helt enkelt!"

Syftet med detta projekt är att utvärdera den aktuella situationen och utbildningen i fråga om användningen av euron för personer med mentala funktionshinder i de 15 EU-länderna och att främja information om euron till personer med mentala funktionshinder, deras familjer och yrkespersoner.

Inom ramen för projektet har man framställt en guide, en lättläst webbplats (där symbolspråk används) och en videofilm för utbildning i euron.

<http://www.fvo.nl/html/euro/irish/project.htm>

De finns empiriska bevis – som stöds av samrådet i allmänhet och av forskare i synnerhet – för att det håller på att uppstå nya sociala ojämlikheter och kulturell uppdelning mellan olika grupper av ungdomar i Europa. Dagens verklighet kännetecknas dels av en mer enhetlig livsstil hos ungdomar (musik, kläder m.m.), dels av mer polariserade möjligheter, vilket ökar redan befintliga spänningar mellan generationer, kön, olika etniska grupper och regioner med olika ekonomiskt välstånd.

Framför allt i Europas fattigare samhällen verkar moderniseringsprocesserna selektivt och bara till fördel för ett litet skikt av ungdomsbefolkningen.

- ***För oberoende krävs inkomst, socialt skydd och bostad***

Ungdomar anser att bristen på ekonomiska resurser utgör det största hindret för social integration, välmående och oberoende, och de förespråkar en omfattande reform av de offentliga välfärds- och sociala trygghetssystemen för att se till att alla ungdomar oavsett deras ställning i samhället och på arbetsmarknaden (inbegripet dem som inte går i skolan eller är arbetslösa) har en adekvat täckning på lika villkor. Tjänsterna måste vara lättillgängliga även i glesbefolkade områden. Ungdomar bör få mer och snabbare information om sin ställning i det sociala trygghetssystemet.

Det råder en akut brist på billiga bostäder som gör det möjligt för ungdomar att flytta hemifrån och leva oberoende eller grunda egen familj. Man underströk behovet att minska befintliga klyftor när det gäller det sociala trygghetssystemets täckning av ungdomar, till exempel de "statuslösa". Bidrag och/eller en minimiinkomst oavsett social ställning och arbetssituation anses av ungdomarna utgöra viktiga åtgärder för att de skall kunna bli mer oberoende.

"L'Étage" – hjälp till ungdomar med problem

Det främsta syftet med "L'Étage" är att sörja för unga med extrema problem för att de på så sätt skall kunna utveckla och respektera sin värdighet. Ungdomar kan komma och få en måltid två gånger om dan för ett symboliskt belopp. Centret försöker finna inkvartering, men kan också användas som postadress för officiella handlingar (såsom meritförteckningar) och för att få sjukförsäkringsbidrag.

Association Espérance, 19, quai des Bateliers, F - 67000 STRASBOURG, tel +33 388 3570768

- ***Att förbättra psykisk och fysisk hälsa och undvika droger***

Den främsta slutsatsen av samråden är att det finns en allmän efterfrågan på förebyggande information och utbildning på hälsoområdet för alla som en del av skolans läroplan och genom ungdomsarbete. Ungdomsarbete har en viktig roll att fylla som stöd till ungdomars personliga utveckling. Program för utbildning i grupp och ett aktivt samarbete mellan ungdomar inom andra program utgör också värdefulla instrument. Det förebyggande arbetet bör främja positiva, hälsosamma livsstilar. Ungdomar måste bli mer medvetna om sitt ansvar för sina egna kroppar (matvanor, rökning m.m.).

"MAHIS"

Mahis är ett finländskt samarbetsprogram som hjälper ungdomar att ta hand om sina egna liv, och som ger stöd från vuxna och erbjuder positivt socialt arbete i grupp. Syftet är att öka självförtroende och framtidstro. Mahis erbjuder alternativ till droger och modeller för att hantera det sociala trycket.

<http://www.nuortenakatemia.fi>

Ungdomar är måna om att få information om alla frågor som är kopplade till hälsa, personlig utveckling, konsumentvaror och miljöfrågor. Denna information bör ges i

skolor⁴⁴, ungdomsarbete, rådgivningstjänster och media. Hälsotjänster bör vara kostnadsfria och erbjudas utan diskriminering. Skapandet av särskilda ungdomsmottagningar ses som en absolut förutsättning.

Man bör i den offentliga hälsopolitiken lägga en större betoning på hälsoproblem som särskilt berör ungdomar. Det krävs fler vetenskapliga undersökningar, statistik samt att media rapporterar om ungdomars hälsa om man skall göra några verkliga framsteg.

Rökning och alkohol samt missbruk av lagliga läkemedel ses som stora problem. Ungdomars konsumtion av tobak, alkohol, sötsaker och fet mat ökar kontinuerligt. En hög dödlighet i självmord bland Europas ungdom tyder på bestående problem när det gäller ungdomars välbefinnande.

Ungdomar anser att narkotikaberoende bör erkännas som en sjukdom och inte som ett brott, och att det bör hanteras därefter. De betonar behovet av mer omfattande och effektiva förebyggande program, särskilt genom förebyggande i grupp och rådgivningstjänster samt med hjälp av lämplig behandling och möjligheter att återgå till utbildning. Information från föräldrarna ses som en del av dessa insatser. Åsikterna varierar dock när det gäller narkotikapolitikens exakta inriktning. I vissa länder är en majoritet av ungdomarna för en hårdare attityd mot droger, inbegripet cigaretter och alkohol. I andra länder förespråkar ungdomar en avkriminalisering av konsumtion, produktion och försäljning av cannabis liksom av dess biprodukter med hänvisning till medicinska och praktiska skäl, vanligtvis i kombination med krav på ett fortsatt eller skärpt förbud mot tung narkotika.

När det gäller psykisk hälsa efterfrågas mer förebyggande insatser (särskilt rådgivningstjänster) och mottagningar som särskilt riktar sig till ungdomar. Det bör också framställas mer fullständig statistik om situationen för ungdomar som lider av psykisk ohälsa.

"Penumbra" – stöd till ungdomar med psykiska funktionshinder

Penumbra är en skotsk frivilligorganisation som har verkat inom området psykisk hälsa i 15 år. Den strävar efter att uppmuntra unga personer med funktionshinder att utveckla färdigheter och självförtroende, att diskutera svåra frågor i deras liv och att få dem att inse att de kan hämta styrka inifrån. Med åren har man utvecklat "drop-in"-tjänster och en rad olika stödgrupper (ätstörningar, narkotika- och alkoholmissbruk). <http://www.penumbra.org.uk/youngpeople/youngpeoplecontent.html>

• ***En större öppenhet kring sex***

Ungdomar ser sex som en viktig del av deras välmående och personliga oberoende. De känner ett behov av mer information om sex, särskilt sexualundervisning, preventivmedel, sexuellt överförbara sjukdomar m.m. Denna information bör ges i såväl som utanför skolan i miljöer för icke-formellt lärande såsom ungdomsorganisationer, fritids- och idrottsanläggningar m.m.

⁴⁴

För att främja en bättre hälsa för ungdomar samarbetar Europeiska kommissionen, Världshälsoorganisationen och Europarådet inom Europeiska nätverket för hälsobefrämjande skolor (European Network of Health Promoting Schools - ENHPS). Detta nätverk utgör ett konkret exempel på en informationskampanj som genomfördes med framgång tack vare de gemensamma insatserna från dessa tre organisationer i syfte att uppnå deras gemensamma mål att främja folkhälsan.

Den nordiska resolution om sexualhälsa och sexuella rättigheter för ungdomar

Den "nordiska resolutionen" har utarbetats av organisationer för familjeplanering i fem nordiska länder på grundval av det handlingsprogram som antogs vid FN-konferensen om befolkning och utveckling i Kairo 1994. Det är ett viktigt stödverktyg för att visa att adekvat information till ungdomar inte uppmuntrar dem att ha sex, men att om de har sex så ökar sannolikheten att de gör det säkert.

<http://mirror.ippf.org/cairo/issues/9906/nordic.htm>

Ungdomar förespråkar lika tillgång för alla ungdomar, oavsett kulturell bakgrund, till information och rådgivning samt till preventivmedel och sexualundervisning. De förespråkar också att aborter skall vara lagliga. Tonårsgraviditeter pekas ut som ett särskilt problem som man måste ta itu med.

Alla former av sexuellt utnyttjande, såsom sexturism och övergrepp mot barn, förkastas kraftigt och tydligt. Intolerans mot vissa sexuella läggningar kritiserar och förkastas allmänt. Ungdomar är för fler positiva åtgärder för att öka medvetenheten om den sexuella mångfalden.

Sexualundervisning som ges av andra ungdomar ("undervisning av jämlikar") kan bidra till att övervinna svåra familjesituationer eller nå människor som har svårt att prata om sex. Det krävs särskilda undervisningsmetoder för unga flickor från etniska minoriteter och/eller med en missgynnad bakgrund eftersom mödraskap fortfarande utgör det enda sättet till social integration för vissa av dem.

- ***Familje- och könsrelaterade frågor måste få mer uppmärksamhet***

Ungdomar anser att det under de senaste decennierna bara har gjorts små framsteg när det gäller att uppnå jämställdhet mellan könen. Man ser ett behov av ett mer rättvist förhållande mellan kvinnor och män i samhället och av en ökad medvetenhet om könsstereotyper och könsroller. Ungdomar anser att man måste tänka om i fråga om traditionella könsroller, särskilt inom områden med en hög arbetslöshet och dåligt utbyggda offentliga tjänster (barnomsorg).

Att mobilisera unga kvinnor för jämställdheten i Europa

I september 1999 inledde European Women's Lobby (EWL) ett projekt kallat "Att mobilisera unga kvinnor för jämställdheten i Europa". Dess syfte är att bidra till att unga kvinnors problem beaktas i EU:s och medlemsstaternas politik genom att engagera fler unga kvinnor i organiserade åtgärder och beslutsfattande.

<http://www.womenlobby.org>

Att förena familje- och arbetsliv anses utgöra en av de största utmaningarna inför framtiden, till exempel genom att erbjuda föräldraledighet och en bättre barnomsorg. I detta sammanhang måste man uppmärksamma flickors och unga kvinnors särskilda behov, särskilt när det gäller deras hälsa och säkerhet. Våld mot kvinnor är fortfarande vanligt, och man måste göra något åt detta. I vissa stressituationer löper unga kvinnor större risk än pojkar eller unga män att drabbas av särskilda sjukdomar såsom bulimi och anorexi. Många ungdomar efterlyser starkare materiellt och moraliskt familjestöd, särskilt till ogifta par med barn.

- ***Att uttrycka sin egen kultur***

Ungdomar understryker den stora betydelse som alla former av kulturell verksamhet har för deras välmående och personliga utveckling. De föreslår ändringar i läroplaner, i icke-formellt lärande och i myndigheternas kulturpolitik. De anser att kulturell inläring för unga utgör ett kraftfullt sätt att utveckla den typ av sociala färdigheter som krävs för kunskapsamhällets utveckling.

Club 15-29 – konstnärlig verksamhet för missgynnade ungdomar

"Club 15-29" i Grekland riktar sig till flickor och pojkar som inte deltar i någon typ av organisation. Denna klubb utgör ett paraply för alla fritidsprogram för ungdomar. Ett mål är att nå ungdomar i avlägsna områden eller ungdomar med funktionshinder i syfte att minska ojämlikheter på kultur- och utbildningsområdet samt att driva projekt som inbegriper döva och blinda ungdomar i konstnärlig verksamhet som till exempel teater.

<http://www.neagenia.gr/club1529b.html>

Ungdomarna är dock mot alltför mycket information och kommersialisering, vilka båda anses hota ungdomskulturen. De ser sig själva som ett mål för kommersiella krafter som försöka styra deras beteende som konsument. Detta kan leda till situationer där ungdomar tvingas att försöka tjäna pengar i unga år för att uppfylla marknadens stereotypa förebilder.

Vid en tidpunkt då skillnaden mellan ungdoms- och vuxenkulturer börjar att suddas ut har det här utvecklats nya rörliga och ibland heterogena ungdomskulturer. Det antas att de nya kulturella mönstren kommer att bli mindre åldersbundna än dagens. Uppgiften att låta ungdomar forma och uttrycka sin egen kultur förblir dock viktig.

• ***Ungdomar vill leva säkrare och veta mer om miljön***

Ungdomar ser säkerhet i innerstadsområden och förebyggande av trafikolyckor som viktiga frågor vid sidan av det särskilda problemet med säkerhetsrisker i arbetet. Det krävs därför bättre normer och regleringsmekanismer.

Miljöfrågor är av stort intresse för ungdomar och har stora konsekvenser för deras levnadsförhållanden och välmående. Många ungdomar är medvetna om betydelsen av en ren miljö och vill veta mer om miljön och genomförandet av en hållbar utveckling. Detta stämmer överens med målen i det sjätte åtgärdsprogrammet för miljön⁴⁵, som syftar till att främja miljöutbildning och där man undersöker sätt att öka miljömedvetenheten. Det syftar också till att miljöfrågor skall införlivas i skolornas läroplaner och till att utveckla utbildningsprogram för att ge människor råd om hur de skall anta en grönare livsstil.

4.2. Förslag som ställts under samrådet

På nationell, regional eller lokal nivå

- Materiella förutsättningar för välmående.
- Ökade insatser för att förbättra bostadssituationen.

⁴⁵

KOM(2001) 31 slutlig, av den 24 januari 2001.

- En adekvat sociokulturell infrastruktur för alla ungdomar, inbegripet dem som kommer från familjer med låg inkomst och landsbygdsområden.
- Inom området hälso- och drogpolitik
 - Icke-diskriminerande tillgång till hälsovård.
 - Allmän förbättrade vårdmottagningar.
 - Främjande av hälsoutbildning (inbegripet konsumentfrågor).
 - Ökat stöd till informativa och förebyggande program.
 - Förbättrad information och skapande av medvetenhet i media.
 - Information och rådgivning i grupp av andra ungdomar.
 - Information från föräldrar.
 - Bättre behandling av drogmissbruk, helst i särskilda behandlingscenter.
 - Mer stöd till forskning och statistik på hälsoområdet.
- Andra frågor (psykisk hälsa, sexualitet, familj, jämställdhetsfrågor, personlig säkerhet).
 - Förbättrad medicinsk täckning inom området psykiska och psykosomatiska sjukdomar.
 - Bättre och tidigare rådgivning samt skapande av särskilda mottagningar för psykisk hälsa.
 - Bättre återintegreringsprogram för ungdomar som lider av psykiska sjukdomar.
 - Bättre tillgång till information och rådgivning på sexualområdet.
 - Mer stöd till program för preventivmedel och familjeplanering.
 - Förbättrad/utbyggd vård av offer för sexuellt utnyttjande och våld.
 - Bättre materiellt och organisatoriskt stöd till familjer, särskilt barnomsorg till en rimlig kostnad.
 - Lika och kostnadsfri tillgång till sexual- och föräldramottagningar för alla kvinnor.
 - Striktare kriterier för och tillämpning av säkerhet på arbetsplatsen.
 - Särskilda utbildningsmöjligheter för unga bilförare.
 - Attraktiv kollektivtrafik även under lågtrafik.
 - En ökad medvetenhet i miljöfrågor och stöd till miljöutbildning genom formellt och icke-formellt lärande.

På europeisk nivå

Europeiska unionen uppmanas att rikta in sig mera på två huvudsakliga handlingslinjer: att fastställa vissa normer samt att styra sin politik och sina program mer mot ungdomars behov.

- Förutsatt att Europeiska unionen kan fastställa vissa normer föreslogs följande fyra grupper av normer:
 - Normer för en adekvat social trygghet som täcker alla ungdomar utan diskriminering och som grundar sig på principen om rättvisa mellan generationerna.
 - Normer för hälsovård för alla ungdomar utan diskriminering, där man betonar förebyggande och som är tillräckligt flexibel för att man helt skall beakta de särskilda behoven hos vissa grupper av ungdomar.
 - Normer för en europeisk politik för drogmissbruk där man beaktar dagens verklighet, och som täcker alla lagliga och olagliga substanser samt behandlar drogeroende som en sjukdom och inte som ett brott.
 - Europeiska normer för barnomsorg och föräldraledighet som ett sätt att främja jämställdhets- och familjepolitiken.
- Europeiska unionen uppmanas att i högre grad beakta ungdomars intressen då den utformar och genomför sin politik och sina handlingsprogram.
 - Det efterfrågas fler EU-initiativ inom området information till ungdomar, särskilt inom områden som kan hjälpa ungdomar att bli oberoende medborgare.
 - Den europeiska politiken bör syfta till att bevara den nuvarande mångfalden i fråga om kulturer och livsstilar i Europa.
 - Bättre tillgång till programmen Leonardo, Sokrates och Ungdom för ungdomar med funktionshinder eller som är missgynnade, samt mer stöd till kulturprodukter som är tillgängliga för personer med nedsatt syn eller hörsel.
 - Det krävs könsspecifik statistik om sjukdomar i Europeiska unionen.

5. ETT EUROPA SOM GRUNDAR SIG PÅ VÄRDERINGAR

5.1. Analys av resultaten

För ungdomar mellan 15 och 25 har Europa flera ansikten: "Babels torn", byråkrati och "den stora spelautomaten", men också ett område med utbyte och möten samt en vapendragare för demokratiska värderingar.

- *Europa i världen*

Både som individer och kollektivt förkastar ungdomarna ett Europa som begränsar sig till ett stort ekonomiskt frihandelsområde som konkurrerar med Nordamerika och Sydostasien. Målet med "gemenskapsäventyret" är inte att skapa ett "fort Europa"

som vilar på en ställning och beteenden som ärvts från det förflutna: Europas dominans över de andra världsdelarna under vissa historiska epoker får inte utgöra ett motiv för att fortsätta på denna väg. Europa bör tvärtom öppna sig för omvärlden och framställa sig som en kulturell mötesplats, ett område med tolerans och utbyte.

Dessutom står för ungdomarna klart att Europa betyder mer än Europeiska unionen. De stöder utvidgningen även om de är fullständigt medvetna om att kandidatländernas anslutning liksom deras övergång från kommunistregimer till demokratier och från planekonomier till marknadsekonomier emellanåt skapar en prekär situation för ungdomarna i dessa länder.

- ***Ett Europa som försvarar sina värderingar***

Ungdomarna och deras organisationer ansluter sig till det europeiska idealet som grundar sig på värderingarna om fred, välstånd och demokrati. Det är uppenbart för alla att en stark bekräftelse av ett område med friheter och rättigheter idag är mycket viktigare än att bekräfta ett ekonomiskt Europa. De är inte heller likgiltiga inför tanken på enighet i mångfalden.

Frågan om kampen mot diskriminering understryks tydligt i alla diskussioner. Värderingarna solidaritet, jämlikhet och ett mångkulturellt samhälle stöds enhälligt. De utgör kärnan inte bara för den europeiska integrationen, utan även för samarbetet med omvärlden. Samtliga deltagare i samrådet vill sålunda att man inrättar en gemensam europeisk politik för att skydda de allmänna och grundläggande rättigheterna.

Ungdomar kräver att man strikt tillämpar Amsterdamfördragets klausul om icke-diskriminering (artikel 13), som ger EU-institutionerna befogenhet att vidta åtgärder för att bekämpa diskriminering på grund av kön, ras, etniskt ursprung, religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning. Denna artikel konkretiserades för första gången i handlingsplanen mot diskriminering, vilken har som huvudsyfte att ändra metoder och attityder genom att mobilisera berörda aktörer. Dessa insatser måste fortsätta.

Ungdomarna fruktar också vissa effekter av globaliseringen som kan innebära att orättvisor mellan världens folk och regioner uppstår eller förstärks. De är mycket oroade över människosmugglingen, som utgör en internationell konsekvens av en ökad fattigdom.

I Portugal har man skapat solidaritetsfonden "Ungdomskort för Timor", där man ger ett tidigare konsumtionsverktyg en verklig solidaritetsfunktion. Det finns två typer av ungdomskort: det "klassiska" som säljs för 6 euro och "MegaCartão Jovem" (Megakortet) som säljs för 12 euro. Sedan den 1 juni 1999 går för varje klassiskt kort som köps 0,50 euro till projekt som drivs i Östtimor, medan det för varje megakort går 1 euro.

<http://www.timorlorosac.fdti.pt/campanhas/cartaojovem.htm>

- ***Kampen mot rasism och främlingsfientlighet***

Detta deltagande inbegriper två aspekter: förebyggande av och en bestämd hållning ("nolltolerans") mot alla extremistiska beteenden.

I allmänhet är ungdomar öppna mot andra, medvetna om problemet med rasism och beredda att engagera sig i denna kamp. Men de är också särskilt sårbara för försök att manipulera dem.

Sålunda kan de politiska insatserna utformas enligt följande principer:

- Utbildning, sysselsättning och social integration utgör förutsättningar för att förebygga rasism och främlingsfientlighet.
- Ungdomars, särskilt från minoritetsgrupper, deltagande, gräsrotsprojekt samt icke-formell utbildning och praktik utgör viktiga verktyg i detta arbete.
- Ungdomar som informerar ungdomar är särskilt inom detta område det bästa sättet att medvetandegöra ungdomen.
- Stöd från nätverk på alla nivåer och utveckling av nya kommunikationskanaler mellan dem är ett lämpligt instrument för fortsatta insatser.

Alla åldrar / alla jämlika

En kampanj för att bekämpa rasism och intolerans som organiserades av Europarådet 1996. Den skänkte utmärkta resurser och motiv för utbildning mellan jämlikar när det gäller att bekämpa utslagning. Trots dess korta varaktighet utmynnade denna kampanj i ett pedagogiskt material av god kvalitet som fortfarande används av ungdomsorganisationer i Europa.

<http://www.ecri.coe.int/>

European Peer Training Organisation - EPTO (Europeiska organisationen för utbildning mellan jämlikar)

Detta är ett europeiskt nätverk med unga utbildare i kampen mot rasism och främlingsfientlighet. Det har som ambition att ge ungdomar och särskilt ledare för ungdomsorganisationer utbildningsverktyg som gör det möjligt för dem att leda seminarier om respekten för det mångkulturella samhället. Detta nätverk är representerat i tio europeiska länder.

<http://www.ceji.org/new/epto/frame2.html>

• *Ett Europa där unga vill delta*

Ungdomarna och deras företrädare förespråkar ett Europa som lyssnar på deras åsikter utan undantag eller stigmatisering. De ser Europa som ett stort utvidgat område utan gränser som bör underlätta studier, resor, arbete och vardagsliv. Slutligen vill de se ett Europa som en idealisk plats att stifta lagar för att skydda miljön, försvara kulturarvet, bekämpa alla former av extremism, förstärka de sociala rättigheterna och jämställdheten m.m.

Europa förblir ett område under integration där man samtidigt gör stora politiska framsteg och många små insatser på fältet. Vissa ungdomar beklagar sig över brister med en känsla av obegriplighet och komplexitet, medan andra uttrycker förhoppningar. Men alla kräver att få delta i Europas integration genom att offentligt diskutera frågor som intresserar och/eller berör dem, inte bara som unga utan också som medborgare. Att man bara lyssnar på dem tillfredsställer dem emellertid inte.

De organisationer som av naturliga skäl oftare kommer i kontakt med gemenskapens institutioner (begäran om bidrag, projekt inom ramen för gemenskapens program m.m.) beklagar de befintliga strukturernas komplexitet. När det mer allmänt gäller ett tekniskt stöd till den övergripande europeiska ungdomspolitiken begär det europeiska ungdomsforumet att man inrättar ett särskilt kontor.

InfoMobil - praktiska upplysningar om Europas länder

InfoMobil är en Internettjänst som drivs av ERYICA (European Youth Information and Counselling Association). Den täcker områden som studier, sysselsättning, utbildning, bostad, kultur- och idrottsverksamhet, fritid, hälsa, informationstjänster för ungdomar, sociala tjänster, transportmedel m.m. i mer än 20 länder.

<http://www.eryica.org/infomobil/>

Detta avstånd mellan ungdomsgenerationerna och Europa får forskarna att varna för vissa spridda tankar om att dagens ungdomar skulle vara de "första sanna européerna". Det finns många ungdomar som fortfarande i grunden är rotade i lokala sammanhang och nationella perspektiv. Det krävs sålunda ett långvarigt och tålmodigt arbete för att förstärka den europeiska medvetenheten och det europeiska medborgarskapet.

Att i Europa konkretisera "Eurégio Meuse-Rhin" och nätverket EFI - Europeiska regionala föreningen för fritid och information till ungdomar.

Eurégio är en flerspråkig och mångkulturell region som består av tre länder, nämligen Belgien, Tyskland och Nederländerna, och som flätas samman av städerna Liège, Maastricht och Aachen. Dess valspråk är "Europas integration kräver att alla deltar". I detta avseende bör ungdomar under sin fritid kunna få möjlighet att – tillsammans med andra och över gränserna – upptäcka sin omgivning. EFI organiserar sålunda inte bara seminarier och annan studieverksamhet för barn, ungdomar och alla som arbetar inom samhälls- och utbildningsområdet, utan också arbetsgrupper och annan kreativ verksamhet som syftar till att uppmuntra ungdomars deltagande.

http://www.efi-aachen.de/f/frames_f.htm

Medvetna om att besluten i allt högre grad fattas på EU-nivå vill ungdomarna slutligen engagera sig för Europa. De vill se ett nytt europeiskt initiativ för ungdomen, en bättre samordning av medlemsstaternas ungdomspolitik, att ungdomars perspektiv beaktas i de olika politikområden som berör dem utan att systematiskt ses som ett problem – i stället bör de ses som en del av lösningen på de problem som dessa politikområden skall lösa.

• *Rörlighet, den främsta fördelen med Europas integration*

Man kan dra följande två slutsatser:

- Den första slutsatsen, som är positiv och uppmuntrande, är att rörligheten sprider sig allt mer. Dess mervärde är numera allmänt erkänt. Oavsett om den definieras som rörlighet mellan flera länder eller mellan landsbygden och städerna, om den riktar sig till miljoner europeiska studenter eller ungdomar i yrkesutbildning, eller om den rör ungdomar med funktionshinder eller som kommer från minoritetsgrupper eller missgynnade miljöer, så bidrar rörligheten till öppenheten i världen och berikar våra erfarenheter.

- Den andra slutsatsen dämpar denna tillfredsställelse. Det kvarstår hinder som beror på bristfällig information på alla nivåer, mentala barriärer (stereotyper), förfaranden (visum), avsaknaden av likvärdighet mellan utbildningsintyg och erkännande av de erfarenheter som görs samt en otillräcklig kunskap i främmande språk. Rörligheten förblir sålunda en erfarenhet som är reserverad för en minoritet av den unga.

Det handlar sålunda om att förvandla rörligheten från ett undantag till en allmän regel: rörligheten bör utgöra en integrerad del av lärandet och detta från mycket unga år. Programmen bör därför vara tillgängliga för alla ungdomar oavsett deras sociala, ekonomiska och geografiska ursprung.

För detta krävs nya anslag, ett större engagemang hos berörda parter och att man fastställer kvalitetskriterier. Även om gemenskapens program har gjort det möjligt att samla erfarenheter och visa vägen kan de på grund av begränsade resurser ändå bara fortsätta att uppfylla sin roll som befrämjare av rörligheten. Det krävs en bättre samordning mellan olika beslutsnivåer.

• *Volontärarbete – ett svar på ungdomarnas förväntningar*

I volontärarbete – som definieras som alla former av ideellt arbete – ser ungdomar ett sätt att skaffa sig färdigheter och erfarenheter som utgör en merit i arbetslivet. Det frivilliga arbetet kan dock inte ersätta en avlönad anställning.

Det motsvarar också en samhällsutveckling där volontärarbete, samtidigt som det erbjuder möjligheter för ungdomar att lära känna varandra, gynnar samhället med denna icke-kommersiella verksamhet som under senare år blivit allt mer behövlig. Det har ofta angetts att 30 procent av alla ungdomar deltar i någon form av volontärarbete. I vissa länder har avskaffandet av värnplikt främjat utvecklingen av dessa nya former av engagemang.

Slutligen utgör volontärarbete ett sätt att delta socialt och få en pedagogisk erfarenhet. Det bidrar till den sociala integrationen och gör det möjligt att bekämpa fördomar på ett mycket konkret sätt. Det är potentiellt av allmän karaktär och bör förbli öppet för alla. Det är därmed ett föredömligt svar på de önskemål som uttryckts under samrådet i samband med utarbetandet av denna vitbok.

Volontärarbete förekommer på lokal, nationell och europeisk nivå. I det sistnämnda fallet bidrar det otvetydigt till skapandet av en europeisk identitet och bör utgöra ett effektivt verktyg för att närma folken varandra i samband med anslutningen av nya medlemsstater.

Det arbete på detta område som gjorts inom Europarådet⁴⁶, på nationell nivå genom utvecklingen av medborgartjänster, inom Europeiska unionens ministerråd med pågående reflektioner i frågan, inom programmet Ungdom (ungdom i Europeiska unionen) eller inom Förenta nationerna⁴⁷ stöder i samtliga fall utvecklingen av volontärarbete.

⁴⁶ Se Europeiska rådets resolution om volontärtjänst för ungdomar vid utveckling av ungdomsfrågor i Europeiska unionen.

⁴⁷ 2001 – FN:s internationella frivilligår.

Året för frivilligt socialt arbete eller miljöarbete

I Tyskland innebär en federal lag om ett frivilligt socialt år (Freiwilliges Soziale Jahr-FSJ) att ungdomar (16-27) kan verka på heltid inom ramen för ett projekt på områdena social välfärd, omsorg eller utbildning under en period på 6–12 månader. 1993 ändrades lagen till att inbegripa ett frivilligt ekologiskt år (Freiwilliges Ökologisches Jahr -FOJ). Lagen säkerställer att unga volontärer fortsätter att få förmåner under arbetsperioden (såsom familjebidrag och bonuspoäng för universitetsstudier) och att värdorganisationen betalar deras socialförsäkring. I lagen betonas särskilt frivilligårets pedagogiska värde genom att man anger normer för det minsta stöd som volontären skall få.

<http://www.ijgd.de>

5.2 Förslag som ställts under förfarandet

Förbindelserna med omvärlden

På europeisk nivå

Följande förslag har ställts under samrådet, särskilt under samrådet med ungdomar:

- För att alla befolkningar skall få samma möjligheter till välbefinnande och utveckling föreslås följande:
 - Att man minskar på tredje världens skuldbörda (med villkoret att mänskliga rättigheter och demokratiska värderingar respekteras).
 - Att man genomför FN:s begäran att 0,6 procent av BNP ägnas åt bistånd i syfte att främja fattiga länders utveckling.
 - Att man antar åtgärder som innebär ett effektivt stöd till befolkningarna i tredje världen.
- Att stödja politiska insatser till förmån för unga i utvecklingsländerna och att införa en "ungdomsdimension" i samarbetsprogrammen.
- Att inrätta ett institut för att förebygga konflikter i Europa och Europas omedelbara närhet.
- Att införa program för att förebygga konflikter i Europa och i resten av världen med beaktande av det bidrag som kontakter och utbyten mellan ungdomar ger till freden. Ungdomspolitikerna och framför allt utbytesprogrammen utgör konkreta resultat på den internationella arenan.

Folkomflyttningar

På europeisk nivå

- Att inrätta stödprogram för utvandrarländerna. Att rent konkret ge dem förebyggande ekonomiskt stöd och erbjuda sysselsättningsmöjligheter på plats.
- Att särskilt uppmärksamma flyktingar och asylsökande när de anlant till EU:s territorium och främja initiativ som är anpassade till deras situation.

- Att göra gemenskapens program tillgängliga för ungdomar från tredje land (särskilt utbyte av information och eliminering av språkliga och administrativa hinder).

Försvar av grundläggande värderingar och respekt för de mänskliga rättigheterna

På nationell, regional eller lokal nivå

- Att till förmån för homosexuella utveckla den nationella lagstiftningen inbegripet en rätt att ingå äktenskap och adoptera barn liknande den rätt som heterosexuella par har.
- Att ta upp dessa samhällsfrågor och utvecklingen av beteenden i skolorna. Att utveckla en sexualundervisning som omfattar samtliga samlevnadsformer.
- Att främja en "utbildning i världen" – en fullständig och obligatorisk undervisning i de mänskliga rättigheterna.
- Att utforma särskild utbildning för lärare, tjänstemän inom offentliga sektorn och polispersonal.

På europeisk nivå

- Att i fördragen införliva de europeiska medborgarnas grundläggande rättigheter genom att inlemma den stadga som undertecknades i Nice i december 2000, och som återger och kompletterar konventionen om de mänskliga rättigheterna. Europeiska unionen borde enligt ungdomarna för övrigt underteckna denna konvention. Dessa grundläggande rättigheter bör också gälla invandrare och flyktingar.
- Att skapa en europeisk ombudsman som övervakar respekten för lagarna mot diskriminering.

Kampen mot rasism och främlingsfientlighet

På nationell, regional eller lokal nivå

- Att göra denna fråga till en prioritering i nationella ungdomsinsatser.
- Att uppmuntra och stödja fältarbete genom lokala projekt som främjar solidaritet och ansvar. I detta avseende bör ungdomsorganisationernas arbete erkännas och utnyttjas.
- Att i enlighet med det uttalande som rådet (ungdomsfrågor) antog i maj 2001 utveckla en gemensam förståelse för lagar om offentliggörande och spridning av rasistisk och främlingsfientlig propaganda, särskilt på Internet.
- Att främja insatser i samarbete med näringslivet och att synliggöra fördelarna med kulturell mångfald.
- Allmän och yrkesinriktad utbildning bör fokuseras på ett avståndstagande från rasism och främlingsfientlighet: undervisning i främmande språk för minoriteter

och invandrare, men även i deras modersmål, utbildning av lärare i frågor som rör mångfald och deltagande i utbildningssystemet, särskilt för invandrare och minoriteter.

På europeisk nivå

- Att göra denna fråga till en återkommande punkt i dagordningen för ministerrådets möten.
- Att föra in ungdomars initiativ i den handlingsplan mot diskriminering som Europeiska unionen antog under 2001.
- Att göra kampen mot rasism och främlingsfientlighet till en prioritering i alla gemensamma program och åtgärder som berör ungdomar, inbegripet socialfonden.
- Att genom programmet Ungdom inrätta en plattform på Internet för att bekämpa rasism och främlingsfientlighet.
- Att förstärka samarbetet med det europeiska centret för övervakning av rasism och främlingsfientlighet (ECRF i Wien) och stödja det civila samhällets insats inom detta område.
- Att i gemenskapens program särskilt uppmärksamma ungdomar som kommer från etniska minoriteter samt invandrare i andra eller tredje generationen.
- Att minska vissa delar av den politiska motsägelsen mellan Europeiska unionens invandrarpolitik viljan att bekämpa rasism.
- Att intensifiera insatserna för att utveckla det europeiska medborgarskapet och en europeisk identitet.
- Att harmonisera flyktingars och invandrares rättigheter samt att förbättra deras ställning i hela Europa.

På alla nivåer

- Att uppmana beslutsfattare på alla nivåer att i högre grad utnyttja gräsrotsprojekt i syfte att närma sig ungdomarna.
- Offentliga förvaltningar och institutioner bör återspegla mångfalden i samhället och minoriteter bör vara adekvat representerade.
- Att underlätta tillgången till information och kommunikation samt stödja initiativ och projekt, särskilt på gräsrotsnivå men även i företag, i arbetslivet och i kulturella och konstnärliga initiativ.
- Att stödja nätverksbyggande på alla nivåer och organisera samråd mellan aktörerna.

Institutionernas Europa och ungdomspolitiken

På europeisk nivå

- Att förstärka befintlig politik och befintliga åtgärder på gemenskapsnivå, men också att uppmuntra främjandet av ungdomspolitik i medlemsstaterna.
- Att förstärka samarbetsmekanismerna mellan medlemsstaterna och EU-institutionerna samt att sprida lyckade erfarenheter för att gynna så många ungdomar som möjligt.
- Att utveckla en samlad vision för de olika politikområden som berör ungdomar.
- Att samråda med ungdomar vid utarbetandet av initiativ som berör dem direkt eller indirekt bland annat genom att använda webbplatser som skapats i detta syfte på europeisk nivå.
- Utöver kommissionens insatser bör rådet (ungdomsfrågor) förstärka sitt arbete, och rådets ungdomsgrupp bör fortsätta att fylla sin roll när det gäller att förbereda beslut. Sammantaget bör institutionerna skapa en positiv dynamik till förmån för de unga generationerna.
- Att utveckla kompletterande åtgärder och uppföljningsåtgärder genom ett närmare samarbete mellan EU och Europarådet samt att inleda en dialog med detta som skall göra det möjligt att vidta gemensamma åtgärder.

Rörlighet

På nationell, regional eller lokal nivå

- Att genomföra handlingsplanen⁴⁸ för och rekommendationen om rörlighet⁴⁹, och då se till att ungdomars rörlighet inte hindras eller missgynnas samt att personer som utnyttjar rörligheten åtnjuter samma fördelar som medborgare i det land de uppehåller sig i, till exempel kollektivtrafikrabatter, bostadsbidrag och tillgång till hälsovård.
- Att utvidga programmen för bilateralt utbyte, som utgör kärnan för en ny samarbetspolitik på området. Dessa bilaterala utbyten kompletterar de multilaterala utbyten som sker genom programmet Ungdom.
- Då den lokala rörligheten ofta är den bästa språngbrädan till internationell rörlighet bör man bygga nätverk mellan olika aktörer på lokal nivå enligt följande två handlingslinjer:
 - En ökad rörlighet mellan landsbygden och städerna.
 - Skapande av "partnerskap för rörlighet" som inbegriper lokala och regionala myndigheter, arbetsmarknadens parter, företag och en rad olika icke-statliga organisationer.

⁴⁸ Resolution antagen av rådet och företrädarna för medlemsstaternas regeringar, församlade i rådet av den 14 december 2000 om en handlingsplan för rörlighet (2000/C 371/03), EGT C 371/4, 23.12.2000.

⁴⁹ Europaparlamentets och rådets rekommendation om rörlighet inom gemenskapen för studerande, personer som genomgår yrkesinriktad utbildning, unga volontärer, lärare och utbildare, KOM(1999) 708 - C5-0052/2000 - 2000/0021(COD), EGT C 178, 22.6.2001.

- Att stödja utbildning (bl.a. i språk) av personer som på universitet, i föreningar och i förvaltningar m.m. ansvarar för utbytet. Rörlighetens utveckling under kommande år är även beroende av stödet till dessa personer och av att de utbyter erfarenheter. På samma sätt bör rörligheten bland lärare öka. Alla lärare i främmande språk bör före 2006 erbjudas möjlighet att delta i ett rörlighetsprogram.
- Att ytterligare höja rörlighetsprojektens kvalitet och göra allt för att ungdomarna skall vara oberoende under hela sin utlandsvistelse (kvalitet på information, handledare, språkliga och kulturella förberedelser, ekonomiskt stöd).
- Att integrera en europeisk dimension, en "interkulturell praktik" i alla ungdomars allmänna och yrkesinriktade utbildning på skolorna, men även i informella utbildningsmiljöer. På så sätt skulle man underlätta den fysiska rörligheten.
- Slutligen bör man beakta ungdomar vid utarbetandet av transportpolitiska åtgärder.

På europeisk nivå

- Att inom ramen för handlingsplanen för och rekommendationen om rörlighet genomföra planerade uppföljningsmekanismer.
- Att utvidga kretsen av personer som gynnas av programmen. Detta kan konkretiseras i följande:
 - Att man prioriterar ungdomar som av sociala skäl har det svårare att utnyttja rörligheten.
 - Att främja rörligheten för ungdomar i yrkesutbildning och för unga arbetstagare.
 - Att snarast göra ungdomarna medvetna om dessa rörlighetsfrågor.
 - Att i detta avseende ge ett större ekonomiskt stöd.
- Att verkligen granska rörligheten för ungdomar med funktionshinder.
- Att parallellt vidta rent praktiska åtgärder både före deras avresa och vid deras hemkomst.
 - Att förenkla administrativa förfaranden, särskilt beviljande av visum till ungdomar från tredje land. Inom Europa hindras resor av bristen på ett "rörlighetspass".
 - Att göra användningen av "ungdomskortet" allmän samtidigt som man säkrar en geografisk täckning av hela Europa genom att mångdubbla rabattmöjligheterna för ungdomar, öka det antal tjänster som kan utnyttjas genom detta kort och förbättra informationen om kortet.
 - Att förstärka de språkliga förberedelserna.

- Att utarbeta en bättre riktad information om möjligheterna till rörlighet som är anpassad till ungdomars behov och språkbruk samt lätt att finna, samtidigt som man eftersträvar synergieffekter med de initiativ som redan pågår inom detta område.
- Att officiellt erkänna redan gjorda (formella och informella) erfarenheter.

Volontärarbete

På nationell, regional eller lokal nivå

- Att under det kommande decenniet avsevärt utveckla volontärarbete för ungdomar på samtliga beslutsnivåer (lokal, regional, nationell och europeisk).
- Att i alla medlemsstater i en eller annan form utveckla en volontärtjänst, införa adekvata strukturer, öka antalet värdepplatser och säkra dess finansiering. Kommuner, regioner, föreningar och ungdomsorganisationer bör ha en viktig roll i detta sammanhang. Ungdomarna själva bör kunna dela med sig av sina erfarenheter och delta i utformningen och genomförandet av volontärtjänsterna.
- Att fastställa en nationell rättslig ställning för unga volontärer, vilken eventuellt kan inbegripas i en mer övergripande rättslig ställning. Denna rättsliga ställning skulle avgöra volontärens rättigheter och skyldigheter, underlätta volontärarbetets utveckling och garantera ungdomarna socialt skydd.
- Att utan dröjsmål genomföra rekommendationen om och handlingsplanen för rörlighet (se nedan).
- Att göra arbetsgivare medvetna om de kvaliteter som förvärfvas vid en frivillig insats (initiativförmåga, självförtroende, förmåga att arbeta i grupp m.m.).
- Att engagera ungdomarna själva i främjandet och utvecklingen av volontärarbete.

På europeisk nivå

- Att genomföra en kvalitativ och kvantitativ uppföljning av volontärtjänsterna på lokal, regional, nationell och europeisk nivå. Det bör fastställas ett antal indikatorer för att göra jämförelser, utbyta erfarenheter och avgöra framtidsindikatorer.
- Det finns ett stort antal offentliga eller privata frivilligorganisationer i världen. Denna verksamhet är i allmänhet inte särskilt öppen för ungdomar. Europeiska kommissionen skulle kunna ansvara för att förhandla med dessa organisationer i syfte att de i högre grad skall öppna sig för ungdomar.
- Att ytterligare öppna den europeiska volontärtjänsten för ungdomar med problem och för ungdomar med funktionshinder.
- Att erkänna och utnyttja volontärarbete som en pedagogisk icke-formell erfarenhet.

6. BIDRAG TILL VITBOKEN

(a) På Europeiska kommissionens webbplats <http://europa.eu.int/comm/education/youth/ywp/index.html> kan följande dokument laddas ned:

- *Vitbok om ungdomspolitik i Europa, nationellt samråd med ungdomar, maj-juli 2000.*
 - Sammanfattande rapport, andra versionen [EN, FR, DE].
 - Översikt, 27.9.2000 [EN].
 - Nationella rapporter och webbplatser om nationella konferenser.
- *Europeiska ungdomsmötet i Paris, den 5-7 oktober 2000. Rekommendationer från 450 unga deltagare [EN, FR, DE].*
- *Rapport från Ekonomiska och sociala kommitténs offentliga utfrågning om ungdomspolitiken i Bryssel den 20 februari 2001 [EN].*
- *Möte om ungdomars villkor i Europa, rapport från konferensen den 16–17 mars 2001, Folkets Hus i Umeå, Sverige [EN].*
- *Samrådsförfarandet bakom Europeiska kommissionens vitbok om ungdomspolitik: rapport från samrådet med forskarsamfundet, vilken lades fram i Umeå den 16–17 mars 2001 [EN, FR, DE].*
- *De tyska federala myndigheternas ståndpunkt [EN, FR, DE].*
- *Eurobarometer 55.1 om ungdomar i Europa 2001.*

(b) På Europaparlamentets webbplats http://www.europarl.eu.int/hearings/20010424/cult/minutes_en.pdf kan följande dokument laddas ned:

- *Europaparlamentets generaldirektorat för forskning, sammanfattning av den offentliga utfrågningen om ungdomspolitiken, Bryssel den 24 april 2001, IV/WIP/2001/04/0094 [EN].*

(c) På Ekonomiska och sociala kommitténs webbplats http://www.ces.eu.int/pages/avis/11_00/en/CES1418-2000_AC_en.doc kan följande dokument laddas ned:

- *Ekonomiska och sociala kommitténs yttrande (på eget initiativ) om vitboken om ungdomspolitik, som antogs den 29 november 2000, CES 1418/2000 [ES, DA, DE, EL, FR, IT, NL, PT, FI, SV].*

(d) På europeiska ungdomsforumets webbplats <http://www.youthforum.org/start/whitepaper/whitepaper.htm> kan följande dokument laddas ned:

- *Contribution of Civil Society organisations to the European Commission's consultation for its White Paper on Youth Policy, tredje upplagan, offentlig utfrågning vid Ekonomiska och sociala kommittén i Bryssel den 20 februari 2001.*
- *Strategy and Key Objectives for a Youth Policy in the European Union, Second Contribution of the European Youth Forum to the European Commission's White Paper on Youth Policy, antaget av medlemsrådet i Bryssel den 6-7 april 2001*
[EN, FR].

BILAGA 2

ÖVERSIKT ÖVER EUROPEISKA UNIONENS UNGDOMSSATSNINGAR

1. UNGDOMSPROGRAMMET

1988 lanserade Europeiska unionen programmet Ungdom för Europa, som syftade till att stödja utbyte mellan ungdomar från olika länder⁵⁰. Under perioden 1989–1991 fick cirka 80 000 ungdomar mellan 15 och 25 stöd genom programmet. I juli 1991 antogs programmet Ungdom för Europa II⁵¹ på grundval av artikel 149 i EG-fördraget, och i mars 1995 inleddes det tredje programmet. Det upphörde 1999⁵².

1996 gick Europeiska gemenskapen längre och föreslog ett handlingsprogram för en europeisk volontärtjänst för ungdomar⁵³. Detta blev ett fullvärdigt gemenskapsprogram 1988, och gjorde det möjligt för ungdomar att delta som volontärer i socialt, kulturellt och miljömässigt arbete till förmån för det lokala samhället⁵⁴.

Rent allmänt stimulerade programmet Ungdom för Europa och den europeiska volontärtjänsten utvecklingen av europeiska, nationella och lokala projekt som inbegrep ungdomar, särskilt ungdomar med särskilda problem.

I april 2000 antog ministerrådet och Europaparlamentet gemenskapens åtgärdsprogram "Ungdom", som omfattade perioden 2000-2006⁵⁵. Ungdomsprogrammet går längre än programmet Ungdom för Europa och den europeiska volontärtjänsten, och är mer inriktad på att ungdomar skall förvärva kunskap och på att upprätta samarbete mellan medlemsstaterna när det gäller att utveckla ungdomspolitik⁵⁶. Dessutom har allmän och yrkesinriktad utbildning utanför skolan ("icke-formell utbildning") en viktigare roll i Ungdomsprogrammet. För att ett projekt skall kunna få stöd från Ungdomsprogrammet måste det ha kopplingar till något av följande:

- (1) Ungdom för Europa (utbyte).
- (2) Europeisk volontärtjänst.
- (3) Ungdomsinitiativ.
- (4) Gemensamma åtgärder med programmen för utbildning (Socrates) och yrkesutbildning (Leonardo Da Vinci);
- (5) Stödåtgärder.

⁵⁰ EGT L 158, 25.6.1988.

⁵¹ EGT L 217, 6.8.1991.

⁵² EGT L 87, 20.4.1995.

⁵³ KOM(1996) 610 av den 23 december 1996.

⁵⁴ EGT L 214, 31.7.1998.

⁵⁵ EGT C 117, 18.5.2000, s. 1–10.

⁵⁶ För mer information, se <http://europa.eu.int/comm/education/youth/youthprogram.html>.

Programmet är också öppet för Norge, Island och Liechtenstein samt för kandidatländerna (dvs. länder i Östeuropa samt Cypern, Malta och Turkiet). Under vissa villkor är verksamheten även öppen för ungdomar från tredje land (dvs. länder i Medelhavsområdet, Sydösteuropa, Oberoende staters samväld och Latinamerika).

2. POLITISKA INITIATIV MED KONSEKVENSER FÖR UNGDOMAR

Ungdomsfrågor omfattas i hög grad av medlemsstaternas nationella, regionala och lokala myndigheters befogenheter. Men om man studerar fördragen⁵⁷ närmare visar det sig att ungdomsfrågorna har en viktig europeisk dimension inom många av gemenskapens åtgärdsområden.

I artikel 6 i Fördraget om Europeiska unionen anges att "Unionen bygger på principerna om frihet, demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna samt på rättsstatsprincipen". I artikel hänvisas till Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, undertecknad i Rom 1950.

Artikel 13 i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen handlar om kampen mot olika former av diskriminering i Europeiska unionen. Enligt denna artikel kan Europeiska unionen "[...] vidta lämpliga åtgärder för att bekämpa diskriminering på grund av kön, ras, etniskt ursprung, religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning".

Enligt artikel 17 i EG-fördraget införs ett unionsmedborgarskap i Europeiska unionen. I artikeln anges att "varje person som är medborgare i en medlemsstat skall vara unionsmedborgare. Unionsmedborgarna skall ha de rättigheter och skyldigheter som föreskrivs i detta fördrag".

Enligt artikel 125 i EG-fördraget – som skall tolkas mot bakgrund av artikel 2 i EG-fördraget – skall medlemsstaterna och gemenskapen "arbeta för att utveckla en samordnad sysselsättningsstrategi och särskilt för att främja en kvalificerad, utbildad och anpassningsbar arbetskraft och en arbetsmarknad som är mottaglig för ekonomiska förändringar". I detta avseende lanserade Europeiska unionen den europeiska sysselsättningsstrategin i Luxemburg 1997.

I artikel 136 i EG-fördraget erkänner Europeiska gemenskapen arbetstagarnas sociala rättigheter. I detta avseende anges att gemenskapen och medlemsstaterna skall ha som mål att "främja sysselsättningen, att förbättra levnads- och arbetsvillkor [...] att åstadkomma ett fullgott socialt skydd, en dialog mellan arbetsmarknadens parter och en utveckling av de mänskliga resurserna för att möjliggöra en varaktigt hög sysselsättning samt att bekämpa social utslagning".

I artikel 137 i EG-fördraget nämns den verksamhet på nationell nivå som Europeiska gemenskapen skall stödja såsom förbättringar av arbetsmiljön för att skydda arbetstagarnas hälsa och säkerhet, arbetsvillkor, information till och samråd med arbetstagarna, integrering av personer som står utanför arbetsmarknaden m.m.

⁵⁷

För mer information om fördragen, se http://europa.eu.int/abc/treaties_en.htm.

Artikel 146 i EG-fördraget handlar om Europeiska socialfonden (ESF), som bidrar till att finansiera åtgärder i syfte att utveckla mänskliga resurser. Den skall "inom gemenskapen främja möjligheterna till sysselsättning och arbetstagarnas geografiska och yrkesmässiga rörlighet samt att underlätta deras anpassning till förändringar inom industrin och i produktionssystemen [...]". Ungdomar berörs direkt av projekt som finansieras genom Europeiska socialfonden.

Artikel 149 i EG-fördraget utgör den rättsliga grunden för samarbete på europeisk nivå inom områdena utbildning och ungdomsfrågor. I artikeln betonas den centrala roll som utbildning har när det gäller att ge ungdomar möjligheter att studera och röra sig fritt inom ett gränslöst Europa. I artikel 149 anges de olika områden inom vilka Europeiska gemenskapen kan utveckla samarbete: "[...] undervisning i och spridning av medlemsstaternas språk, [...] rörligheten för studerande och lärare [...], [...] samarbete mellan utbildningsanstalter, [...] informations- och erfarenhetsutbyte i frågor som är gemensamma för medlemsstaternas utbildningssystem, [...] ungdoms- och ungdomsledarutbyte, [...] distansundervisning". Artikel 149 utgör den rättsliga grunden för programmen Ungdom och Sokrates.

Enligt artikel 150 i EG-fördraget skall Europeiska gemenskapen "genomföra en yrkesutbildningspolitik" som kompletterar medlemsstaternas insatser. I artikeln definieras de mål som skall nås och understryks att "särskilt ungdomarna" skall ha tillträde till åtgärder som rör yrkesutbildning och rörlighet.

Artikel 151 utgör den rättsliga grunden för kulturellt samarbete på europeisk nivå. Enligt denna artikel skall gemenskapen komplettera medlemsstaternas verksamhet inom områdena "de europeiska folkens kultur och historia ... kulturarv som har europeisk betydelse ... kulturutbyte ... konstnärligt och litterärt skapande, även inom den audiovisuella sektorn". Även om ungdomar inte nämns uttryckligen berörs de direkt av dessa insatser. Artikel 151 i EG-fördraget utgör den rättsliga grunden för programmet Kultur 2000, som bland annat finansierar projekt inom områdena kulturarv, konstnärligt och litterärt skapande, yrkesmässig rörlighet, spridning av konst och kultur samt interkulturell dialog och kunskap om Europas historia.

Enligt artikel 152 i EG-fördraget eftersträvar Europeiska gemenskapen en hög hälsoskyddsnivå för människor vid utformningen och genomförandet av all gemenskapspolitik och alla gemenskapsåtgärder. I artikeln nämns uttryckligen gemenskapens behörighet att göra "insatser för att minska narkotikarelaterade hälsoskador, inklusive upplysning och förebyggande verksamhet".

Artikel 153 i EG-fördraget handlar om konsumentskydd. Det anges att gemenskapen skall "bidra till att skydda konsumenternas hälsa, säkerhet och ekonomiska intressen samt till att främja deras rätt till information och utbildning och deras rätt att organisera sig".

Artikel 163–173 i EG-fördraget handlar om Europeiska gemenskapens mål att stärka den vetenskapliga och teknologiska grunden för gemenskapsindustrin samt att främja utvecklingen av dess internationella konkurrensförmåga. På denna grund föreslog kommissionen i februari 2001 ett ramprogram för forskning och teknisk utveckling som utgör ett viktigt redskap när det gäller att stödja skapandet av det europeiska forskningsområdet. Det sistnämnda inbegriper stöd till utbildning och rörlighet för unga forskare på europeisk nivå (se artikel 164d i EG-fördraget).

På grundval av artikel 177 i EG-fördraget bidrar Europeiska gemenskapen till en varaktig ekonomisk och social utveckling i utvecklingsländerna, deras integration i världsekonomin och kampen mot fattigdomen i dessa länder. Dessa artiklar utgör ett viktigt redskap för gemenskapens stöd i syfte att tillgodose behoven hos ungdomar i utvecklingsländerna.

Inom ramen för dessa artiklar har man utvecklat eller håller på att utveckla politiska initiativ som skall gynna ungdomar. Följande utgör de viktigaste insatsområdena:

- *Ungdomar*

Vid sidan av programmet Ungdom, som nämns ovan, sker dessa initiativ främst form av resolutioner från ministerrådet såsom resolutionen om ungdomars deltagande⁵⁸, resolutionen om den informella utbildningsdimensionen vid idrottsverksamhet⁵⁹, resolutionen om social integration av ungdomar⁶⁰ och resolutionen om främjande av ungdomars initiativförmåga, företagsamhet och kreativitet⁶¹.

- *Sysselsättning*

Den europeiska sysselsättningsstrategin är en övergripande årlig process som lanserades vid Europeiska rådets extra möte i Luxemburg i november 1997, och som ofta kallas "Luxemburgprocessen". Det faktum att medlemsstaterna och kommissionen kom överens om att inleda denna process före ratificeringen av Amsterdamfördraget och det nya sysselsättningskapitlet, som utgör dess rättsliga grund⁶², påvisar den prioritering som man allt sedan dess gett sysselsättnings- och arbetsmarknadsfrågor samt alla de politikområden som hänger samman med dessa.

Inom ramen för den europeiska sysselsättningsstrategin prioriterar Europeiska kommissionen och medlemsstaterna tydligt ungdomar som en central målgrupp för de gemensamma insatserna i syfte att minska och förebygga arbetslösheten. I sysselsättningsriktlinjerna har man till exempel alltid hänvisat till medlemsstaternas mål att erbjuda alla arbetslösa ungdomar en "ny start" innan de har varit arbetslösa i sex månader. Efter toppmötet i Lissabon konsoliderades de delar av riktlinjerna som rör allmän och yrkesinriktad utbildning för att understryka behovet att medlemsstaterna – tillsammans med andra aktörer som till exempel arbetsmarknadens parter – utvecklar och genomför övergripande och samstämmiga strategier för livslångt lärande. Mer detaljerade hänvisningar görs till behovet att "ge ungdomar de grundläggande färdigheter som är relevanta på arbetsmarknaden, utrota analfabetism hos ungdomar och avsevärt minska antalet ungdomar som lämnar skolsystemet i förtid"⁶³. Det krävs också att medlemsstaterna skall se till att "särskild vikt fästs vid att stödja ungdomar med inlärningssvårigheter och andra skolrelaterade problem". Andra riktlinjer om social integration, främjande av entreprenörskap och jämställdhet mellan kvinnor och män är också klart relevanta för ungdomar.

⁵⁸ EGT C 42, 17.2.1999, s. 1–2.

⁵⁹ EGT C 8, 12.1.2000, s.5.

⁶⁰ EGT C 374, 28.12.2000, s. 5–7.

⁶¹ EGT C 196, 12.7.2001, s. 2–4.

⁶² Se kapitel VIII om sysselsättning i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen. När det gäller själva förfarandet se särskilt artikel 128 i EG-fördraget.

⁶³ EGT L 22, 24.1.01, s. 18–26.

- *Allmän och yrkesinriktad utbildning*

Vid sitt möte i Lissabon i mars 2000 antog Europeiska rådet en långsiktig strategi för en konkurrenskraftig kunskapsbaserad ekonomi med fler och bättre arbetstillfällen och social sammanhållning. I denna strategi anges nya mål för olika politikområden som berör ungdomar direkt såsom utbildning, sysselsättning, social integration, information och det civila samhället. Man definierade nya prioriteringar för att erbjuda möjligheter till allmän och yrkesinriktad utbildning som skräddarsys för olika målgrupper i olika stadier av deras liv. Den innehåller tre huvudkomponenter: a) utveckling av inlärningscentrer, b) främjande av nya baskunskaper och c) ett ökat erkännande av kvalifikationer. Ett av de viktigaste målen är att öka investeringarna i mänskliga resurser, att före 2010 halvera antalet 18-24-åringar som bara har grundskoleutbildning och som inte deltar i fortsatt allmän och yrkesinriktad utbildning, att göra skolor och utbildningscentrer – som samtliga skall vara anslutna till Internet – till öppna inlärningscentrer, att ge stöd till varje befolkningsgrupp samt att använda de lämpligaste metoderna för att definiera nya baskunskaper.

I november 2001 offentliggjorde kommissionen meddelandet "Att förverkliga det europeiska området för livslångt lärande"⁶⁴. Ett prioriterat åtgärdsområde är att värdera lärandet och behovet att förbättra de sätt på vilka man uppfattar och bedömer deltagande i och resultaten av lärandet, särskilt när det gäller lärande utanför skolan (dvs. icke-formellt lärande).

I mars 2001 lade kommissionen fram handlingsplanen eLearning som handlar om att ansluta skolor till Internet, och som omfattar infrastruktur, utbildning, tjänster och innehåll samt samarbete och dialog⁶⁵.

I juli 2001 antog ministerrådet och Europaparlamentet en rekommendation om rörlighet inom gemenskapen för studerande, personer som genomgår yrkesinriktad utbildning, volontärer, lärare och utbildare. Det syfte är att undanröja hinder för rörligheten, att införa transnationell rörlighet i den nationella politiken och att bidra till spridningen av bra metoder⁶⁶.

I juli 2001 offentliggjorde kommissionen ett meddelande om utökad samarbete med tredje land inom högre utbildning⁶⁷. Detta meddelande hade två syften: att ge högkvalificerad utbildning till personer i partnerländerna och inom EG genom ömsesidigt samarbete, och att främja EG som en högklassig miljö i världsskala för studier, yrkesinriktad utbildning samt forskning inom vetenskap och teknik.

För närvarande håller kommissionen på att utarbeta ett förslag till direktiv om att släppa in invånare i tredje land i EU för studier eller yrkesutbildning. Detta kommer att beröra hundratusentals studenter. Förslaget syftar till att förbättra mottagningen av utländska studenter och samtidigt stärka Europas ställning som en högklassig miljö i världsskala för yrkesinriktad utbildning.

⁶⁴ Meddelande från kommissionen "Att förverkliga det europeiska området för livslångt lärande".

⁶⁵ Europeiska kommissionen, kommissionens meddelande till rådet och Europaparlamentet Handlingsplanen eLearning – Att planera morgondagens utbildning, KOM(2001) 172 av den 28 mars 2001.

⁶⁶ EGT L 215, 9.8.2001, s. 30–37.

⁶⁷ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet och rådet om utökad samarbete med tredje land inom högre utbildning, KOM(2001) 385 slutlig.

- *Informationssamhället*

Som en väsentlig del av Lissabonstrategin antogs handlingsplanen eEuropa 2002⁶⁸ vid toppmötet i Feira i juni 2000. Denna inbegriper en rad åtgärdsområden och skall påskynda Europas inträde i informationssamhället. Åtgärden "Europeisk ungdom på väg in i den digitala tidsåldern" syftar till att främja användningen av digital teknik och Internet i europeiska skolor samt förvärv av nya färdigheter. Den viktiga roll som e-lärande har när det gäller att uppnå målen för handlingsplanen eEuropa 2002 har lett till att kommissionen antagit den handlingsplan för eLearning som omnämns ovan.

Dessutom kommer tre andra åtgärder i handlingsplanen eEuropa att underlätta ungdomars integrering i informationssamhället: "Snabbare Internet för forskare och studenter", som syftar till att uppgradera forsknings- och universitetsnät inom EU, "Att arbeta i den kunskapsbaserade ekonomin", där man betonar livslångt lärande och digitala färdigheter samt "En kunskapsbaserad ekonomi för alla", för att främja offentliga åtkomstpunkter till Internet.

När det gäller forskning och utveckling kring informationssamhället har Europeiska kommissionen lanserat flera initiativ i syfte att skapa en kritisk massa av resurser som kan stödja, vägleda och stimulera forskning och innovation inom allmän och yrkesinriktad utbildning. Teknik för e-lärande kommer att ha en avgörande roll när det gäller att se till att Europas folk har en flexibel, bekväm och kostnadseffektiv tillgång till resurser och tjänster på inlärningsområdet, så att de kan utveckla de väsentliga färdigheter som krävs i kunskapsamhället. I forskningsprogrammet IST (Informationssamhällets teknik), som är en del av Femte ramprogrammet för forskning och teknisk utveckling, utgör allmän och yrkesinriktad utbildning en av nyckelprioriteringarna. Man finansierar för närvarande ett antal IST-projekt inom området allmän och yrkesinriktad utbildning som täcker teknisk utveckling och tillämpningar som underlättar ungdomars tillträde till och integrering i informationssamhället.

- *Företagaranda*

I maj 2000 offentliggjorde kommissionen meddelandet om näringslivspolitikens utmaningar i den kunskapsbaserade ekonomin⁶⁹, i vilket anges att "utbildning som stimulerar företagarandan är en annan drivkraft för en mer dynamisk företagskultur. Allmän undervisning om företag och företagande bör bedrivas hela vägen från grund- och gymnasieskola till högskola och universitet" och för "att öka antalet nystartade företag ... är ett annat mål för näringslivspolitikerna att öka nyföretagandet bland kvinnor, unga och arbetslösa".

Forumet för utbildning i företagaranda (Nice, oktober 2000)⁷⁰, som kommissionen och de franska myndigheterna organiserade gemensamt, har främjat utbytet av bästa metoder inom detta område och ökat medvetenheten på europeisk nivå om de mål som måste uppnås.

⁶⁸ "eEuropa 2002 – ett informationssamhälle för alla. handlingsplan" (<http://europa.eu.int/eeurope>).

⁶⁹ KOM(2000)256 slutlig (EGT C311E, 31.10.2000, s. 180–186).

⁷⁰ http://europa.eu.int/comm/enterprise/entrepreneurship/support_measures/training_education/index.htm

Som en uppföljning till slutsatserna från detta forum och som en del av det fleråriga programmet för företagande och företaganda (2001-2005)⁷¹ har kommissionen lanserat ett projekt för "bästa metod" i fråga om allmän och yrkesinriktad utbildning för företaganda. Detta projekt kommer att inriktas på utbildning – från grundskola till universitet – och syftar till att identifiera och bedöma åtgärder och bästa metoder som utvecklas på nationell eller lokal nivå i syfte att främja attityder och färdigheter i fråga om företagande inom utbildningssystemen.

Vid sitt möte i Santa Maria da Feira den 20 juni 2000 antog Europeiska rådet en stadga för småföretag⁷². I stadgan uppmanas medlemsstaterna och kommissionen att vidta åtgärder inom ett antal områden för att stödja och uppmuntra småföretag. Ett av stadgans nyckelområden för förbättringar är "allmän och yrkesinriktad utbildning för företaganda".

- *Sociala frågor*

I Lissabonstrategin efterlystes en förnyad och moderniserad europeisk samhällsmodell som omfattar tre nyckelfrågor: 1) att investera i mänskliga resurser, 2) att skapa en aktiv och dynamisk välfärdsstat och 3) att förstärka insatserna mot arbetslöshet, social utslagning och fattigdom. När det gäller social integration noterade Europeiska rådet vid sitt möte i Lissabon att antalet människor som lever under fattigdomsgränsen och i social utslagning inom Europeiska unionen är oacceptabelt. Man måste göra insatser för att förbättra dessa ungdomars färdigheter, främja tillgången till kunskap och bekämpa arbetslösheten.

Vid sitt möte i Nice i december 2000 godkände Europeiska rådet de mål att bekämpa fattigdom och social utslagning som rådet antagit. De fyra mål som antogs i Nice är alla mycket relevanta för ungdomar. De utgörs av följande: 1) att underlätta deltagande i sysselsättning och tillgång för alla till resurser, rättigheter, varor och tjänster (särskilt socialt skydd, bostad och grundläggande tjänster, hälsovård, utbildning, rättvisa, kultur, idrott och fritid), 2) att förebygga riskerna för utslagning, 3) att hjälpa de mest sårbara och 4) att mobilisera alla relevanta organ. Man hänvisade särskilt till förebyggande av utslagning från skolan och eliminering av social utslagning bland ungdomar.

Rådet uppmanade medlemsstaterna att utveckla sina prioriteringar i fråga om dessa mål och att senast i juni 2001 lägga fram en tvåårig nationell handlingsplan för att bekämpa fattigdom och social utslagning. Alla medlemsstater har lagt fram sådana planer. Dessa planer bekräftar att frågan om fattigdom och social utslagning bland ungdomar prioriteras i flertalet medlemsstater.

Vid mötet i Nice godkände Europeiska rådet också den sociala agendan, där man fastställer särskilda prioriteringar för åtgärder under de kommande fem åren och bekräftar vikten av strategier för att bekämpa alla former av diskriminering enligt artikel 13 i EG-fördraget.

Vid toppmötet i Stockholm i mars 2001 bekräftades denna strategi, och man uppmanade rådet och Europaparlamentet att komma överens om ett förslag till program om social integration under 2001. Detta program kommer att utgöra en

⁷¹ EGT L 333, 29.12.2000, s. 84–91.

⁷² Den europeiska stadgan för småföretag antogs vid rådets (allmänna frågor) möte den 13 juni 2000.

viktig möjlighet till utbyte om lärande och bästa metoder mellan medlemsstaterna när det gäller att minska och förebygga fattigdom och social utslagning bland ungdomar.

- *Hälsa*

Ungdomar ingår i den strategi som anges i gemenskapens handlingsprogram på folkhälsoområdet. I juli 2001 antog rådet (hälsofrågor) en gemensam ståndpunkt om detta handlingsprogram (2001-2006)⁷³. En av de viktigaste aspekterna är förbättringen av information och kunskap om hälsofrågor. Programmet omfattar även förebyggande av aids och narkotikaberoende. Rådet antog också en rekommendation mot alkoholmissbruk bland ungdomar, särskilt barn och tonåringar.

- *Förebyggande av rasism och främlingsfientlighet*

1997 välkomnade rådet Europaåret mot rasism och underströk att medlemsstaterna måste intensifiera sina insatser samt underströk vikten av utbildning. Under 2000 noterade rådet (utbildnings- och ungdomsfrågor) behovet att ta itu med rasism och främlingsfientlighet bland ungdomar. Vid rådets (ungdomsfrågor) möte i maj 2001 antogs ett uttalande om bekämpande av rasism och främlingsfientlighet på Internet genom att intensifiera arbetet med ungdomar.

- *Idrott*

I Amsterdamfördraget erkänns i förklaring 29 idrottens sociala betydelse, särskilt för att skapa identitet och gemenskap människor emellan. I förklaringen understryks idrottssammanslutningarnas och amatöridrottens viktiga roll. På denna grund har Europeiska unionen utvecklat en aktiv roll på idrottsområdet. Den stöder bland annat projekt för att främja integrering av ungdomar genom idrott, förebygga dopning inom idrotten och en skolinformationskampanj om etiska värderingar inom idrotten och olympiska ideal. I rådets resolution från december 1999⁷⁴ understryks behovet att utnyttja idrottens icke-formella utbildningspotential mot bakgrund av den europeiska samarbetspolitiken i ungdomsfrågor. Vid sitt möte i Nice antog Europeiska rådet ett uttalandet om idrottens speciella karaktär, där det uppmanar gemenskapen att beakta idrottens sociala, fostrande och kulturella funktion i sina åtgärder enligt fördragets olika bestämmelser. Europeiska rådet enades också om att intensifiera det europeiska samarbetet mot dopning.

Europeiska kommissionen har föreslagit rådet och Europaparlamentet att 2004 skall utropas till Europaåret för utbildning genom idrott. De främsta målen för detta Europaår skulle vara att uppmuntra utbildningssektorn och idrottsorganisationerna att samarbeta för att utnyttja idrottens utbildningsvärde och dess roll för social integration samt att understryka den betydelse som frivilliga idrottsaktiviteter har som en aspekt på informell utbildning. Skolorna bör uppmuntras att fästa större vikt vid idrottsaktiviteter i sina läroplaner samt i utbytet med andra skolor.

⁷³ EGT C 307, 31.10.2001, s. 27–40.

⁷⁴ EGT C 8, 12.1.2000, s.5.

3. FINANSIERING INOM OMRÅDENA SYSSELSÄTTNING, UTBILDNING, KULTUR OCH SKYDD AV UNGDOMAR

Det finns ett antal andra budgetposter inom områdena sysselsättning, utbildning, kultur och skydd av ungdomar som direkt eller indirekt stöder åtgärder för ungdomar. Nedan följer några exempel.

- **Infrastruktur:** under finansieringsperioden 2000-2006 ger Europeiska regionala utvecklingsfonden i vissa regioner stöd till infrastrukturprojekt som inbegriper projekt till förmån för ungdomar (såsom ungdomscentrer, skolor m.m.).
- **Sysselsättning och social integration:** under finansieringsperioden 2000-2006 ger Europeiska socialfonden stöd till program inom området arbetskraft, social integration, information och rådgivning m.m. på nationell och regional nivå som särskilt riktar sig till ungdomar.
- **Utbildning:** programmet Sokrates stöder åtgärder för utbyte och rörlighet som riktar sig till ungdomar på skolor eller universitet.
- **Yrkesutbildning:** programmet Leonardo ger ungdomar tillträde till moderna yrkesutbildningstjänster, utbildning i främmande språk och arbete utomlands.
- **Kultur:** programmet Kultur 2000 inbegriper en "ungdomskomponent" i fördelningen av anslag till projekt inom området kreativitet och rörlighet, spridning av konst och kultur samt interkulturell dialog och kunskap om Europas historia.
- **Skydd av ungdomar:** programmet Daphne stöder förebyggande åtgärder för att utrota våld mot barn, ungdomar och kvinnor.

4. EUROPEISKA UNIONENS STADGA OM DE GRUNDLÄGGANDE RÄTTIGHETERNA

Proklamationen av stadgan om de grundläggande rättigheterna i Nice i december 2000 utgjorde ett stort steg framåt. I stadgan tar man i en och samma text upp människors medborgerliga, politiska, ekonomiska, sociala och samhälleliga rättigheter. Det innehåller två kapitel om friheter (kapitel II) och solidaritet (kapitel IV) där man uttryckligen erkänner barns och ungdomars rättigheter (se artikel 14 om rätt till utbildning, artikel 24 om barnets rättigheter och artikel 32 om förbud mot barnarbete och skydd av ungdomar i arbetslivet).

5. STÖD FRÅN EUROPAPARLAMENTET

Europaparlamentet har aktivt stöttat verksamhet på europeisk nivå till förmån för ungdomar, särskilt när det gäller antagandet av de program som rör ungdomar. I mars 1999 antog det en resolution om en ungdomspolitik för Europa där det underströk att "ungdomsfrågor har fått större betydelse på grund av de ekonomiska och kulturella förändringarna i de europeiska samhällena"⁷⁵.

⁷⁵ EGT C 175, 21.6.1999, s.50.

I april 2001 organiserade det utskott som ansvarar för ungdomsfrågor en offentlig utfrågning om ungdomspolitik. I denna utfrågning deltog ledamöter i Europaparlamentet, ungdomspolitiskt sakkunniga, företrädare för ekonomiska och sociala organisationer och ungdomsorganisationer samt oorganiserade ungdomar. Antalet deltagare och den höga diskussionsnivån imponerade och bidrog till mötets framgång.

Föredraganden från utskottet uppgav under utfrågningen att det fortfarande saknades en samstämmig EU-politik för ungdomar och att vitbokens huvudsyfte borde vara att utveckla en integrerad strategi för att hantera ungdomars problem⁷⁶. Europaparlamentet underströk att vitboken borde utgöra ett underlag för idéer, inspiration och diskussion i syfte att påvisa exempel av bra metoder samt uppmuntra medlemsstaterna och regionala och lokala myndigheter att ta nya initiativ.

Ungdomarna sade sig ha höga förväntningar på vitboken, särskilt inom områden som information, kampen mot diskriminering, lika möjligheter för ungdomar med funktionshinder, formell och icke-formell utbildning, sysselsättning och social integration, deltagande i utbytesprogram, de demografiska förändringarna i Europa och ungdomars deltagande i samhället. De menade att "det krävs en sann europeisk ungdomspolitik ... [och att] ungdomspolitik på alla nivåer från lokal till europeisk bör vara kompletterande och ... bör samordnas mellan de olika nivåerna".

6. BIDRAG FRÅN EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN OCH REGIONKOMMITTÉN

Ungdomar är indirekt representerade i Europeiska gemenskapens ekonomiska och sociala kommitté (ESK) eftersom många av ledamöterna i ESK har kopplingar till organisationer med ungdomsföreningar som är aktiva på nationell, regional och lokal nivå. I november 2000 antog ESK ett yttrande om ungdomspolitik⁷⁷. Enligt ESK måste ungdomspolitik värdesätta ungdomar som en "resurs för samhället" och ge dem möjligheter att "utöva ett aktivt, fritt och ansvarsfullt medborgarskap". Ungdomspolitik anses ingå i en "integrerad sektorsövergripande politik", vars syfte är "att förbättra och utveckla ungdomars livsvillkor och medinflytande, och den omfattar alla sociala, kulturella och politiska frågor som berör ungdomar och andra samhällsgrupper".

I februari 2001 organiserade ESK och Europeiska kommissionen i samarbete med europeiska ungdomsforumet en utfrågning med företrädare för det civila samhället mot bakgrund av vitboken. Utfrågningen var mycket värdefull eftersom den gav förstahandsinformation om situationen för ungdomar i Europa och om deras sociala, ekonomiska och personliga förväntningar.

De regionala och lokala myndigheter som är representerade i Regionkommittén (ReK) är i flertalet medlemsstater centrala aktörer när det gäller att genomföra ungdomspolitik. 1999 antog ReK ett yttrande om "Lokalt och regionalt samarbete för att förhindra övergrepp på och vanvård av barn och ungdomar i Europeiska

⁷⁶ Europaparlamentet, generaldirektoratet för forskning, sammanfattning av den offentliga utfrågningen om ungdomspolitik, som organiserades av utskottet för kultur, ungdomsfrågor, utbildning och media och idrott i Bryssel den 24 april 2001, IV/WIP/2001/04/0094, 18.5.2001.

⁷⁷ Yttrande från Ekonomiska och sociala kommitténs om "vitbok om ungdomspolitik", CES 1418/2000, 29-30.11.2000, s.2-4.

unionen"⁷⁸. ReK underströk behovet av en EU-strategi för att förebygga övergrepp på och vanvård av barn och ungdomar utan att man blandar sig i de nationella, regionala och lokala myndigheternas ansvar. ReK anser att man genom att inbegripa barn och ungdomar i beslut som påverkar deras liv och låta dem göra sina röster hörda bidrar till detta förebyggande. ReK hävdar att det krävs mer decentraliserade strukturer i ett Europa som står nära medborgarna, men samtidigt större samordning och samarbete över region- och nationsgränserna, samt att barn och ungdomar inte glöms bort i denna process.

7. DIALOG MED DET EUROPEISKA UNGDOMSFORUMET

Det europeiska ungdomsforumet grundades 1979 i syfte att företräda ungdomsorganisationer på europeisk nivå och inleda en dialog med ungdomar. Dess medlemmar består av nationella ungdomsråd i EU-länderna och av internationella icke-statliga ungdomsorganisationer. Det främjar dagliga kontakter och kommunikation mellan sina medlemsorganisationer – som samlar flera miljoner ungdomar – och med enskilda ungdomar. Det strävar efter en starkare representativ roll. Ungdomsforumet har skaffat sig betydande sakkunskap inom områdena ungdomsarbete, ungdomspolitik, icke-statliga ungdomssektorer och frågor som rör det civila samhället. Det är representerat i Europeiska kommissionens arbetsgrupper och deltar i urvalet av projekt som skall få stöd genom Ungdomsprogrammet.

Ungdomsforumet hade en viktig roll i det samråd som föregick denna vitbok. Det deltog i samrådet med ungdomar och organiserade tillsammans med kommissionen och ESK samrådet med organisationer från det civila samhället. Forumet utarbetade ett eget bidrag till vitboken som det lade fram för diskussion⁷⁹.

8. EUROPARÅDETS ARBETE

Under 1970-talet inrättade Europarådet Europeiska ungdomscentret (EUC) och Europeiska ungdomsfonden (EUF) i Strasbourg. 1995 öppnades ett andra europeiskt ungdomscenter i Budapest. EUC:s och EUF:s program leds gemensamt⁸⁰.

Europarådet har antagit ett antal deklARATIONER och resolutioner om sådana frågor som ungdomars deltagande, medborgarskap, icke-formell utbildning, rörlighet och kampen mot rasism.

I mars 1992 antog Europarådets kommunalkongress den europeiska stadgan angående unga människors deltagande i kommunala och regionala angelägenheter⁸¹. I stadgan uppmanas till en större inblandning av ungdomar i offentliga frågor på regional och lokal nivå samt efterlyses att man skall genomföra olika former av deltagande som skall gälla alla ungdomar utan diskriminering. I rekommendationen om ungdomars deltagande och det civila samhällets framtid, som antogs 1997, bekräftade ministerkommittén "den avgörande betydelsen av att ungdomar deltar i

⁷⁸ Regionkommitténs yttrande, 18.11.1999, COM-7/017.

⁷⁹ *Strategy and Key Objectives for a Youth Policy in the European Union, Second Contribution of the European Youth Forum to the European Commission's White Paper on Youth Policy*, som antogs av medlemsrådet i Bryssel den 6–7 april 2001.

⁸⁰ När det gäller principen om gemensam ledning, se fotnot 19.

⁸¹ Resolution 237, antagen den 19.3.1992 av Europarådets kommunalkongress (CLRAE).

det civila samhällets utveckling som resurs för det demokratiska samhällets ständiga förnyelse"⁸².

Vid Europarådets femte konferens i Bukarest i april 1998 förklarade ungdomsministrarna att ungdomars integration i arbetslivet skulle grunda sig på de färdigheter och kvalifikationer de förvärvar genom icke-formell utbildning. Europarådet underströk vikten av icke-formell utbildning som tydligt berikar traditionella utbildningsmodeller. Europarådet vidtog ännu en åtgärd då det antog en rekommendation om icke-formell utbildning i januari 2000, i vilket det erkänner att de formella utbildningssystemen inte räcker för möta de snabba och ständiga tekniska, sociala och ekonomiska förändringarna, och att de därför borde förstärkas med icke-formella utbildningsmetoder⁸³.

Kampen mot rasism, främlingsfientlighet och intolerans har en lång tradition inom Europarådet. I början av 1990-talet inledde det en bred europeisk ungdomskampanj i samarbete med europeiska ungdomsorganisationer för ett tolerant samhälle, och främjade pilotprojekt. Europarådet har också fokuserat sig på att utveckla ungdomskortet till ett servicekort som syftar till att förbättra situationen för ungdomar som deltar i rörlighetsprojekt. Det främjar volontärprogrammet för ungdomar på nationell och europeisk nivå samt ser till att Interrailkortet ligger kvar på en rimlig prisnivå. Det ger stöd till ideella plattformar för ungdomsutbyte. 1998 inrättades ett partnerskap mellan Europeiska kommissionen och Europarådet för att utveckla utbildningsprogram för unga lärare i syfte att främja gemensamma värderingar såsom mänskliga rättigheter, en pluralistisk demokrati, rättssamhället, ett aktivt medborgarskap och europeiskt samarbete⁸⁴. De konkreta åtgärder som följde av partnerskapet inbegriper utbildningspublikationer och samarbete inom området rådgivning och forskning med avseende på utbildningsevenemang.

9. UNDERSÖKNINGAR OCH OPINIONSUNDERSÖKNINGAR SOM GJORTS AV EUROPEISKA KOMMISSIONEN

Ett trettiotal undersökningar samfinansierades under fem år inom ramen för programmet Ungdom för Europa. De flesta utgjordes av jämförande analyser, men några utgjordes av fallstudier som täckte följande tre ämnesområden: 1) missgynnade ungdomar och riskbeteenden, 2) ungdomars värderingar, förväntningar och identitet, särskilt i fråga om Europa (inbegripet frågan om unga invandrare, rasism och främlingsfientlighet) och 3) icke-formella utbildningsmetoder.

Fyra undersökningar finansierades inom ramen för programmet Europeisk volontärtjänst. De täckte idrott som ett instrument för social integration av ungdomar, de nationella civiltjänstprogrammen, tillträdet till den europeiska volontärtjänsten för ungdomar med funktionshinder samt intyg som utfärdas då en volontärtjänst har fullbordats (t.ex. nationell).

Den europeiska volontärtjänstens effekter har också utvärderats.

⁸² Ministerkommittén, rekommendation nr. R(97)3, som antogs den 4.2.1997.

⁸³ Rådgivande församlingen, rekommendation 1437 om icke-formell utbildning, antagen den 24.1.2000, § 7.i.

⁸⁴ <http://www.coe.fr/youth/english/partnership/new/>

En undersökning av ungdomar och ungdomspolitik i medlemsstaterna har genomförts av IARD-institutet (Milano) och publicerades i juni 2001⁸⁵. Den ger en översikt över kvantitativa och kvalitativa uppgifter som illustrerar ungdomars situation och förväntningar. Den beskriver också strukturer och politiska insatser för ungdomar i medlemsstaterna.

Som en del av det tredje fleråriga programmet för små och medelstora företag i Europeiska unionen (1997-2000)⁸⁶ presenterade kommissionen en undersökning om unga företagare, kvinnliga företagare, företagare från etniska minoriteter och medföretagare i Europeiska unionen och Central- och Östeuropa. I undersökningen identifierades de viktigaste problemen och utmaningarna för dessa målgrupper av entreprenörer, och den innehöll ett antal rekommendationer för att främja deras utveckling.

Parallellt med detta arbete undersökte kommissionen åsikterna hos ungdomar i Europa. Under 1997 gjordes en opinionsundersökning – Eurobarometer 47.2 om unga européer. Kommissionen genomförde ytterligare en Eurobarometerundersökning inför utarbetandet av denna vitbok om ungdomspolitik. Resultaten av denna offentliggjordes i oktober 2001⁸⁷.

⁸⁵ <http://www.europa.eu.int/comm/education/youth/studies.html>

⁸⁶ EGT L 6, 10.1.1997, s. 25–31.

⁸⁷ http://europa.eu.int/comm/education/youth/ywp/eurobarometer_youth.html